

63

Б74

Мубин Воҳидов

ҲАЁТИМ МАЗМУНИ

63
В - 74

Мубин Воҳидов



ҲАЁТИМ

МАЗМУНИ

“Бухоро” нашриёти - 2011

БИБЛИОТЕКА
БУХ. 2011 ДП
У 4477

Воҳидов М.М. Ҳаёти мазмуни (Меъморчилик-қурилиш илмига бағишланган ҳаёт йўли). “Бухоро” нашриёти, 2011 йил, 152 бет.

Масъул муҳаррир:

физика-математика фанлари доктори,
профессор **Исмоил Сафаров**

Тақризчилар:

педагогика фанлари доктори, профессор **Сиддиқ Қаҳҳоров**
(Бухоро давлат университети)
техника фанлари номзоди, доцент **Ҳошим Рузиев**
(Бухоро юқори технологиялар муҳандислик-техник институти)

Ушбу китобда Бухоро воҳасидан етишиб чиққан архитектура-қурилиш соҳасида биринчи фан доктори, профессор Мубин Воҳидов ҳаётининг қисқача мазмуни берилган. Олимнинг ёшлик йиллари, илмий - педагогик фаолияти, илмий-педагогик кадрлар тайёрлаш борасидаги хизматлари, яратган илмий ва илмий - услубий ишлари, бинокорлик амалиётига берган тавсиялари, нашр этилган дарслик, ўқув қўлланма, монография ва рисолалари, шогирдлари, фаолиятига тегишли матбуот материаллари, ҳаёт ва меҳнат фаолиятидаги асосий саналар тўғрисида маълумотлар келтирилган.

Мазкур китоб талаба - ёшларга, архитектура - қурилиш соҳасининг мутахассисларига, кенг китобхонлар оммасига мўлжалланган.

КАМОЛОТ ИЧРА КЎЗГҮ

Бухоро юқори технологиялар муҳандислик - техник институтини "Биолар ва иншоотлар қурилиши" кафедраси мудир, техника фанлари доктори, профессор Мубин Воҳидовнинг таваллуд топганига 60 йил, меҳнат фаолиятига 45 йил, илмий-педагогик фаолиятига 35 йил тўлди.

Мубин Воҳидов 1982 йилда Москва шаҳрида Бетон ва темирбетон илмий-тадқиқот институтида "Термостойкость бетона в условиях сухого жаркого климата и технологические факторы её определяющие" мавзусида номзодлик диссертациясини ҳимоя қилган. 1985 йилда унга доцентлик унвони берилган. 1995 йилда Тошкент архитектура - қурилиш институтида "Основы термо-морозостойкости бетона в районах с сухим жарким климатом" мавзусида докторлик диссертациясини ҳимоя қилган. 1997 йилда Олий аттестация комиссияси томонидан профессор илмий унвонига тасдиқланган.

Вилоятнинг ижтимоий - иқтисодий ривожланишига қўшган ҳиссаси, ислоҳотларни амалга оширишдаги фаол иштироки, талаба ёшларни баркамол инсон бўлиб етиштиришлари йўлидаги самарали фаолияти, малакали кадрларни тайёрлаш йўлида узоқ йиллар фидокорона меҳнати учун халқ депутатлари Бухоро вилоят кенгаши, Ўзбекистон Республикаси олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳамда институт раҳбарияти томонидан бир неча марта фахрий ёрлиқлар билан мукофотланган.

Илмий изланишларида Ўзбекистон Республикасининг ҳудудий қуруқ иссиқ иқлим шароитларини биолар ва иншоотларга, темирбетон конструкцияларга ҳақиқий таъсирини ҳисобга олувчи бетоннинг иссиқ-совуққа чидамлилик мезонини яратган. Ушбу мезоннинг таърифини бериб, унинг моҳиятини очган. Илмий-тадқиқот ишларида иссиқ-совуққа чидамлилик мезонининг бетон структураси, хоссалари ва узоқ муддатга чидамлилигига ўта сезгир эканлигини назарий ҳамда экспериментал йўллар билан исботлаган. Янги мезон бўйича қурилиш конструкцияларининг мустаҳкамлиги ва узоқ муддатга чидамлигини ошириш имкониятини берадиган, материал ва энергия ресурсларини тежасайдиган самарали ечимлар ишлаб чиққан. Ишнинг натижалари "Қурилиш меъёрлари ва қоидаларига" (-Бетон ва

темирбетон конструкциялар. ҚМҚ 2.03.01-96. - Зич силикат бетондан бетон ва темирбетон конструкциялар. ҚМҚ 2.03.02-96.) киритилган ва амалиётда қўлланиб келинмоқда. Мамлакатимизнинг Тошкент, Самарқанд, Бухоро, Қашқадарё, Сурхондаё ва Фарғона вилоятларида реконструкция қилиш ва мукаммал таъмирланиш учун мўлжалланган 60 дан ортиқ йирик бинолар ва иншоотларни, муҳим қурилиш объектларни техник ҳолатини ўрганиб ва таҳлил қилиб, муҳим техник ҳулосалар берган.

Илмий ва илмий - услубий изланишлари натижасида мамлакатимиз ва чет эл нашрларида жами 250 дан зиёд илмий ва илмий-услубий ишлари чоп этилган. Булар жумласига олий таълим муассасалари ва касб-ҳунар коллежлари талабалари ва ўқувчилари учун нашр этилган 3 та дарслик, 11 та ўқув қўлланма, 8 та монография, 6 та рисола, 2 та муаллифлик гувоҳномаси ва ихтирочилик патентлари, 60 дан зиёд ўқув – услубий қўлланмалар ва 150 дан ортиқ илмий мақолаларни келтириш мумкин. Ўтган йили Мубин Воҳидовнинг олий ўқув юр்தларининг талабалари учун ёзган 3 жилддан иборат бўлган «Меъморчилик» дарсликлари «Тафаккур» нашриётида чоп этилди.

У жонкуяр ва меҳрибон мураббийлардан бўлиб, юқори малакали илмий-педагогик кадрлар тайёрлаш масаласига алоҳида эътибор бериб келади. Айни вақтда олим раҳбарлигида 1 киши докторлик, 2 киши номзодлик, 4 киши магистрлик диссертацияларини бажаришмоқда. Унинг бевосита илмий раҳбарлиги ва маслаҳатчилигида 4 нафар киши номзодлик, 20 нафар ёшлар магистрлик диссертацияларини, 400 дан ортиқ талабалар диплом лойиҳалари ва битирув малакавий ишларини ҳимоя қилганлар. Улар сафида ишлаб чиқариш илгорлари, йирик ва кичик корхоналар раҳбарлари бор.

Профессор Мубин Воҳидов ўз хизмат вазифаларига виждонан, масъулият билан ёндошади. У раҳбарлик қилаётган битирувчи кафедра масъул бўлган "Бинолар ва иншоотлар қурилиши" бакалавриат таълим йўналиши ҳамда "Қурилиш конструкциялари, бинолар ва иншоотлар қурилиши" магистратура мутахассислиги биринчилардан бўлиб юқори кўрсаткичлар билан Давлат аттестациясидан ўтди. Бу эса кафедра билан корхоналар ва муассасалар ўртасидаги корпоратив ҳамкорликнинг ҳамда ўқув

жараёни билан фан, ишлаб чиқариш ўртасида интеграциянинг яхши йўлга қўйилганлиги натижасидир.

Ўқув жараёнини ташкил этиш, ўқув режалари ва фан дастурларини бўйича меъёрий ҳужжатлар ишлаб чиқиш, уларни яратиш ва такомиллаштириш, амалиётга кенг тадбиқ этишида ҳам Мубин Воҳидовнинг хизматлари катта. Юқорида кўрсатилган таълим йўналиши ва мутахассисликлари учун ўқув режаларини ишлаб чиқиш, Архитектура, Саноат бинолари, Мураккаб шароитларда қуриш асослари, Нефт ва газ саноати иншоотлари қурилиши асослари фанларининг дастурларини яратиш, уларни дарсликлар, ўқув қўланма ҳамда ўқув-услубий кўрсатмалар билан таъминлаш борасида катта ишларни бажариб, жонқуярлик кўрсатди.

Профессор Мубин Воҳидов яхши ташкилотчи ҳамдир. Кафедра, факультет ҳамда институтнинг моддий-техника базасини яхшилаш, ҳудудни ободонлаштириш ва кукаламлаштириш йўлида салмоқли ишларни бажариб келмоқда. Унинг ташаббуси ва бевосита раҳбарлигида кафедранинг умумий майдони 300 кв.м.дан ортиқ бўлган ўқув-тажриба биноси қурилган. Барпо этилган бинода Қурилиш материаллари, Қурилиш конструкциялари, Метрология, Мухандислик геодезияси, Грунтлар механикаси сингари лабораториялар ташкил этилган ва жиҳозланган. Бетонлар гелиотехнологияси ва узоқ муддатга чидамлилиги лабораториясини ташкил этдики, у ерда докторлик, бир неча номзодлик ва магистрлик диссертациялари ҳамда кўпlab битирув малакавий ишлари бажарилиб келинмоқда. Унинг бевосита ташаббуси ва ташкилотчилигида 20 та оила учун коттежлар қурилиши амалга оширилган. Айни вақтда у ерда институтнинг етакчи профессор-ўқитувчилари ўз оилалари билан истиқомат қилишади.

Муаммоларни чуқур таҳлил этиш ва улар бўйича мантиқий тўғри ечим қабул қилиш ҳам унга хос фазилат.

Профессор Мубин Воҳидов мамлакатимизда ва чет элда танилган етук олимлардан. Тошкент темир йўл муҳандислари институтида номзодлик ва докторлик диссертациялари ҳимояси учун ташкил этилган ихтисослаштирилган кенгаш аъзоси сифатида фаолият юритиб, мамлакатимизда юқори малакали илмий-педагогик кадрларни тайёрлашга ўз ҳиссасини қўшиб

келмоқда. Бухоро вилоят ҳокимлигида архитектура ва қурилиш бўйича ташкил этилган доимий комиссиянинг аъзоси сифатида қурилиш корхоналарининг ишини яхшилаш, муҳандис-техник ходимларнинг малакасини оширишда ҳам унинг хизмати катта. Архитектура бўйича «Келажак овози» танлови хакамлар ҳайъатининг раҳбари сифатида ижодкор ёшларни аниқлаш ишларида ҳам фаол қатнашиб келаётир. Ўқув жараёнини такомиллаштириш ва ёш мутахассислар тайёрлаш сифатини ошириш масалалари бўйича касб-ҳунар коллежларига амалий ёрдам кўрсатаётир. Узоқ йиллардан буён институт илмий кенгашининг аъзоси. Архитектура-қурилиш соҳаси бўйича мамлакатимизда етакчи бўлган Тошкент архитектура-қурилиш институти ўқув-методик кенгашининг аъзоси сифатида олий техник таълимни ривожлантириш ва малакали муҳандис кадрлар тайёрлаш жараёнида фаол иштирок этиб келмоқда.

Профессор Мубин Мўминович Воҳидовнинг ҳаёт мазмунини фарзандларимизга, талаба ёшларга ибрат мактаби, камолот ичра кузгу нисбатини берсак ҳеч муболага бўлмайд.

Муҳсин Ҳожиёв,
институт ректори,
техника фанлари доктори, профессор

МУҚАДДИМА

Мен буюк ва муқаддас мамлакатнинг фарзандиман. Ўзбекистон - улугвор архитектура ёдгорликлари билан жаҳонни лол қолдирган ва 2750 йиллиги халқаро миқёсда нишонлаган Самарқанд, шарқнинг меъморий мужизалари маскани ҳисобланиб, 2500 йиллик байрами ўтказилган Бухоро (1997 йил 19 октябрда Пойи Калон архитектуравий ансамблидаги театрлашган байрам тантаналарида катнашиш менга ҳам насиб этган), яратилгаглигига 2500 йил бўлган, сервикор иншоотларга бой Хива ва Термиз, тамал тоши қўйилганига 2700 йил бўлган Шаҳрисабз, 2200 йиллиги кенг нишонланган бетакрор ва гўзал пойтахтимиз Тошкент сингари қўплаб шаҳарларга эга. Унинг Андижону Қорақолпоқ, Фарғонаю Навоий, Намангану Сирдарё, Жиззах каби гўзал воҳаларию, сўлим гўшалари бор.

Ўзбекистонимиз жаннатмонанддир.

Гўзал табиатли.



Жаннатмакон юртимдан бир лавҳа

Бу юртнинг азамат тоглари, тошкин дарёлари, олтинга тенг далалари, асрий саҳролари, меваги боғлари дунёни хайратга солиб келади.

Ерости ва ерусти бойликлари кўп. Нефть - газ, нодир металллар, олтину кумуш каби қимматбаҳо тошлар, пахта, пилла, ғалла, қоракул териларга бой.

Амир Темури, Абу Райҳон Беруний, Абу Али ибн Сино, Ал Хоразмий, Мирзо Улуғбек, Аҳмад Фарғоний, Марғиноний, Имом Ал Бухорий, Баҳоуддин Нақшбанд, Абдулхалиқ Ғиждувоний, Нажмиддин Кубро, Имом Ал Мотурудий, Жалолиддин Мангуберди сингари улуг зотлар ўзбек элида дунё юзини кўрган ва тарбияланган.

Бухоро Ўзбекистоннинг ҳақиқий гавҳари. Пайгамбаримиз Бухорони «Фохира» деб атаганлар. Араб тилида «Фохира» илм – тафаккур булоғи, нур чашмаси деганидир. Бухорода етишиб чиққан олим ва фозиллар номлари жамланса бир неча китоб бўлади. Шу боис, Бухорони илму ҳикмат қони, илоҳий маърифат нури таралиб турган муқаддас замин деб билганлар. X асрда Бухорода 120 та мадраса бўлиб, уларда 5000 дан ортиқ толиби илмлар таҳсил олганлар. «Бухоройи Шариф», «Қуббатил ислом» унвони билан шарафланган.



*Бухоро мадрасаларидан бирининг умумий кўриниши
(Мирӣ Араб мадрасаси)*

Бухоро қадимги ва меъморий жihatдан бекиёс шаҳарлардан биридир. Бухоро зардуштийлар даврида Буххор - «Иллар маркази» сифатида машхур бўлган. ЮНЕСКО томонидан Жаҳон маданият мероси хазинасига киритилган. Бухоро замини *Абу Наср ибн Муҳаммад Фаробий, Абу Али ибн Сино, Абдулло Жафар Рӯдакий, Имом ал Бухорий, Баҳоуддин Нақшбанд* сингари буюк алломалару, жаҳонга машхур улуғ зотларга бешик бўлган.

Бухоро Марказий Осиёдаги «Буюк ипак йули»да жойлашган ва жаҳон маданиятида, тарихида ўзига хос киёфаси, маданий мерос объектлари, архитектура ёдгорликлари билан ажралиб турадиган энг қадимий шаҳарлардан бири. Бухоро шаҳри осмон остидаги очик музей, тирик китоб. Икки ярим минг йилдан кўпроқ вақт ичида яратилган яхлит архитектура ансамбллари Бухоро меъморчилиқ мактабининг кудратидан далолат беради.



Бухоро меъморчилиқ мактаби асарларидан намуна
(Исмоил Сомониий мақбарасининг умумий кўриниши)

Истиклол йилларида Бухоро янада обод бўлди, унинг тарихий чиройига – чирой кўшилди, юртимиз ўзининг янгича тараққиёт йўлига кирди. Президентимиз Ислом Каримов таъбири билан айтганда:

“... Бухоронинг ҳар қарич ери, ҳар бир тарихий ва маданий обидаси эл-юртимизнинг буюк иқтидори ва яратувчанлик салоҳиятидан, юксак тараққиёт, илму-маърифат, маънавият ва маданият, фалсафа ва дин равнақи йўлидан дарак беради...”



*Бухоронинг замонавий иншоотларидан бири
(Маданий марказдаги театр биноси)*

Ана шундай юртда дунёга келганимдан, Бухоро фарзанди, Ўзбекистон дилбанди бўлганлигимдан гурурланиб яшайман.

1. АВЛОДЛАР ҚАРВОНИ

Мен 1951 йил 3 августда Бухоро вилоятининг Ромитан туманида туғилганман. Усталар, Аробасозон, Шукур хожи номлари билан юритиладиган қишлоғимиз туман марказидан, аниқроқ қилиб айтадиган бўлсам, Зарафшон дарёси устида қурилган Чориқулбой кўпригидан ярим чақиримлик масофали ғарб томонда жойлашган.

Оддий деҳкон оиласида таваллуд топганман.

Юртимнинг гузал табияти, инчинун, асрий саҳролар тафти, азамат тоғлари викори, минг бир гиёҳ ва зироатларнинг хуш бўйлари, боғлардаги кушларнинг ўзига хос наволари мени тарбиялади, илҳом берди, илму- ижод килишга ўргатди. Кучимга – куч, гайратимга – гайрат қўшди.

Бобом ва отам ҳақида

Отам Ромитан туманида, Усталар кишлоғида туғилганлар. Исмлари **Мўмин** эди. (1918 – 20.06.1988) У киши **Қори Жўра** номи билан элга танилган **бобомнинг** ягона фарзанди бўлган.

Отам
Мўмин Воҳидов
(1980)



Хушовозлиги билан элга танилиб, Бухоро шаҳрида истикомат қилган 94 ёшли **Нуриэл Бенъяминовнинг** (Аллоҳ раҳмат қилсин) 1992 йилда укам **Насриддин** билан бўлган суҳбатидан иқтибос келтираман:

– **Бобонг қори Жўрани** яқиндан биламан. У киши Бухородаги **Мири Араб мадрасасида** мударрислик қилар эди. Шу билан бирга, жуда илмли киши бўлганлиги учун **Болоҳовузда** мартабали меҳмонларни қабул қилиш маросимларида қатнашарди ва турли хил масалаларни ҳал этиш жараёнларида нуфузли кишилар ёнида бўларди. Тонгда Бухоро минорасига чиқиб “**Азон**” айтганида, соҳир овозлари кўнгилларни эритиб юборарди...

Бобом 28 ёшда, отамнинг болалик чоғларида оламдан ўтган эканлар. Вафот этиш олдидан, бувимга ва амма бувимга қарата:



Богимизда; чандан ўнга: Насриддин, Лутфия, Ширин акам, Нуриддин ўгли Нодир билан,
отам, Замира, Гулбахор келиним, рафиқам Сурайё, олдидан ўғлим Маҳкам, онам, орқадан мен, Ҳамро
келинаям, Ҳалим тоғам, орқасидан акамнинг қизи Меҳри, Баҳриддин укам, Латофат онам,
Мухиддин укам, Ширин акамнинг ўғли Амон ва қизи Мамлакат (1983 йил)

“Агар фарзандим Мўмин ушиб улгайса, бола-чақалик бўлса, унинг биринчи фарзандига Қуръоннинг “Ёсин” сурасида етти марта тилга олинадиган сўз - *Мубин* деб исм қўйинглар” деб васият қилган эканлар. Демак, исми бобомерос.

Бувимнинг исмлари *Пулат* бўлиб, маҳалла вакиласи сифатида фаолият юритардилар. У киши 1989 йили 85 ёшларида оламдан ўтдилар. Бувим невараларига жуда ҳам меҳрибон эдилар.

Отам иккинчи жаҳон уруши катнашчиси, бир неча давлат мукофотлари билан тақдирланганлар. *Отамнинг* суяклари далада қотган. Ромитаннинг миришкор деҳқонларидан бўлган.

Онам ҳақида

Онам Шарофат Мўминова ҳам қишлоғимизда таваллуд топганлар. (1918 – 16.06.2000) У кишининг *оталари Ҳакимбой* ўртаҳол деҳқон бўлган.

*Болалик йилларим эслайман оз-оз
Босиқ уйқу ичра ётганда одам.
Тонглар қўлогимга келарди овоз:
“Ғафлатда ётмагил, эркатой болам”.
У жажжжи баҳорнинг шўх саси эди,
У мунис онамнинг нафаси эди.*

*Йиллар ўтди, бир оз улгайдик, бу кун,
Ватан хизматига бир қадар дастёр.
Олам ташвишидан юракда тўлқин,
Ватан қудратидан қалбда ғурур бор.
Энди сен чорласанг, токи танда жон,
Лаббай деяжакман, Ватан, Онажон.*

Абдулла Орипов

Онамнинг айтишлари бўйича, *Ҳаким бобом* келиб чиқишларига кўра “урганжи” бўлган. *Ҳаким бобом* ўз ерига, ўз мулкига эга инсонлардан ҳисобланган. Она бувим *Ҳамида* Ромитан туманида бой-бадавлат оилада дунёга келган. Уйда бола тарбияси билан

шуғулланган. У кишининг “Ўрин пахта” номи билан машхур тоғалари бўлган.

“Ўрин пахтанинг” ўғли Адиз Сафаров (1906 –2008) суҳбат пайтида шундай деган эди:

“... Отам чет элга пахта сотиш билан шуғулланган. Юртнинг бой-бадавлат кишиларидан бўлган...”.

Онам меҳрибон, калби ниҳоятда пок, барча оналар каби меҳнаткаш эдилар. Донгдор пиллакор бўлганликларини тумандошларимиз яхши эшлашади. Меҳнатда эришган ютуқлари учун онам катор орденлар, медаллар, давлат мукофотлари билан тақдирланганлар.



Онам Шарофат Мўминова (1980 йил)

Кўп изладим,
Топмадим, эвоҳ!
Сен дунёда, билсам, ягона,
Осмон гувоҳ,
Замин ҳам гувоҳ, -
Ўхшамайсан ҳеч кимга, ОНА!

Ғулом Шомурод



Ойлашув дотраси (1988 йил). Чандан ўзсиз: ситсизли Лутфиё, қўлидаги бола унинг ўғли Умар, олдидики қизли Исрода, отам Латифат, Насриддин укасининг умр бўлдошии Мавжудда, Нуриддин укасининг рафиқаси Гулбаҳор, Нуриддин укаси, қўлида Умарда қизим, умр бўлдошии Сурвайё, олдидики қизли Умарда, ундан кейини мен, қизим ўғлими Абдул, отам; қўлида Насриддин укасининг ўғли Сафиддин, Нуриддин укасининг ўғли Нодир, аяли, Муҳиддин укасининг ўғли Азиз, Ширин аяли, Хазро кезини аяли, у кезининг қўлида Насриддин укасининг қизли - Мавжудда, Муҳиддин укасининг рафиқаси Хатима, Муҳиддин укаси қизли Нилуфар билан, Бахриддин укаси ва унинг рафиқаси Муҳаббат.



Бизлар ўсган қишлоқдаги ҳовлининг ғарб томондан умумий кўриниши (ўнгда турар жой, тўғрида дарвозалар, ошхона ва тандирхона, чапда турар жойлар

Она бобомнинг яна бир қиз ва бир ўғил фарзанди бўлган. Тоғамнинг исмлари **Ҳалим**. У киши ва **Зайнаб** келин аям серфарзанд оила бошлиғидирлар. Уларнинг **Салим**, **Ражаб**, **Азим**, **Жума**, **Султон**, **Сулаймон**, **Малика**, **Мавлуда** исмли ўғил-қизлари бор.

Биз оилада жами тўққиз нафар фарзандмиз:

Ширин акам, **Раҳмат** акам, раҳматли **Латофат** опам, **мен**, **Мухиддин**, **Нуриддин**, **Насриддин** укаларим, **Лутфия** синглим ҳамда **Баҳриддин** укам.

Ширин акам, саккиз фарзанднинг (**Аскар**, **Фарҳод**, **Ахрор**, **Фаҳриддин**, **Амон**, **Мўҳиба**, **Мамлакат** ва **Меҳри**) отаси. У кишининг турмуш ўртоғи **Ҳамро** келинаям онамга тоға бўлган усто Тошбобонинг кизи.

Акам ҳарбий хизматдан қайтгач, мактабда меҳнат таълимидан дарс бериб юрди. Кейинчалик эса Бухоро давлат педагогика институтини тарих факультетини битказиб, тарих фани ўқитувчиси бўлиб ишлади. Айни пайтда нафақада бўлган **Ширин** акам катта савобли ишга қўл урганлар. Қишлоғимиздаги “Бобойи Ҳиндувон” қабристонининг теварак-атрофини кўклам, янада обод ва кўркем қилиш ишлари билан машғулдирлар.

Қабристон атрофини металл панжара билан ўраб олиш ташаббуси 1987 йилда каминадан чиққан. Ободонлаштириш ишларида **Мухиддин** ва **Нуриддин** укаларимнинг хизматлари катта.

Шунингдек, бу ишда отам, акам, бошқа укаларим, жиянларим, **Икром** дўстим ва бошқалар фаол иштирок этган эдилар. У қабристонда менинг яқинларим – **Ҳаким** бобом, она бувим, отам, онам, қайнотам, қайнонам, бошқа авлодларимиз ва яқинларимиз дафн этилган.



*Ширин акам ўзлари обод этган қабристон олидаги богда
(9.05.2011)*

*У тупроқдан ярагани рост,
Оловида қуёш тоблаган.
Бўлолмагай унга жўр овоз,
Шу тупроқдан юзин товланган.*

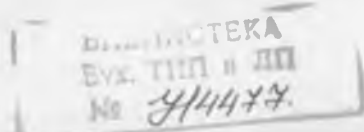
*Яшолмайди тупроқдан айру,
Жон риштаси тупроққа боглиқ.
Тупроқдан у излайди ёғду,
Орзуси ҳам тупроқдай бўлиқ.*

*Тупроқ унга мангу эш қўшиқ,
Қош-киприкда олиб юради.
Юрагида поён билмас ишқ,
Заминни тинч тўтиб туради.*

Самандар Воҳидов

Ширин акамни устозим деб ҳам ҳисоблайман, чунки, у киши ўз вақтида мени касбга йўналтиришга, танлаган мутахассилигимга бўлган меҳримни янада оширишга ўз ҳиссасини қўшган. Мактабда устачилик дарсларида, дарсдан ташқари вақтларда сабоқ берган.

Раҳмат акам 1940 йил 6 февралда туғилган. Тошкент политехника институтининг кимё факультетини ноорганик моддалар технологияси мутахассислиги бўйича тугатгач, Навоий химия комбинатига ишга келганлар. Оддий смена мастерлигидан,



комбинат бош муҳандиси муовини, “Навойназот” ишлаб чиқариш бирлашмаси ишлаб чиқариш бошлиги, касаба уюшмаси раиси, бош директор маслаҳатчиси лавозимларида ишлаганлар. У киши Ўзбекистонда хизмат кўрсатган саноат ходими. Айни вақтда нафакадалар.

Шу ўринда бир нарсани таъкидлаш жоизки, мен ана шу акамнинг ўқишларига ҳам ҳавас қилганман. Тошкент шаҳрига ўқишга боришимда шу ҳолатнинг ҳам таъсири бўлган. Фан йўлидаги фаолиятимда ҳам Раҳмат акамнинг хиссалари йўқ эмас. Акамнинг турмуш ўртоғлари *Марҳамат* келин аям Тошкент вилоятининг Қибрай туманидан. Ботаника санаторияси ёнидаги Байтўрғон аҳоли пунктидан. У киши *Абдуҳаким* деган таникли отахоннинг кизи. Раҳмат акамнинг *Алишер*, *Шўҳрат* ва *Лобар* исмли 3 ажойиб фарзанди бўлиб, уларнинг барчаси олий маълумотлидир.



Ака-укалар Тошкентда. Чапдан ўнгга: Мухиддин укам, Марҳамат келинаям, Раҳмат акам ва мен (1979 йил)



Ака-укалар қишлоқдаги богда (9.05.2011)

Латофат опанинг умри (1941-2009) кишлоқда меҳнат қилиб ўтди. У кишининг **Мақсад, Мухаббат, Мунира, Зулҳумор, Уғилой, Гулистон, Эркин, Зулфизар, Зулфия** ва **Рамшид** исмли фарзандлари бор. Эркин менинг шогирдим. У муҳандис-қурувчи бўлиб, вилоятимизда кўпгина бинолар ва иншоотлар барпо этишда ўз хиссасини қўшиб келмокда.

Мен оиланинг тўртинчи фарзанди. Аввал эътироф этганимдек, тўрт нафар укам ва битта синглим бор.

Оиламизда юристлар сардори укам Мухиддин 1953 йил 24 майда туғилган, Олий маълумотли юрист, прократура ходимидир. У 1980 йилда Тошкент давлат университетининг ҳуқуқ- шунослик факультетини битиргач, дастлаб Когон шаҳар, кейинчалик Бухоро шаҳар ва вилоят прократурасида хизмат қилди. 1993-1998 йилларда Олот тумани прокурори лавозимида ишлади. Ҳозирги кунда вилоят прокурорининг катта ёрдамчиси сифатида фаолият юритмокда. Унинг умр йўлдоши **Ҳатма Қўшаева** болалар шифокори. Ромитан тумани марказий поликлиникасида болалар бўлимининг мудираси, давлат мукофотига сазовор бўлган. Укамнинг икки нафар ўғли ва бир нафар кизи бор. Катта ўғли **Азиз Мўминов** (24.05.1983) Тошкент

давлат юридик институтини 2004 йил битирган, олий маълумотли юрист. Ҳозирги кунида Навоий вилоят прокуратураси ҳузуридаги солиқ департаментида бўлим бошлиғи вазифасида ишлайди. Келини *Нигора* врач-стоматолог. Уларнинг *Мирафзал* исмли ўғли бор. Қизи *Нилуфар* иктисод йўналиши бўйича олий маълумотли мутахассис. Бухоро давлат университетини иктисодиёт йўналиши бўйича ўқиб тугатган. Куёви *Анвар* агросуғурта жамияти раҳбари. Уларнинг *Рухиона*, *Мироншоҳ* ва *Жаҳонгир* исмли фарзандлари бор. Кичик ўғли *Алишер* 2011 йилда Тошкент давлат юридик институтини тугатди. Унинг рафикаси *Ситора* фармоцевт.

Нуриддин укам 1955 йил 10 апрелда туғилган. Тошкент кишлоқ хўжалик институтини битирган. У олий маълумотли олим - агроном, кишлоқ хўжалик соҳаси ходими. Хўжаликда участка агрономи, бош агроном, бошқарув раиси вазифасини бажарувчи лавозимларида ишлади.



Оиламиз давраси. Чапдан ўнгга: синглим Лутфия, қўлида ўғли Умид, олдида қизи Ирода, Латофат опам, Мавжуда келиним, олдида Нуриддиннинг қизи Нигора, Гулбаҳор келиним, Нуриддин укам, унинг олдида қизим Умида, умр йўлдошим Сурайё, олдида катта ўғлим Маҳкам, ундан кейин мен ва кичик ўғлим Акбар (1988 йил)

Айни вақтда у Бухоро вилоят кишлоқ ва сув хўжалиги бошқармасида пахтачилик бўйича етакчи мутахассис сифатида

фаолият юритмокда. Умр йўлдоши *Гулбаҳор Ёдгорова* хусусий тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланади. Уларнинг бир нафар ўгли ва икки нафар кизи бор. Фарзандлари юридик ва тиббиёт соҳалари бўйича олий маълумотли мутахассислардир. Ўгли *Нодир Мўминов* (4.05.1982) Тошкент давлат юридик институтини 2003 йилда битирган. Ҳозирги вақтда Бухоро шаҳар ички ишлар тергов бўлимида бўлинма бошлиғи вазифасида ишлайди. Келини *Мушарраф* болалар шифокори. Уларнинг *Жавохир* ва *Шохжаҳон* исмли ўғиллари бор. Укамнинг катта кизи *Нигора* Тошкент педиатрия институтида ўқиган. У болалар шифокори. Куёви *Зокир* врач-травматолог. Уларнинг *Дилнура* исмли кизи бор. Кичик кизи *Гулчеҳра* Тошкент давлат юридик институтини 2010 йилда битирган, ҳозирги вақтда Бухоро шаҳрида ФДХЁда ишлайди. Унинг турмуш ўртоғи *Садриддин* ҳуқуқшунос, вилоят адлия бошкармасида ишлайди.

Насриддин укам 1957 йил 30 мартда туғилган. У 1980 йилда Тошкент давлат университетининг журналистика факультетини битиргач, Ромитан туман газетасида иш бошлаган. Кейинчалик «Ромитаннома» туман газетасида муҳаррир, бош муҳаррир, Бухоро вилоят Давлат солиқ бошкармасида матбуот маркази бошлиғи лавозимларида ишлаган. Насриддин ҳозирги вақтда хусусий тадбиркорлик билан шуғулланади. Унинг умр йўлдоши *Мавжуда Остонава* Тошкент халқ ҳўжалик институтини битирган. У анча вақт савдо тизимида ишлаган. Ҳозирги вақтда хусусий тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланади. Уларнинг икки нафар ўгли ва бир нафар кизи бор. Катта ўгли *Садриддин* (10.06.1985) Тошкент молия институтини тугатган. Тадбиркор. Қизи *Мавзуна* менежмент йўналиши бўйича олий маълумотли мутахассис. Куёви *Хушид* хусусий тадбиркор. Уларнинг *Лазизбек* исмли ўгли бор. Кичик ўгли *Зайниддин* Бухоро шаҳридаги 1-академик лицейда таълим олмокда.

Лутфия синглим 1959 йил 13 апрелда туғилан бўлиб, кишлоғимизда фермер ҳўжалиғи раҳбари. Умр йўлдоши *Қўрбон Саъдуллаев* бош ошпаз. Уларнинг икки нафар кизи ва бир нафар ўгли бор. Қизи *Ирода* Тошкент педиатрия институтини битказган. У болалар шифокори. Айни вақтда Бухоро давлат тиббиёт институти Болалар пропедевтикаси кафедрасининг ассистенти. Ўртанчиси ўғил. *Умид Саъдуллаев* (14.04.1987) Тошкент давлат

юрidik институтини 2008 йилда тугатгач, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Амалдаги қонун ҳужжатлари мониторинги институтида директор референти бўлиб ишлади. Айни вақтда Вобкент туманида прокуратура ҳузуридаги солиқ департаментида хизмат қилмоқда. Кичиги *Юлдуз Қумуш* исмли кизининг тарбияси билан машғул.



Оиламиз давраси. Чапдан ўнгга: Онам, Мухиддин укамнинг ўғли Азиз, Ширин акам, у кишини қўлида Насриддиннинг қизи – Мавзуна, Ҳамро келинаям, Ҳалима келиним. Мухитдин укам қизи Нилуфар билан, Бахриддин укам ва Мўҳаббат келиним (1988 йил)

Энг кичик укам **Бахриддин** 1961 йил 27 декабрда туғилган. 1984 йилда Тошкент давлат университетининг ҳуқуқшунослик факультетини битиргач, Ромитан туманида нотариус, Когон шаҳар судининг судяси, жиноят ишлари бўйича Бухоро вилоят судининг судяси лавозимларида ишлади. Ҳозирги вақтда адвокат. Умр йўлдоши **Мўҳаббат** Тошкент педагогика институтини битирган бўлиб, ҳозирги вақтда болалар боғчаси мудираси вазифасида ишламоқда. Уларнинг тўрт нафар қизи бор. *Мўҳайё* ва *Мўқаддас* *Мўминовалар* олий маълумотли иқтисодчи. Куёвлари *Шерали* ва *Феруз* ҳам иқтисодчи. Мукаддас ва Ферузларнинг *Қамола* исмли



Дастурхон атрофида



Укаларим фарзандлари билан

жажжи кизи бор. Гулҳаё Бухоро шаҳрида 1-сон академик лицейда таълим олмоқда. Кичик кизи Шарофат мактаб ўқувчисидир.

Хуллас, авлодлар қарвони ана шундан иборат. Менинг ўқишга ҳавас қўйишимга, фанга қизиқишимга, меъморчилик – қурилиш илмининг чўккисини эгаллашимга, техника фанлари доктори, профессор илмий даража ва унвонларига эришишимга авлодлар қарвонининг ҳам ўз ўрни борлигини эътироф этаман. Айниқса, бу ишда отамнинг, онамнинг ва ака-укаларимнинг ҳиссалари катта.

2. ТАҚДИР ИНЪОМИ

Тақдир туфайли 1977 йил 4 августда Ўрта Осиё медицина-педиатрия институтини эндигина битказиб келган қиз *Сурайёга* уйланганман. Сурайё Файзуллаевна Ҳасанова 1954 йил 14 апрелда Бухоро туманида (Хайработча аҳоли пунктида, ҳозир бу жой Вобкент тумани ҳудудиги қиради) таваллуд топган. У кишига бу исмни *Ҳалима* опаси қўйган. Минг шукурлар бўлсинки, оила қурганимга ҳам 34 йил тўлиб қолди.

Ҳаётда Сурайёни учратишимга адабиёт фани муаллимамиз. Бухоро шаҳридан келиб бизга сабоқ берган *Музайям Полвонова*, қолаверса, тақдир сабабчи бўлган. Ромитан тумани марказидаги 1-мактабнинг 9 «в» синфида синфком эдим. Ўқишим жараёнида ташаббус қилиб, адабиёт фанидан битта ўзига хос умумий дафтар очгандим. Дафтаримнинг ҳар бир бетига адабиёт китобидан битта улуг шoir ёки ёзувчининг ижодий фаолиятини акс эттирувчи маълумотларни тўплаб, уларни турли рангларда ёзиб чиққанлигим ҳали эсимда. Дафтар бетининг юқорисига шoirларнинг расмини чизгандим.

Ушбу дафтарим муаллимам Музайям опага маъқул тушди. У киши кунлардан бирида мени чақириб:

—...6-«б» синф раҳбариман. Агар улар ҳам ана шундай дафтар тутушса, билимлари яна ҳам ошарди. Бу ташаббусинг ўқувчиларнинг ўзлаштиришига ижобий таъсир қилган бўлар эди. Шунинг учун сенга битта топшириқ бўлади. Катта танаффусда дафтарингни 6-«б» синфдагилар ўқийдиган хонанинг кириш эшиги олдида олиб келасан. Мен синфком Сурайёга (ўшанда мен унинг қимлигини билмас эдим) сени дафтарингни қўрсатаман. У бу

дафтарни кўриб олсин ва синфнга ана шундай дафтар ташкил қилсин, - дедилар.

Хўп дедим. Катта танффусда айтган жойларига дафтаримни олиб бордим. 1967 йилнинг баҳор фасли эди. Ҳаво ниҳоятда ёқимли, мусаффо ва илик. Атрофда дарахтлар гуллаган...

Муаллимамининг топшириқларига кўра, бир неча дақиқа эшик олдида турдим. Бир оз вақтдан кейин бинодан Музайям опа билан бирга ниҳоятда келишган ва гўзал бир киз чикиб келди. Кўзим, қолаверса, кўнглим у кизга тушди. Бир кўришда севиб қолдим. Дафтарни кўрсатяпману, лекин ҳаёлларим бошқа томонда... Қандай қилиб дафтарни кўрсатганимни, кейин уни қолдирганимни билмайман... Бир неча кундан кейин ўқитувчим дафтарни қайтариб бердилар. Шундай қилиб, адабиёт дафтарим - адабиёт сабаб, Сурайёга ишқим тушган.

*Сурайёнинг ёшлиғи
1972 йил*



*Энди билдим бу қўҳна олам
Нега бунча гўзал, ёш десам,
Бу оламда сен бор экансан,
Эй, қалби нур, эй қоши қалам!!!*

Шўҳрат

Гапирай десам, Сурайё ҳали ёшгина киз, эндигина 13 ёшга кирган. Шу - шу Сурайёни мактабда кўриб турадиган бўлдим. Унга гапиришга ботина олмасдим, уни хафа қилиб қўйишдан

кўркардим. Баҳор ўтиб, ёз келди, куз ўтиб, киш келди. Орадан йиллар ўтди. Сурайё ишқида, уни узоқдан кўриб юравердим. Институтга ўқишга кирдим, ҳарбий хизматга бориб келдим, ўқишимни Бухоро шаҳридан Тошкент шаҳрига - Политехника институтининг Саноат ва фуқаролик қурилиши факультетига ўтказдим. У пайтда Сурайё Ўрта Осиё медицина педиатрия институтида учинчи курсда ўқир эди.

1973 йилнинг август ойида Сурайёнинг онасини, яъни муаллимам Ёқут Камоловани «Ромитан – Бухоро» йуналишидаги автобусида учратиб қолдим. Вақтида аълочи ўқувчиси бўлганлигим учун у киши мен билан яхши муносабатда эдилар.

– Қайси институтда ўқияпсан, ўғлим- деб, сўрадилар.

Жавоб бердим. Сурайёнинг аҳволини сўрадим. Шу тарзда мен унинг курси ва ўқиётган гуруҳи аниқ бўлди. Тошкентга борганимда, Сурайёни кўриб қолсам, унга сиз билан учрашганимни албатта, айтаман, дедим.

1973 йил сентябрь ойининг охирларида Сурайёни Ўрта Осиё медицина педиатрия институтидан топдим. Тафсилоти қуйидагича бўлган. Деканатларидан уларнинг дарслари Юнусободдаги 17 – шаҳар шифохонасида бўлишини аниқладим. Дарс бошланишидан ярим соат олдинроқ, ўша ерга бордим. Сурайёнинг дарсга келишини кутдим. Кўзим тинимсиз автобусдан тушадиган кизларда. Анчадан бери уни кўрмаганлим сабабли, мабодо кўриниши ўзгариб қолган бўлса, яна танимай қолмай, деган фикрлар ҳам йўқ эмас эди. Бекатда туравериб, автобусдан тушаётган ҳар бир кизга эътибор бериб қарайвердим. Аммо у кизларнинг ичида Сурайё кўринмади. Дарс бошланишига 10 дақиқалар қолганда, кўкқисдан шифохона ҳовлисида оқ халат кийган Сурайёга ўхшаш бир гўзал киз чиқиб қолди. Ҳа, у киз ҳақиқатан Сурайёнинг ўзи эди.

...Ҳаяжонланиб кетдим. Қандай қилиб гапирсам, нима десам экан деб, ўйланиб қолдим. У бекатдаги сотувчидан битта иссиқ нон олди ва орқасига қайтиб кета бошлади. Ўзимни қўлга олиб, орқасидан юрдим ва унга етиб олдим.

– Салом, Сурайё!

Қиз хайрон.

– Кимсиз?

– Танимадингизми?

– Йўк?!

– Мактабдошингизман, 6-синфда ўқиятганингизда мен 9-«в» да ўқирдим, адабиёт дафтари... Мубинман... Ширин аканинг укаси...

Ҳол-аҳвол сўрашдик. Шифохона дарвозасидан ҳовлига кирдик. Бир оз гаплашгач, хаяжоним босилди. Мен Сурайёга атиргуллар олдидаги ўриндикни кўрсатиб, шу ерда ўтирайлик, айтадиган гапларим бор дедим. Нима экан деб, рози бўлди. Энди Сурайё мендан шубҳаланмас, онасининг ўқувчиси, онасининг ҳамкасбини укаси эканлигим учун аввалдан танишдек муносабатда эди. Ўриндикка ўтирдик. Сиз каерда ўқийсиз деб сўради. Тўла ишонч ҳосил қилсин деб, чўнтагимдан синов дафтарчамни олиб унга узатдим. Синов дафтарчамни синчковлик билан кўрди. Кўзи ундаги беш баҳоларга тушди (баҳоларимнинг ҳаммаси аъло эди) ва хурсанд бўлди. Озгина жимликдан кейин, нега ўқиш вақтида бу ерларда юрибсиз, - деб менга савол берди.

Ишлаб чиқариш амалиётида эканлигимни айтдим.

Ҳақиқатдан, «Кўкча» даҳасидаги шифохона бош биносининг пойдевори қурилаётган пайтлар, иш бошқарувчининг кўрсатмаси билан соат 14⁰⁰ дан бошлаб иккинчи сменада амалиёт ўтардик.

Хуллас, йиллар ўтиб Сурайё билан яна учрашдим, гаплашдим.



Ёшлигимиз ёдимизда

Журъатни каердан топдим, билмайман. Шу куннинг ўзида, шу пайтгача фақат у ва мен билган дил изхоримни, дилгинамнинг изхорларини унга айтдим.

Ушанда Сурайё уялиб, чопкиллаганича дарсхонасига кириб кетган эди...

Кейин ўқиш, амалиёт баробарида, интикиб кутиладиган учрашувлар бошланди...

Турмуш куришга ҳам қарор қилдик!

Баён этилганидек, 1977 йилнинг 4 августида “ЗАГС”дан ўтдик, 6 августда бахт тўйимиз бўлди. Шукурким, 35 йилдан буён у билан ҳамнафасмиз, уч нафар фарзанднинг ота-онасимиз. Тақдир инъом этган Бахтимдан розиман.



Бухоро давлат тиббиёт институти Клиник фармакология кафедрасининг катта ўқитувчиси Сурайё Хасанова (ўртада) шогирдлари билан

Умр йўлдошим Сурайё Файзуллаевна олий маълумотли болалар шифокори. У дастлаб ўн беш йил давомида Ромитан тумани болалар поликлиникасида, кейин икки йил Бухоро шаҳар болалар поликлиникасида фидокорона меҳнат қилди. Бухоро тиббиёт институти очилгандан сўнг, 1993 йилда тажрибали шифокор сифатида институтнинг Болалар пропедевтикаси кафедрасига ишга таклиф қилинди. Ушбу кафедрада 5 йилча

фаолият кўрсатди. 1998 йилдан бошлаб эса институтнинг Клиник фармакология кафедрасига катта ўқитувчи лавозимига ишга ўтказилди. Ҳозир ҳам ўша ерда фаолият юритмоқда.

Қайнотам Файзулла Ҳасанов асли жалолбодлик ўзбеклардан бўлган. 1908 йилда Масси кишлоғида таваллуд топган. Бухоро тумани газетасининг 1959 йил 1 февраль сонидида чоп этилган мақоладан қисқача маълумот келтирамиз: - **Файзулла Ҳасанов** 1928-1938 йиллар ёшлар ташкилотидида раҳбарлик ишларида, 1939 - 1943 йиллар **Ғиждувон райони ижроия қўмитасининг** раиси, 1943-1944 йиллар **Ромитан районининг**, 1944-1948 йилларда **Шаҳрисабз районининг** биринчи раҳбари, 1948 -1950 йиллар **Республика олий мактаби тингловчиси**, кейин **Янгиариқ райони раҳбари** , **Ромитан район ижроия қўмитасининг** раиси, «**Шохруд**» **ГЭС қурилиши бошлиғи** ва 1955 йилдан умрининг охиригача (28.01.1959) **Ҳайрабодчада хўжалик бошқаруви раиси вазифаларида** ишлаган. У кишининг хизматлари муносиб тақдирланган.

Файзулло Ҳасанов
ва Ёқут Камолова
(1945 йиллар)



Қайнотам вафот этган вақтда энг кенжа кизи – рафикам Сурайё беш ёшда бўлган. У меҳрибон онаси ва Ҳалима онаси қўлида ўсган ва тарбия топган.

Қайнонам Ёқут Камолова (1914 – 13.08.1987) Ромитан туманининг Ўтабек кишлоғида тугилган. У киши олий маълумотли филолог бўлиб, она тили ва адабиёт муаллими эдилар. Раҳматли қайнонамнинг умри ўқитувчилик билан ўтган.

Қайнотам ва қайнонамнинг оиласида *тўрт нафар қиз* бўлган. Қайнотамнинг катта қизи *Светлана* Ҳасанова (1940 – 2008) Ѓиждувон туманида туғилган. У киши *тўрт нафар* фарзанднинг онаси эди; *Гуландом* Тошкент давлат университетининг юридик факультетини битказган. Ҳозир Сирдарё вилоятининг Оқ-олтин туманида адлия тизимида ишлайди. Гуландомнинг учта фарзанди бор. Катта қизи *Гулрух* олий маълумтли филолог, Зулфия номидаги Давлат мукофотининг соҳибаси, “Ассалом, Ўзбекистон” курсатувида суҳандон бўлиб ишлайди. Иккинчи фарзанди *Шохрух* - Тошкент давлат юридик институтида ўқитувчилик қилади. Қайнопамнинг кейинги фарзанди *Гулбаҳор* Нуриддин укамга келин бўлиб тушган. У Ромитан туманида хусусий тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланади. *Улугбек* - олий маълумотли маданият ходими эди. *Гулрух* олий маълумотли иктисодчи, иктисод фанлари номзоди. Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги давлат ва жамият қурилиш академиясини тугатган. Ҳозирги вақтда Бухоро юридик ва маиший хизмат касб-хунар коллежида директор лавозимида ишламоқда.



*Рафиқамнинг оналари (1.08.1969 йил);
чапдан ўнгга: Ҳатима, Нафиса*

Рафикамнинг иккинчи опаси *Ҳалима Ҳасанова* (1944 – 2001) эди. У киши Шаҳрсабзда туғилган. Бухоро давлат педагогика институтининг ўзбек филологияси факультетини битирган. Ҳалима опанинг Тошкент шаҳрига - Муҳаммадамин Тожибосвга турмушга узатишган. Опа пойтахтнинг 115- умумий ўрта таълим мактабида рус тили ва адабиёти фанидан дарс берар эди. У кишининг уч нафар фарзанди бор: *Миробид*, *Озод* ва *Отабек*. Миробид Бухоро технология институтини битирган, муҳандис-технолог. Озод Тошкент шарқшунослик институтини тугатган, арабшунос. Отабек ИИБ академиясида ўқиган.

Кичик опаси *Нафиса Ҳасанова* ҳам Шаҳрсабзда (1946 йилда) туғилган. У киши Самарқанд кооператив институтини битирган, товаршунос. Нафиса опа икки фарзанднинг сеvimли онаси. Катта ўғли *Навфал* Ҳикматов Бухоро технология институтини битирган, муҳандис-курувчи. Ҳозирги вақтда Ички ишлар тизимида ишлайди. Кичик ўғли *Анвар* Бухоро педагогика институтининг тарих факультетини битирди. У ҳам ички ишлар ходими.

Кайнонам Ёқут Камоловнинг Ўтабек кишлоғида пирибадавлат, элу-юрт корига яраб келаётган карииндошлари куп. *Ҳамробой Аҳмедов*, *Ҳикмат Камоловлар* сулоласи шулар жумласидандир.

Сайёра, *Нигора*, *Истам*, *Муҳаббат*, *Насиба*, *Тулқин*, *Лайло*ларни тарбиялаб вояга етказган Ҳамробой хожи Аҳмедов ва Ҳожар Асадоваларга менинг меҳрим ва ҳурматим бўлакча. Қолаверса, кадрдоним Ҳикмат Жумаев ва у кишининг ўғли Ўткир Жумаевга ўхшаган элга танилган яқинларим бор.

Насриддин укам улар билан кудачилигимизни андачилик ришталари билан янада мустаҳкам боғлади. Қизи *Мавзуна Мўминова* Ҳамро бобонинг Сайёра кизлари ва куёвлари *Аҳтам Собировлар*нинг фарзанди *Ҳушид*га турмушга чиққан. Уларнинг Лазизбек исмли ўғилчаси бор. Укам Насриддиннинг ўғли *Садриддин* эса Ҳамробой Аҳмедовнинг яна бир кизи *Насиба* ва унинг турмуш ўртоғи *Амрилло Бешимовлар*нинг фарзанди *Нарғизага* уйланди.



Ҳамробой ҳожи бобо Аҳмедов ўғлими Акбарнинг тўйи олдидан унинг бахти учун дуога қўл очмоқдалар (18.10.2009 йил)



*Кадрдонларим;
Ҳикмат Жумаев,
Истам Аҳмедов
хурсандчилик
қунимизда*

*Икки ҳамкасб-
журналистлар;
Амрилло Бешимов ва
Насриддин укам билан
суҳбатимиз доим
мароқли кечади
(2009 йил)*



Рафикам Сурайё Файзуллаевна менинг илм-фан йўлида бўлган интилишимга қанот бағишлаган инсонлардандир. Шу ўринда у кишининг орқада туриб, мени қўллаб, қувватлаганлигини, рўзгор юкининг асосий қисмини ўз елкасига олганлигини, қимматли маслаҳатлар бериб турганлигини эътироф этаман ва миннатдорчилик билдираман.

3. ФАРЗАНДЛАР КАМОЛИ

Оилада *икки нафар ўғлимиз ва бир нафар қизимиз* бор. *Маҳкам* юридик фанлари номзоди, кейингиси *Акбар ва Умида* олий маълумотли юристлар. Минг шукурлар бўлсинки, уларнинг барчаси тарбияли фарзандлар бўлиб етишди, деб уйлайман.

Мен Тошкентда институтда ўқиб юрган кезларимда машҳур ёзувчи Примкул Қодировнинг “Уч илдуз” романини ўқиб чиққан эдим. Ушбу романдаги Тошкент давлат университети талабаси

Маҳкам исмли бош қаҳрамоннинг образи менга жуда ҳам маъқул бўлди. Унинг ўқишлари, одоби, Гавҳар исмли талаба киз билан бўлган муносабатларига ҳавасим келар эди. Ўшанда агар Сурайёга уйланиб, ундан ўғил фарзанд кўрсам, исмини албатта, Маҳкам кўяман деб орзу қилган эдим. Оллоҳга минг шукурлар бўлсинки, менинг талабалик орзуларим ушалди. Фарзанд кўрдим. Биринчиси ўғил бўлди. Унинг исмини Маҳкам деб қўйдим.



Умр йўлдошим Сурайё билан (2005 йил)

Маҳкам 1978 йил 10 сентябрда Бухоро шаҳрида Самонийлар боғи ёнидаги марказий туғруқхонада туғилди. У 1995 йилда Тошкент давлат юридик институтига кириш учун ҳужжат топшириб, тест синовларидан 217,1 балл тўплаб, биринчи ўринни эгаллаб ўқишга кирди. 1999 йилда баклавриатни, 2001 йилда эса магистратурани имтиёзли дипломлар билан битирди. Маҳкам 2005 йилда академик Ҳожиакбар Раҳмонқулов ва юридик фанлари доктори Бобир Самарходжаев раҳбарликларида «Ўзбекистон акциядорлик жамиятларида корпоратив бошқарув тизимининг ҳуқуқий муаммолари ва такомиллаштириш йўллари» мавзусида номзодлик диссертациясини ёклади. Юридик фанлари нозоди илмий даражасига эга бўлди.

*Турмуш ўртоғим
Маҳкам ўғлим билан
(Ромитан, 1982 йил)*



*Рафиқам ва ўғлим
билан Москвада
(аспирантлик даври,
1980 йил)*



Оилам билан Тошкентда (1985 йил)



*Фарзандларим билан Бухорода (1992) мен, Акбар, Маҳкам,
Умида ва умр йўлдошим Сурайё*

У 2001 йилда Ўзбекистон Республикаси бош прокурорининг йўлланмаси билан Бухоро шаҳар Тукимачилик туман прокурорининг стажер-ёрдамчиси вазифасига ишга юборилди. Сўнгра Файзулла Хўжаев туман, Когон шаҳар прокурорларининг ёрдамчиси ва катта ёрдамчиси, вилоят прократураси фукаролик ишлари бўлими прокурори вазифаларида хизмат килди. 2008 йил май ойидан бошлаб Ўзбекистон Республикаси Бош прократурасида бошкарма прокурори лавозимида ишламокда.

Яна бахтиёрманким, “Уч илдиз” романидаги бош қаҳрамон Маҳкамнинг севгилиси Гавҳарга ўхшаган келин қилиш бахтига ҳам муяссар бўлдим. Келиним Гулирухсор тўй вақтида Бухоро давлат тиббиёт институтининг даволаш факультетида 5 курсда аъло баҳоларда ўқир эди. Ўғлим Маҳкам билан келиним Гулирухсор ўртасидаги муносабатлар ҳам “Уч илдиз”дагидек бўлиб чиқди.

Келиним Гулирухсор Жумаева 1979 йил 1 июнда Навоий вилоятининг Қизилтепа туманида туғилган. У зармитанлик бўлиб, Асадовлар ва Жумаевлар сулоласининг мевасидир. Элга танилган инсонларнинг фарзанди. Буvasи *Қаҳҳор Асадов* узок йиллар Қизилтепа тумани раҳбарларидан бири булиб ишлаган. Онаси *Гулчеҳра Асадова* ўз вақтида турмуш ўртоғим Сурайё билан бирга *Ўрта Осиё медицина – педиатрия институтида* таҳсил кўрган. Ўз туманида соғлиқни сақлаш тизимида шифокор, бўлим мудираси ва поликлиника бош шифокори вазифаларида ишлаган. Отаси *Алиёр Жумаев* Тошкент ирригация ва кишлок хўжалигини механизациялаш институтини битирган. Ирригация корхоналарида муҳандис, бош муҳандис, бошлик, «Аму – Бухоро» машина канали қурилиш трестида бош муҳандис лавозимларида ишлаган. Ҳозир фермер. Қудаларнинг яна икки ўғил (*Фаррух, Шоҳрух*) ва бир қиз (*Асила*) фарзанди бор. Фарзандларининг барчаси олий маълумотли.

Келиним 2004 йилда Бухоро давлат тиббиёт институтини даволаш факультетини имтиёзли диплом билан битказди. 2004-2006 йилларда Клиник фармакология мутахассислиги бўйича клиник ординатурада ўқиди. Айни пайтда Тошкент тиббиёт академиясининг сўнгги босқич стажер – тадқиқотчиси. Профессор *Искандар Мавлонов* раҳбарлигида “*Гипертония касаллигида беморларда физиотенз ва биссопрололни эндотелийга боғлиқ тромбоцитопатияга таъсирини қиёсий баҳолаш*” мавзусида номзодлик диссертациясини химояга тайёрлади.

Катта ўғлим Маҳкам ва Гулирухсор келинимнинг бир ўғил ва бир кизи бор. Ўғли 2002 йил 23 декабрда Навоий вилоятининг Бўстон шаҳарчасидаги туғруқхонада дунёга келди. Неварамга, **Исло**м дея, буюк ва муқаддас исмни қўйганмиз.



*Исло*м неварамнинг суннат тўйида (23.05.2004) чандан ўнгга Алиёр Жумаев, Фаррух, Қаҳҳор Асадов, Нуриддин укам, *Исло*м неварам мен билан, Маҳкам ва Насриддин укам

Ислом дастлаб, Бухоро шаҳридаги 21-мактабга биринчи синфга ўқишга борди. Отасининг Тошкент шаҳрига ишга олиниши муносабати билан, ўқиши 2010 йил 10 январдан бошлаб, Юнусобод туманидаги 5 - мактабга кўчирилди. Ҳозирги вақтда Шайхонтохур туманида 42 - мактабда ўқимокда. Иккинчи неварам киз бўлди. У 2004 йил 12 мартда Зармитандаги туғруқхонада дунёга келди. Ҳар тарафлама гўзал киз бўлсин деб, отаси Маҳкам унинг исмини **Назокат** деб атади. Ҳозирги вақтда Назокат ҳам акаси билан бир мактабда таълим олаётир.

*Тўнғич неварам
Исломнинг
1-мактаби олдидан
(21- мактаб,
2009 йил, ноябрь)*



1983 йил 14 майда иккинчи фарзанд кўрдик. У Тошкент шаҳри Юнусобод туманида жойлашган «Интерконтинентал» меҳмонхонаси ёнидаги туғруқхонада туғилди. Улуғ инсон бўлиб етишсин деб, унга **Акбар** деб исм қўйдим. Акбар ўғлимиз 1999 йилда Тошкент давлат юридик институтига ўқишга кириш учун ҳужжат топшириб, тест натижаларига кўра 208 балл тўплади ва 3-ўрин билан 1-курсга ўқишга кириш бахтига муяссар бўлди. 2003 йилда институтнинг бакалавриатини, 2006 йилда эса магистратурасини имтиёзли дипломлар билан битирди.

Акбар Тошкент давлат юридик институтининг магистратурасини янги тузилган “Истеъдод” жамғармаси ҳисобидан ўқиди.



Акбар ўғлим Японияда Нагоя университетида; курсдошлари ва устозлари билан (2004 йил 1 апрел)



*Фарзандларимиз
келажакимиздир*



Акбар Тошкент давлат юридик институтининг биринчи курс магистратурасида ўқиб юрган кезларида Япония давлати томонидан эълон қилинган танловга қатнашиб, Нагоя университетида ўқиш бўйича давлат грантининг совриндори бўлди. 2004 йилнинг 1 апрелидан 2005 йилнинг 30 мартига қадар Нагоя университетида таълим олди. Уни битириб келгач, 2005 йил апрель ойидан бошлаб Тошкент давлат юридик институтида ўқишни яна давом эттирди. 2006 йилда магистратурани имтиёзли диплом билан битирди ва ўша ерда ишга олиб қолинди. Август ойидан бошлаб Тошкент давлат юридик институтининг аввал Суд ва прокуратура, кейин Халқаро хусусий ҳуқуқ кафедраларида ўқитувчи бўлиб ишлади. 2010 йил 1 декабрдан бошлаб, ҳозирга қадар Тошкент шаҳрида жойлашган “ЛУКОЙЛ Ўзбекистон Оперейтинг компани”сининг бош офисида юридик маслаҳатчи сифатида фаолият юритмоқда. Таникли ёш олим, профессор *Сайидулло Ғуломов* раҳбарлигида “Ўзбекистон Республикасида нанотехнологияларни ҳуқуқий тартибга солиш муаммолари” мавзусида номзодлик диссертациясини ҳимояга тайёрлади.

2009 йил 18 октябрда унинг бахт тўйи бўлиб ўтди. Акбар Бухоро давлат университетининг инглиз филологияси таълим йўналиши тўртинчи курс талабаси *Нигора* Жумаевага уйланди. 2010 йилнинг 9 сентябрида у киз кўрди. Неварам Тошкент шаҳрининг “Кўкча” даҳасидаги туғруқхонада дунёга келди. Акбар раҳматли Ҳалима ҳоласига бўлган меҳри ва чексиз ҳурмати рамзи сифатда неварамга *Ҳалима* деб исм қўйди. Неварамни инсонийлик фазилатлари у кишига ўхшасину, аммо умри ўхшамасин. Илоҳим, Ҳалимага кўз тегмасин, умри узок бўлсин.



Акбарнинг бахт тўйида. Рафиқам, мен Улуғбек неварам билан, Ислои, Назокат, Қалдирғоч невараларим, Акбар, Нигора ва Умида



Тошкентда Маҳкамнинг уйида (14.04.2011). Чапдан ўнгга: неварам Назокат, рафиқам, неварам Ҳалима менинг бағримда, тўнғич неварам Ислои ва ўғлии Маҳкам

Акбарнинг рафикаси Нигора 1989 йилда Ромитан туманида зиёлилар оиласида таваллуд топган. У 2010 йилда Бухоро давлат университетини аъло баҳоларда тугатди. Отаси *Тулқин Жумаев* кишлок хўжалик соҳасида олий маълумотли мутахассис. Кўп йиллар Ромитан туманида мутахассислиги бўйича ишлаган. Айни вақтда хусусий тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланмоқда. Онаси *Назокат* ая олий маълумотли филолог. У киши Ромитан туманидаги 1-умумтаълим мактабида она тили ва адабиёт фанидан ўқувчиларга дарс беради. Акаси *Толмас* Тошкент солиқ академиясининг талабаси. Укаси *Улугбек* мактаб ўқувчиси.

Кизим Умида 1985 йил 3 июнда Бухоро шаҳридаги вилоят марказий туғруқхонасида туғилди. Ўша кунни хушxabарни қайнонамга етказганимдан кейин, у киши менга қараб 7 нафар ўғил неварам бор, аммо қиз неварам йўқ эди. Туғилган чакалок умидимни рўёбга чиқарди. Аллохга шукурки, қиз неварга кўриш бахтига ҳам муяссар бўлдим. Шунинг учун бу неварамнинг исмини Умида дея қўйсам, рози бўлинглар, - дедилар. Биз нафакат рози бўлдик, балким, бундай исмни қизимизга қўйилишидан хурсанд ҳам эдик.



Қудалар дастурхон атрофида

Умида кизим Бухоро шаҳрида ўсди. Шаҳардаги 31-мактабда аъло баҳоларада ўқиди. 2001 йилда хужжат топшириб ва тест синовларидан 186 балл тўплаб, давлат гранти асосида Тошкент давлат юридик институтига ўқишга кирди. 2006 йилда институтнинг бакалавриатини аъло баҳоларда битказди. Умр йўлдоши *Алишер* 1982 йил 13 январда таваллуд топган. Алишер Тошкент Молия

институтини Банк аудити мутахассислиги бўйича магистратурасини битирган. Онаси *Шарофат* ая уй бекаси. Укалари *Аҳад* ва *Шухрат*, синглиси *Дурдона* олий маълумотли иктисодчилар.

2004 йил 13 апрелда Умида қизим билан Алишер фарзандлик бўлди. Унга бувиси ва буваси исм қўйишди. Қудалар Тошкентдаги санаторияда бўлганларида, Қалдирғоч исмли бир ажойиб тиббиёт ходимаси уларга қарашган экан. У кизга қудаларнинг ҳаваслари келган ва шундай неваралари бўлишини орзу қилганлар. Шу боис, улар биринчи неварасига *Қалдирғоч* деб исм қўйдилар. 2006 йил 10 октябрда қизим иккинчи фарзанд кўрди. Унга катта ниятлар билан *Улуғбек* дея, исм танладик.



*Турмуш уртоғим ва
қизим Улуғбек неварам
билан ҳовлимизда
(07.2007)*

Ҳозирги вақтда Қалдирғоч умумтаълим мактабида аъло баҳоларда ўқимокда. Улуғбек болалар боғчасида таълим-тарбия оляпти. Умида қизим эса, уларга қараш ва таълим-тарбия бериш ишлари билан машғул.



*Болаларим даврасида; чапдан ўнгга - Умида, Алишер неварам
Қалдирғоч билан, мен тўнгич неварам Ислоҳ билан, Акбар,
рафиқам ва келиним Гулирухсор неварам Назокат билан
(31.12. 2005)*



Фарзандларим ва невараларим билан (30.03.2011)

Минг шукурлар бўлсинки, рафикам билан бирга бугунги кунда
уч нафар ибратли фарзанднинг отаси-онаси ва беш нафар ширин-
шакар неваранинг бува ва бувиси бўлиш бахтига эришдик.
Улардан умндимиз катта.

Таъкидлаб ўтиш жойизки, илмий тажрибаларни бажаришда,
докторлик диссертациямни ҳужжатлаштиришда фарзандларимни
ҳам жалб этганман. Бу ишларда улар ҳам тегишли ёрдам
беришган... Шу асосда уларнинг илм-фанга бўлган кизикишларини
янада оширишга эришганман.

4. ЁШЛИК ЙИЛЛАРИМ

Бошлангич мактабда ўқиб юрган кезларимизда ўқувчилар
«Ғўнча» журналига обуна бўлар эди. Бир куни журнални варақлаб,
унда келтирилган материаллар ва суратлар билан танишиб
чиқаётган эдим, журнал саҳифаларидан бирида келтирилган
чиройли бинонинг суратига кўзим тушди.



Тошкент шаҳридаги Алишер Навоий театрининг
умумий кўриниши

Унга ҳавас билан қараб қолдим. Чиройли бинолар қуришни
орзу қилиб қолдим. Ўшанда шундай биноларни мен ҳам ярата
олармиканман. Деган савол ҳам туғилди. Мен суратдаги бундай

биноларни журнални варакламагунимча кўрмаган эдим. Қишлоғимизда электр энергияси ҳам йўқ, телевизор тўғрисида тасаввурга эга эмасдик.

«Гунча» журнали саҳифасида чиройли бинони суратининг кўрган чоғимдан бошлаб, менда меъморчилик ва бинокорлик соҳасига ҳавас уйғонган эди. Хуллас, мени архитектура - қурилиш соҳасида мутахассис бўлиб етишишимга матбуот сабабчи бўлган. Дарсдан кейин журнални олиб, уйга келдим. Раҳматли отам ва онамдан бундай биноларни қандай кишилар яратади, деб сўраганимда, улар бинокор усталар, дея менга жавоб қилганлари кечагидек эсимда. Бундай кишилар бизнинг қишлоғимизда ҳам борми? деб сўрасам, албатта, бор, деганлар. Тош бобо, Мустафо бобо, Карим бобо катта усталардан деб жавоб қилишган. Кейинчалик, қишлоғимиздаи Ширин акам, Тўра ака, Мурод, Баҳром сингари таникли усталар ҳам етишиб чиқди.

Қишлоғимизни гоҳида “Усталар”, гоҳида “Аробасозон” номи билан аталиши ҳам бежиз эмас экан. Вақти замонида қишлоғимиз усталари арава ясар эканлар. Шу боис, бу қишлоқ ҳозир ҳам “Аробасозон” деб аталиб келинади. Шунингдек, қишлоғимизда касб-хунарли усталар ҳам кўп бўлган экан. Шунинг учун қишлоғимиз “Усталар” номи билан ҳам элга танилган. Бирок, расмий ҳужжатларда қишлоғимиз “Шукур ҳожи” номи билан юритилади.

Юқорида номлари келтирилган усталар аксарият “чўпқори” уйлар қуришган. Бу ишни улар қойиллатиб қўйишарди. Ўша даврларда бизнинг ҳовлимизда ёки қўшниларникида бирор - бир уй қуриладиган бўлса, мен у ерга борар эдим. Усталарнинг ишларини диққат билан кузатардим, кези келганда уларга ёрдамлашардим. Ана шундай қилиб, бинокорлик сирларини ўрганишга интилганман. Шу тариқа менда бинокорлик касбига меҳр пайдо бўлган ва шу йўналишга кизиқиб кетганман.

Демокчиманки, агар фарзандларни ёшлигидан бошлаб ўқишга, матбуотга кизиқтирсак, таълимга эътиборини янада кучайтирсак, уларни касб ва мутахассислик танлаш масаласи анча осон кечади.

Мен дастлаб Кожедуб номи 4 йиллик бошланғич мактабда, сўнгра Ломоносов номи 8 йиллик мактабда ўқидим. Ундан кейин туман марказидаги 1-ўрта умумий таълим мактабини аъло баҳоларда битказдим.

Минг шукурлар бўлсинки, рафикам билан бирга бугунги кунда
 уч нафар ибратли фарзанднинг отаси-онаси ва беш нафар ширин-
 шакар неваранинг бува ва бувиси бўлиш бахтига эришдик.
 Улардан умидимиз катта.

Таъкидлаб ўтиш жойизки, илмий тажрибаларни бажаришда,
 докторлик диссертациямни ҳужжатлаштиришда фарзандларимни
 ҳам жалб этганман. Бу ишларда улар ҳам тегишли ёрдам
 беришган... Шу асосда уларнинг илм-фанга бўлган кизиқишларини
 янада оширишга эришганман.

4. ЁШЛИК ЙИЛЛАРИМ

Бошланғич мактабда ўқиб юрган кезларимизда ўқувчилар
 «Ғунча» журналига обуна бўлар эди. Бир куни журнални варақлаб,
 унда келтирилган материаллар ва суратлар билан танишиб
 чиқаётган эдим, журнал саҳифаларидан бирида келтирилган
 чиройли бинонинг суратига кўзим тушди.



Тошкент шаҳридаги Алишер Навоий театрининг
 умумий кўриниши

Унга хавас билан қараб қолдим. Чиройли бинолар қуришни
 орзу қилиб қолдим. Ушанда шундай биноларни мен ҳам ярата
 олармиканман. Деган савол ҳам туғилди. Мен суратдаги бундай

биноларни журнални варакламагунимча кўрмаган эдим. Кишлоғимизда электр энергияси ҳам йўқ, телевизор тўғрисида тасаввурга эга эмасдик.

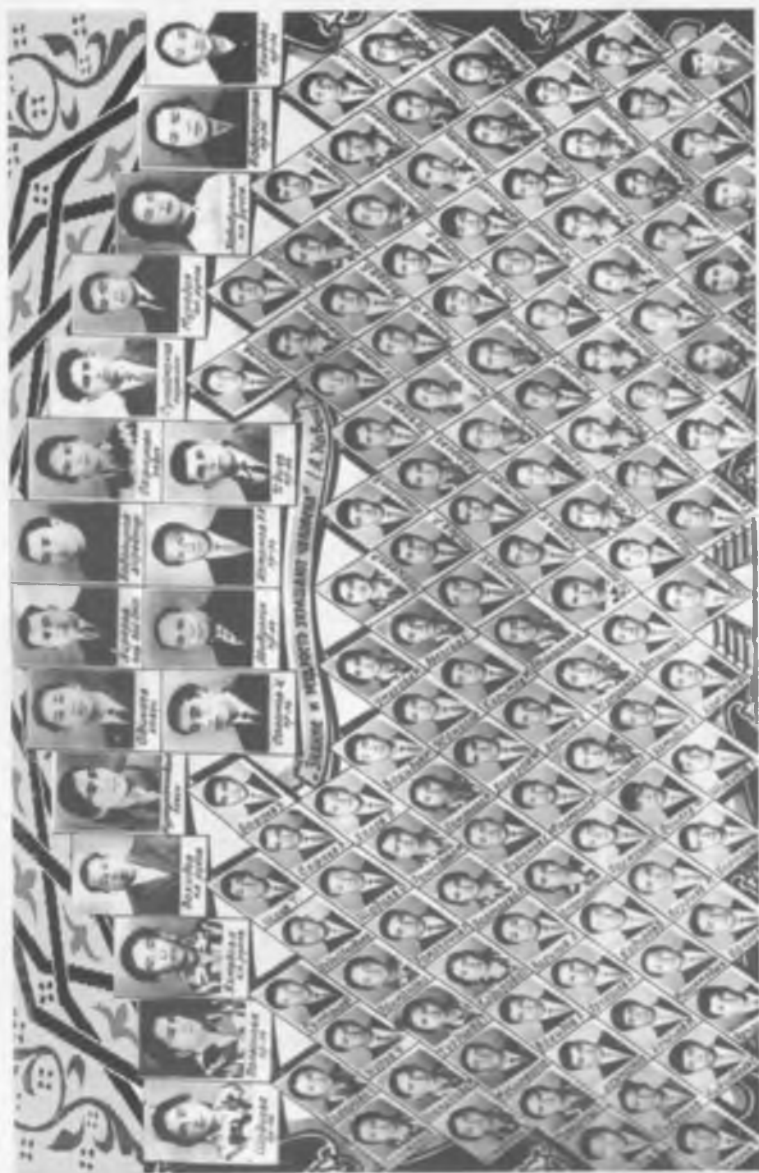
«Гунча» журнали саҳифасида чиройли бинони суратининг кўрган чоғимдан бошлаб, менда меъморчилик ва бинокорлик соҳасига ҳавас уйгонган эди. Хуллас, мени архитектура - қурилиш соҳасида мутахассис бўлиб етишишимга матбуот сабабчи бўлган. Дарсдан кейин журнални олиб, уйга келдим. Раҳматли отам ва онамдан бундай биноларни қандай кишилар яратади, деб сўраганимда, улар бинокор усталар, дея менга жавоб қилганлари кечагидек эсимда. Бундай кишилар бизнинг кишлоғимизда ҳам борми? деб сўрасам, албатта, бор, деганлар. Тош бобо, Мустафо бобо, Карим бобо катта усталардан деб жавоб қилишган. Кейинчалик, кишлоғимиздан Ширин акам, Тўра ака, Мурод, Баҳром сингари таникли усталар ҳам етишиб чиқди.

Кишлоғимизни гоҳида *“Усталар”*, гоҳида *“Аробасозон”* номи билан аталиши ҳам бежиз эмас экан. Вақти замонида кишлоғимиз усталари арава ясар эканлар. Шу боис, бу кишлоқ ҳозир ҳам *“Аробасозон”* деб аталиб келинади. Шунингдек, кишлоғимизда касб-хунарли усталар ҳам кўп бўлган экан. Шунинг учун кишлоғимиз *“Усталар”* номи билан ҳам элга танилган. Бирок, расмий ҳужжатларда кишлоғимиз *“Шукур ҳожи”* номи билан юритилади.

Юқорида номлари келтирилган усталар аксарият *“чўпқори”* уйлар қуришган. Бу ишни улар қойиллатиб қўйишарди. Уша даврларда бизнинг ҳовлимизда ёки қўшниларикида бирор - бир уй қуриладиган бўлса, мен у ерга борар эдим. Усталарнинг ишларини диққат билан кузатардим, кези келганда уларга ёрдамлашардим. Ана шундай қилиб, бинокорлик сирларини ўрганишга интилганман. Шу тариқа менда бинокорлик касбига меҳр пайдо бўлган ва шу йўналишга қизиқиб кетганман.

Демокчиманки, агар фарзандларни ёшлигидан бошлаб ўқишга, матбуотга қизиқтирсак, таълимга эътиборини янада кучайтирсак, уларни касб ва мутахассислик танлаш масаласи анча осон кечади.

Мен дастлаб Кожедуб номи 4 йиллик бошланғич мактабда, сўнгра Ломоносов номи 8 йиллик мактабда ўқидим. Ундан кейин туман марказидаги 1-ўрта умумий таълим мактабини аъло баҳоларда битказдим.



1968 йилда Роҳитан тумани марказидаги 1- ўрта мактабини
битирганлар («Знание» сўзини пистиди менинг суратим)

Бошлангич мактабда Пулат Ахророва ва Ашраф Эргашев, урта мактабда Темир Рўзиев, Ёқут Камолова, Тоҳир Файзиев, Ҳоди Ашуров, Ширин Ҳамроев, Чори Муродов, Гулчечак Гайнулина, Фазолат Саидова, Мўзайям Полвонова, Обид Турдиев сингари билимдон ва моҳир педагоглар менга дарс берганлар, илмга бўлган кизикишимни шакллантиришга ҳисса қўшганлар.

Ширин акамнинг сўзи:

Мубин 1968 йилда 10-синфни битиргач, унинг ҳужжатларини Тошкент политехника институтининг Бухоро кечки умумтехника факультетига топширттирдим. У математика (ёзма ва оғзаки), физика, она тили ва адабиёт фанларидан 20 балли тизимда 19 балл тўплаб 1-курсга ўқишга кирди. Бир йил ўқигач ва ишлагач, 1969 йилда институтнинг 2-курсидан ҳарбий хизматга кетди. Аввал Самара шаҳрида, сўнгра Волжский посёлкасида аскарлик бурчини адо этди. 1971 йилда ҳарбий хизматни ташаккурномалар билан якунлаб, она-юртимизга қайтди.

Ҳарбий хизмат мен учун ўзига хос мактаб вазифасини бажарди. Рус тилида эркин сўзлашни ва ёзишни ўргандим. Катъиятли ва иродали бўлдим. Жисмонан бакувват бўлишга эришдим. Турли хил спорт ўйинлари (футбол, волейбол, шахмат, шашка, енгил атлетика сингари спорт турлари) билан мунтазам шуғулландим.



Аскарлар билан "Волжский ГЭС"ида (мен ўртада, 1970 йил)

Волжский посёлкасида жойлашган харбий қисмда хизмат қилиш давримда бир соат олдинок турар эдим. Ёнимиздан оқайтган Волга дарёсининг ирмоғи - “Курумуч” дарёси соҳили бўйлаб, арчазор ўрмонда чопишии яхши кўрардим. Спортда тобланиш яхши натижа берди. Самара шаҳрида ўтказилган югуриш бўйича спорт мусобақаларига қатнашиш ва ғолиблар сафидан ўрин олиш бахтига ҳам муяссар бўлдим...

Ҳарбий хизматдан қайтгач, 1971 йил 20 ноябрдан бошлаб, яна Тошкент политехника институтининг Бухородаги кечки факультетида 2 - курсдан бошлаб ўқишни давом эттиришга киришдим. Факультет декани доцент *Мухтор Раҳматов* ўқишга тикланишдан аввал, ўз касбимиз бўйича ишга киришимизни талаб қилдилар ва ўзлари менга ўхшаган бир неча собиқ аскарни Навоий қурилиш бошқармасининг Бухоро шаҳридаги 5-сон қурилиш - монтаж бошқармасига ишга жойлаштирдилар. Бизга Бухоро педагогика институти ёнида жойлашган ўша корхонанинг 5 каватли уйдан яшаш учун жой ҳам берилди. Ушбу ташкилот ўша даврда Бухоро педагогика институтининг бош ўқув биносини, унинг ошхонаси ва ётоқхоналарини қураётган эди. У корхонада шувокчи-бўёкчи бўлиб ишлай бошладим, вақтинчалик курувчилар бригадири вазифасини ҳам бажариб, юқорида номлари зикр этилган биноларни барпо этиш жараёнида бевосита қатнашдим.

Кечки факультетнинг 2-курсини битириб, 3-курсга ўтганимдан сўнг, 1972 йилнинг июнь ойидан бошлаб яна Бухородаги 163 - қурилиш трестининг 1-сон қурилиш-монтаж бошқармасига уста бўлиб ишга ўтдим. Бухоро ип йигириш комбинати, пиллакашлик, кийим тикиш фабрикалари, турар-жой биноларининг барпо этиш жараёнида бевосита иштирок этиб, болаликдаги орзуларим бўлган бунёдкорликнинг сир-асрорларини ўргандим. Бинокорлик касбини пухта эгалладим... Учинчи курсни битирганимдан сўнг, Тошкент шаҳрига бориб, у ерда ўқишни давом эттиришга қарор қилдим...

4.1. Тошкентдаги талабалик даврим

Тошкент политехника институтининг Бухоро кечки филиалида 3-курсни битириб, 1973 йилнинг июль ойида жуда кўп қийинчиликлар кўриб, Тошкент шаҳрига, политехника институтининг “*Саноат ва фуқаро қурилиши*” факультетига, кундузги бўлимга ўқишимни ўтказишга эришдим. Олти йиллик

кечки бўлимнинг уч курсида ўқитиладиган фанларнинг ҳажми беш йиллик кундузги бўлимда ўқитиладиган фанларнинг икки йиллик ҳажмига тенг бўлганлиги сабабли, мени кундузги факультетнинг 3-курсига ўқишга қабул қилишди...

Тошкент шаҳрида таниш - билишларим бўлмаганлиги сабабли, Раҳмат акам «Ботаника» санаторияси ёнидаги Байтқурғон аҳоли пунктидан, кайноталарининг уйларида менга яшаш учун жой топиб бердилар. У ерда турганимда акамнинг кайнукалари *Рўзибой* ва *Абдумаликлар* билан дўстлашиб қолдим. Икки ой давомида ўша ердан баъзан автобусда, баъзан поездда Тошкент шаҳрига ўқишга келиб- кетиб юрдим. Бироқ, йўлнинг узоклиги ўқишимга бир мунча халакит берди. Шу сабабли, факультетнинг талабалар шаҳарчасидаги 5-ётоқхонасидан жой олишга эришдим. Институтни битиргунимча ўша ерда яшадим.

Ўқишимни Тошкентга кўчирган даврларда, ҳаётий жиддий кийинчиликларга дуч келдим. 1973 йилнинг сентябрь ойидан 1974 йилнинг февраль ойигача стипендиясиз ўқишга тўғри келди. Олдимда стипендиясиз қандай яшаш керак, қандай қилиб ўқишни давом эттириш керак, деган муаммолар пайдо бўлди. Факат, иккита йўл борлигини билдим. Биринчиси ўқиш ва дарсдан ташқари вақтларда меҳнат қилиб маблағ топиш, иккинчиси ўқишни ташлаб кетиш. Мен биринчи йўлдан боришга қарор қилдим. Ҳар якшанба кун, ҳафтанинг бошқа кунлари дарсдан ташқари вақтларда «мардикорлар бозори»га чиқдим, иш қидирдим ва ўз кунимни ўзим кўрдим. Якшанба кунлари каттик меҳнат эрталаб соат 7 дан кечқурун 20 гача давом этарди. Мардикорчиликда нима ишларни бажармаганман. Бировни уйда деҳқончилик қилсам, иккинчисиникига биноларни таъмирлар эдим, учинчисиникида қурилиш ишларини бажарсам, яна бошқасиникида уйдаги печка ва ўчоқ учун ўтин тайёрлардим...

Барча кийинчиликларга қарамай, ўқишни жойига қўйиб ўқидим. Ўқиган давримда фанлардан юритган умумий дафтарларим ҳозир ҳам бор. Вақтида улар баъзи курсдошларимнинг дардига малҳам бўлган. Дафтарларимдан тайёрланиб, улар имтиҳонлар топширганлар. Ўша дафтарларимни мен ҳозир ҳам асраб-авайлаб юраман. Баъзи-баъзида у дафтарларимни варақлаб чикаман, талабалик йилларим, азиз домлаларим эсимга тушади...

1974 йилнинг январь ойида муддатидан аввал барча фанлардан имтиҳонларни аъло баҳоларда топширдим. Шундан сўнг баҳорги семестрдан бошлаб аълочилар стипендиясини (50 сўм) олишга муяссар бўлдим. Бундай стипендияни олиш менга институтни битиргунимча насиб этди. Стипендия ола бошлаганимдан кейин кўшича маблағ топиш учун "Мардикорлар бозори"га бориш бирмунча камайди. Бозорга факат якшанба кунлари чиқадиغان бўлдим. Шундай қилиб, ҳар ой олинадиган стипендия миқдори ва ҳалол меҳнат эвазига топилган қўшимча маблағ энди ҳаётий эҳтиёжимни тўла қондирадиган бўлди.

Шуни ҳам эслатиб ўтиш керакки, уйдан ота-онамдан ҳам ёрдам бўларди. Аммо бу ёрдам миқдори кўп эмас эди. Ортиқча пул сўрашга ор қилардим. Ҳар Тошкентдан келганимда, 30-40 сўм пул беришарди. Билардим, ундан кўпига уларнинг имкониятлари йўқ эди, чунки ўша даврда мен билан яна 5 укамни эплашнинг ўзи бўлмасди-да. Талабалик давримда (1973 – 1976 йилларда) беш нафар укам мактабда ўқир эди.

Билимга бўлган ташналик туфайли кейинчалик уч нафар укам ҳам Тошкент шаҳрига ўқишга келди. *Мухиддин* Тошкент давлат университетининг (ТошДУ) ҳуқуқшунослик факультетига, *Нуриддин* Тошкент кишлок хўжалик институтининг аграрномлик факультетига, *Насриддин* ТошДУнинг журналистика факультетига ўқишга кирди. 1975 йилдан бошлаб бир вақтнинг ўзида тўрт нафар ака - ука Тошкентдаги олий таълим муассасаларида таълим олардик. Мен институтни битириб келганимдан кейин *Баҳриддин* укам ҳам ТошДУнинг ҳуқуқшунослик факультетига ўқишга кирди ва яна тўрт ака - ука Тошкенда ўқишарди. Ўша пайтларда оддий бир деҳқон онаси учун тўрт кишини олий мактабларда ўқитишнинг ўзи бўлмаган. Шунинг учун укаларим ҳам менинг талабалик ҳаёт йўлимни танлаганликларидан хабарим бор. Яшаш учун дарслардан бўш вақтларда ҳалол меҳнат қилиб, маблағ топишарди. Кийинчиликларга чидадик, ҳаётдан нолимадик, унга доим шукур қилдик. Барча ака-укалар олий ўқув юртларини имтиёзли дипломлар билан тамомлаш бахтига муяссар бўлдик.

Ёшларга берадиган маслаҳатим шундан иборатки, ҳаёт кийинчиликларидан ҳеч ҳам қўрқмаслик, тушкунликка тушмаслик керак. Доим дадил бўлиб, эзгу- ниятлар, яхши мақсадлар сари факат

олға юриш даркор. Ана шундай йўл тутилса, аминманки, ёшларимиз кўзлаган максадларига албатта етадилар.

Малакавий амалиётларни ўтишни ҳам самарали ташкил қилар эдик. Амалиёт даврида гуруҳимиз билан "Главташкентстрой"нинг қурилиш объектларидан иш олардик. Қизилтепалик *Абдуқайом Жамитов*, қуконлик *Мухтор Бойтемиров*, ромитанлик *Мажид Жамитов*, чирчиклик *Мавлон Убайдуллаев*, тошкентлик *Султон Улугов*, *Ахмад Абдурахимов*, *Абдулазиз Абдумаликов* сингари гуруҳдош талабалар бир бўлиб, қурилиш объектининг иш юритувчиси билан келишган ҳолда, иш олардик. Амалиёт даврида уни сифатли қилиб бажарар эдик. Меҳнат якунлари бўйича яхшигина маблағ (80 - 100 сўм) ҳам олишга эришардик.



51-71 Сн гуруҳининг битирувчилари

Ўқиш давридаги малакавий амалиёт объектларимиз Тошкент цирки биноси қурилишига, «Кўкча» даҳасидаги шифохонанинг бош биноси, Талабалар шаҳарчасидаги ТошДУнинг Маданият саройи қурилиш объектларига тўғри келган. Ишлаб чиқариш амалиёти даврларида бетончилик, устачилик, гишт терувчилик, сувочилик сингари ишларни бажариб, ўқиш билан ишлаб чиқаришни интеграция қилар эдик.

Талабалик йилларида купгина яқин дўстлар орттирдим. Улар бугунги кунда Ватанимиз мустақиллигини мустаҳкамлаш,

юртимизни янада обод қилиш ишларида фидокорона меҳнат қилмоқдалар. Булар жумласига *Жаҳонгир Исмоилов* ("Бухоронома" газетасининг бош муҳаррири, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган журналист, "Олтин қалам" Миллий мукофоти ғолиби), *Валижон Юсуфов* (журналист, истеъдодли шоир), *Баҳодир Нигматуллаев* ("Ўзжамоалойиҳа" институти директори, техника фанлари номзоди), *Мухтор Бойтемиров*, *Мажид Жамилов*, *Абдуқайом Жамшов*, *Нодир Содиқов*, *Баҳодир Қосимов*,... сингари дўстларимни келтиришим мумкин. Баъзи дўстларим оламдан ўтган. Ана шундай дўстларимдан бири ажойиб сўз устаси *Жалолиддин Расулов* эди, илоҳим уни Аллоҳ раҳматига олган бўлсин.



*Талабалик дўстларим
хурсандчилик
қўнғаришда; шоир
Жаҳонгир Исмоилов ва
Баҳодир Нигматуллаев
билан
(2009 йил, 18-октябрь)*

Талабалик... Энг ширин дамлар,
Тошкент ва Бухоро ораси.
Кўп меҳрибон эди одамлар,
Ичида кам эди олмаси.

Биз китобни ўқиб, уқардик,
Ойдан баланд эди орзулар.
Курсдош жўраларни соғиндим,
Қайда сиз, синглимдек, охулар?

Талабалик... Тошкент - Бухоро,

Ҳаётимда сайкал ва оро.

Илк муҳаббат, висол онлари,

Қалбимни забт этган Сурайё!

Талабалик...Беғубор ёшлик,

Сенга бир зум қайтгим келади.

Илму-фан йўлига чорлаган,

Сенга раҳмат айтгим келади!

4.2. Илмий-тадқиқотчилик ишларининг шаклланиши

Тошкент политехника институтининг Бухоро кечки умумтехника факультетида ўқиганимда физик Юнус Усмонов, тарихчи Маматқул Мустафоев, философ Нодир Шарипов, механиклар Мустафо Муродов ва Кенис Уснатдинов, математиклар Худойберди Мадрахимов ва Саида Абдурахмонова сингари қўлаб ҳурматли домлалардан сабоқ олганман. Улар дарсларда яхши билим берардилар. Аммо, мени биринчи бўлиб илмий-тадқиқот ишларига жалб этган инсон доцент Юнус Усмонов бўладилар. 1972 йилда у киши менга гуруҳ раҳбари эдилар. Ҳаётимни илмга томон бурилиб кетишига у кишининг ҳам хиссалари бор.

1972 йили кечки факультетнинг иккинчи курсида ўқиб юрган кезларимда доцент Усмонов раҳбарлигида Бухоро педагогика институтининг Қуёш полигонда биноларни иссик сув билан таъминлашда қуёш энергиясидан фойдаланиш мавзусида дастлабки тажрибаларни ўтказдим. Ўшанда Қуёш полигонда доцент Бўрон Очилов раҳбар эдилар; у кишининг раҳбарлигида аспирантларлардан Туроб Жўраев ва Рустам Аҳтамов, талабалардан Сатим Шодиев қуёш нуридан фойдаланиб тоза ичимлик суви олиш масалалари бўйича тадқиқотлар олиб борар эди. Мен ҳам улар билан ҳамнафас бўлиб, қўйилган масала устида экспериментал тадқиқотлар ўтказган эдим. Ишнинг натижалари ёмон бўлмаган. Ўтказилган тадқиқотлар натижалари бўйича илмий мақола тайёрладим. Уни факультет илмий анжуманида маъруза қилдим. Чиқишим сифатли ва мазмунли бўлганлиги учун раҳбарим Юнус ака менга миннатдорчилик билдирганлар. Хуллас, шу тартибда илмий – тадқиқот ишларига меҳрим тушди. Илмга

кизикиб кетдим. Илгари эслатиб ўтилганидек, Тошкент шаҳрига бориб, кундузги бўлимда ўқишни давом эттиришга қарор қилдим...

Тошкент политехника институтининг *Саноат ва фуқаролик қурилиши факультетида* ўқиганимда техника фанлари доктори, профессор *Ҳусниддин Нуретдинов* ва доцент *Алла Васильевна Ноздрина* Архитектура фанидан, техника фанлари докторлари, профессорлар *Аббос Ашрабов* ва *Олег Тарасов* Темирбетон конструкциялар фанидан, *Ефим Михайлович Новик* Металл конструкциялар фанидан, *Тюкалев Ёғоч* конструкциялар фанидан, техника фанлари доктори, профессор *Тошўлат Ширинқулов* Эластиклик ва пластиклик назарияси фанидан, техника фанлари номзоди, доцент *Саид Маҳмудов* Қурилиш механикаси фанидан, профессор *Карим Казакбаев* ва доцент *Рахимов* Грунтлар механикаси, замин ва пойдеворлар фанидан, доцент *Лейдерман* Иншоотлар зилзилабардошлиги фанидан, доцент *Мухтор Ибрагимов* Қурилиш ишлаб чиқаришини ташкил қилиш фанидан, доцент *Насиба Мухимова* Қурилиш ишлаб чиқариш технологияси фанидан *Виалетта Сергеевна Чернухина* Қурилиш машиналари фанидан юқори савияда дарс берган эдилар.

Курсдошим *Мажид Жамилов*: - *Курсдошим Мубин ака барча дарсларга фаол қатнашарди. Курс ишлари ва лойиҳаларини биринчи бўлиб топширарди, имтиҳонларга ҳам биринчи бўлиб кириб, ўтириб тайёрланмасдан аъло баҳо олиб чиқарди. Фанлардан дафтарларини сифатли юритарди, улардан ўқиб баҳо олган курсдошларимизнинг сони ҳам анчагина эди.*

Фанга бўлган кизиқишимни сезган Архитектура фани ўқитувчиси доцент *Алла Васильевна* (ўша йиллар кафедра мудири) бир куни (1973 йил февраль, 3-курса) ўз хузурига мени чакириб, сенда илмни ривожлантириш қобилияти бор. Агар рози бўлсанг, сени докторлик диссертацияси устида самарали ишлаётган *Ҳусниддин Нуретдинов* (ўша йиллар кечки қурилиш факультети декани) билан таништираман, - деди. Мени аввалроқ бажарган илмий ишларим билан қиққди. Бухорода бу иш билан шуғулланганимни у кишига айтиб бердим. Шунда менинг аввал бажарган илмий изланишларим кафедранинг илмий - тадқиқот ишларига - Қуруқ иссиқ иқлимли ҳудудларда фуқаролик биноларини лойиҳалаш масалаларига яқин эканлигини билиб олди. Кафедранинг илмий - тадқиқот ишларига *Ҳусниддин* ака бош - кош

эканликларини, у кишига шогирд бўлиб тушишимни маслаҳат берди. Мен бундай таклифдан хурсанд бўлдим... Шундан кейин ўқиш билан бирга, илмий-тадқиқот ишларига аралашиб кетдим. Ишимни фуқаролик биноларининг турли хил рангда пардозланган хоналарида табиий ёритилганликни ўзгариш қонуниятларини ўрганишга доир экспериментлар ўтказишдан бошладим...

Талабалик йилларида бажарган илмий - тадқиқот ишларимнинг натижалари бўйича нафакат Тошкент политехника институтида бўлиб ўтган илмий - назарий анжуманларда, балким бошқа Республикалардаги конференцияларга ҳам катнашдим. 1975 йилда Баку шаҳрида Озарбайжон политехника институтида, 1976 йилда Киев шаҳрида Муҳандислик - қурилиш институтида (22-29 март) ўтказилган халқаро илмий-назарий анжуманларда маърузалар қилдим. Бажарган илмий ишларимнинг долзарблиги ва муҳим аҳамиятга эга эканлиги конференция иштирокчилари томонидан маъқулланди ва уни давом қилдириш бўйича менга муҳим маслаҳатлар берилди.



Талабалик йиллари, Шоҳимардонда (1975 йил, 3 август)



*Аълочиларга бериладиган кўкрак нишонининг
гувоҳномасидан нусха (22.05.1974 йил)*

Битирув амалиёти даврида ҳам илмий-тадқиқот ишлари бўйича изланишлар давом эттирилди. Ана шундай изланишлар Москва шаҳрида ҳам олиб борилди. У ерда илмий мавзуга онд материаллар йиғилди.

Курсдошим Мухтор Бойтемиров шундай дейди:

- Битирув олди амалиётини 1976 йилнинг февраль ойида Фуқаролик ва саноат бинолари архитектураси кафедрасининг мудири Ҳусниддин Нуретдинов раҳбарлигида Москвадаги «Моспроект №1» лойиҳа-конструкторлик институтида ўтгандик. Эсимда бор, институтда лойиҳачилар учун катта заллар бўларди. Унда қўлаб лойиҳачилар ва конструкторлар фаолият кўрсатарди. Амалиёт даврида стажер - лойиҳачи бўлиб ишлашимиз кераклигини лойиҳа бош муҳандиси таъкидлаб бизларга жой ажратди. Тегишли топшириқларни берди. Биринчи иш кунида Мубин дўстимга 12 қаватли турар-жой биносининг пойдеворларини ҳисоблаш ва конструкциялаш вазифаси қўшилди. Унга Заминлар ва пойдеворлар фанига оид бундай масалани ҳал қилиш қийин кечмади. Фанни яхши ўзлаштирганлиги туфайли берилган вазифани муддатидан аввалроқ ҳал қилди. Сўнгра Москва шаҳрининг диққатга сазовор биноларини кўришга чиқиб кетди...

Бир ойлик битирув олди амалиёти даврида биз россиялик тажрибали лойиҳачилар ва конструкторлардан анча ишларни ўргандик, лойиҳачилик қўникмасига эга бўлдик. Берилган вазифаларни астойидил бажариб, тажриба орттирдик. Мўбин дўстим илмий йўналишдаги диплом лойиҳаси учун маълумотлар ҳам тўплади. Март ойида Тошкент шаҳрига қайтиб келдик.

Уша даврда ҳамма ерда ойнаванд иморатлар барпо этиш амалиёти ривожланиб бораётган эди. У ҳам бу ишга қизиққан эди. Диплом лойиҳасида 300 ўрикли талабалар ошхонаси мисолида қуруқ иссиқ иқлим шароитида барпо этиладиган ойнаванд иморатларни қуриш ва эксплуатация қилиш масаласини ўрганиб чиқди. Мўбин диплом лойиҳасида иссиқ иқлимли ҳудудларда овқатланиш зати тўлиқ ойнаванд бўлган биргина бинони қуриш ва эксплуатация қилиш қишда хоналарни иситиш, ёзда уларни салқинлатиш ҳамда бинонинг узоқ муддатга чидамлилигини таъминлаш нуқтаи назаридан қараганда деразаси бўлган гиштин бинодан кўра қимматга тушишини асослаб берди. 1976 йилда Ўзбекистон ёшлар рўзномасида унинг илмий - тадқиқот ишларига оид мақола ҳам чиқарилган эди.



Курсдош дўстим
Мухтор Бойтемиров
билан Қўқонда
(1975 йил, 1-август)

4.3. Ҳаётга йўлланма

Ўқишни имтиёзли диплом билан битирганимдан кейин мен йўлланма билан Тошкент политехника институтининг Бухородаги филиалига ишга келдим. Бухорога ишга келишим таксимот комиссияси олдида кирганимдан кейин кутилмаганда ҳал бўлиб қолган.

Ўқиш давримда кафедра мудиримиз Ҳусниддин ака сени кафедрага ишга олиб қоламан, бажараётган илмий-тадқиқот ишларингни давом эттирасан, сўнгра номзодлик диссертациясини ёқлайсан, - дерди. Мен ҳам бу таклифга рози эдим. Қолаверса, ўзимнинг шунақа ниятим ҳам йўқ эмасди. Ишга таксимот қондасига кўра бу, менга айтилган жой умумий рўйхатда бўлиши керак эди. Чунки ўша даврда талабаларга институтни битирганлар сонига тенг миқдорда, манзили, ойлик маоши, турар-жойи аниқ кўрсатилган ишлар таклиф этиларди. Юборилган жойда уч йил ишлаб бериш мажбурий эди. Биз буни оддий ҳол деб қарардик. Талабалар учун тавсия этилган 160 та иш ўрни билан мен аввалдан танишиб чиқдим. Бирок, иш таксимотига оид осиб қўйилган рўйхатда тадқиқотчиликка ёки аспирантурага тегишли бўлган иш ўринлари йўқ эди. Шу сабабли бошқа иш танлашга тўғри келди...

Талабалик даврида аъло баҳоларда ўқиб, энг кўп балл (4,95 балл) тўлаганим боис 160 иш ўрнидан энг маъқулини танлаш ва комиссия олдида биринчи бўлиб кириш имкониятим бор эди. Хуллас, тақдирга тан бериб, рўйхатга келтирилган жойлардан бирини танладим. “Главташкентстрой”нинг “Отделстрой” трестига “Строймастер” вазифасига ишга боришни ўзимга маъқул кўрдим...

...Таксимот комиссияси иш бошлади ва биринчи бўлиб мени ўз ҳузурига таклиф этди. Бир неча киши ўтиришарди. Комиссия раиси Тошкент политехника институтининг ўша вақтдаги кечки бўлим проректори, доцент *Ўткир Икромов* эди. У киши мендан, таксимот рўйхатидаги ишлар номи ва жойи билан танишдингми, уларнинг ичидан ўзингга маъқулини танладингми, агар танлаган бўлсанг, қаерга ишга бормокчисан? - деб сўради. Танлаган “Отделстрой” трестини айтдим. У киши рўйхатни кўздан кечиргач, - маъқул деб розилик билдирди.

Шу пайт кафедра мудиримиз Ҳусниддин ака комиссия раисига қарата, менда бир таклиф бор эди. Агар йўқ демасангиз бу йигитни

курилишга эмас, илмга йўналтирсак,- деди ва сўзида давом этди. Унда билим ҳам, қобилият ҳам бор, у келгусида олим бўлади. Мен Мубинни олиб қолмоқчи эдим. Тадқиқотчилик учун битта ўринни келишган ҳам эдик. Бироқ, баъзи сабабларга кўра, бу жойни бошқа кафедрага беришди. Имконияти топилса, Мубинни институтга қолдириш керак, - деди. Шунда Ўткир ака мендан сен қаерликсан? - деб сўради. Бухороликман, деб жавоб қилдим. Ундай бўлса сени институтнинг Бухородаги филиалига ассистент сифатида ишга йўллаймиз, - деди. Мен бу таклифга рози бўлдим. Хуллас, мен диплом лойиҳасини ҳимоя қилиб, имтиёзли диплом олиб, 1976 йилда Тошкент политехника институтининг Бухоро филиалига ишга келиб қолдим.

Эслатиб ўтиш жойизки, Бухоро шаҳида 1958 - 1959 ўқув йилидан бошлаб Тошкент политехника институтининг кечки умумтехника факультети ўз фаолиятини бошлаган. 1972 йилда у Бухоро филиалига айлантирилган. 1977 йилда филиал базасида Бухоро озиқ-овқат ва енгил саноат технологияси институти (Бухоро ООваЕСТИ) ташкил этилган эди. Олти факультет ва 29 кафедрадан иборат бўлган бу олий таълим муассасаси Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2011 йил 20 майдаги ПҚ 1533-сонли қарори билан Бухоро юқори технологиялар муҳандислик - техник институти деб қайта ташкил этилди. Бугунги кунда институтда 32 таълим йўналиши ва 12 магистратура мутахассислиги бўйича 5500 нафарга яқин талаба ёшлар таълим олади, уларга 350 дан ортиқ профессор-ўқитувчилар таълим - тарбия беради, шу жумладан, 15 нафар фан доктори ва профессорлар.

Шундай қилиб, 1976 йилда Тошкент политехника институтининг Бухоро филиалида иш бошладим. Ўн беш кун ўтар-ўтмас талабалар билан бирга Вобкент туманига пахта йигим теримига бордик. Штабимиз бошлиғи доцент *Нодир Шарипов* мени 50 нафар қиз талабага раҳбар этиб тайинлади. У киши жуда хушчақчақ, ажойиб инсон эди. Уйланмаганлигимни билиб олиб, чиройли қизлар бригадасига раҳбар этиб тайинлади. Булар ичидан бирортасини танла, бахтингни топ, - деди. Ҳақиқатда бригадамдаги қизлар бири - биридан гўзал ва хушбичим эди. Аммо аввал баён этилганидек, мени танлаган қизим бор эди. Бу масала тўғрисида юқорида баён этилди...

Бухоро озик-овқат ва енгил саноат технологияси институти ташкил этилгандан кейин, филиалнинг барча профессор-ўқитувчилари каторида мен ҳам 1978 йилдан бошлаб бу институтга ишга ўтказилдим... Илмий-тадқиқот ишларини давом эттириш доимий эътиборимда эди...

5. ФАН СЎҚМОҚЛАРИДА

Илмга, фанга бўлган қизиқиш мени жаҳоннинг энг йирик фан марказларидан бири Москва шаҳрига аспирантурага етаклади. Факультетимиз декани доцент *Аккакий Бағратович Кузановнинг* маслаҳати билан 1978 йилда Москва шаҳрига Давлат қурилиш қўмитасининг Бетон ва темирбетон илмий тадқиқот институтини (НИИЖБ) аспирантурасига ўқишга кирдим. Бунинг ўзи бир тарих.

1978 йил июнь ойида НИИЖБдан техника фанлари номзоди, катта илмий ходим *Евгений Наумович Малинский* раҳбарлигидаги олимлар гуруҳи Сув хўжалиги вазирлигига қарашли “Бухороирқурилиш” трестига хўжалик шартномалари асосидаги илмий-тадқиқот ишларини бажарарди. Домланинг ўзи Тошкент политехника институтининг Бухоро филиалида давлат имтиҳон комиссиясига аъзо ҳам эди. Шунда деканимиз *Аккакий Бағратович* у киши билан мени таништирди ва мен тўғримда ўз фикр-мулоҳазаларини билдирди...

Ундан кейин *Евгений Наумович* мени “Бухороирқурилиш” трестининг марказий қурилиш лабораториясида олиб борилаётган илмий-тадқиқот ишларига жалб этди. Москвага кетиши олдидан, менга илмий - тадқиқот ишлар бўйича аниқ топшириқлар берди... Оғир бетоннинг иссик ва қуруқ об-ҳавода қотиш жараёнларига оид экспериментларни июль – сентябрь ойларида тула бажардим. Муҳим илмий натижалар олинди. Натижаларни таҳлил қилдим ва тегишли хулосалар чиқариб, НИИЖБга, Малинскийга юбордим. Домланинг тавсиясига қўра ана шу ишлар асосида аспирантурага кириш учун реферат тайёрладим. Хужжатларимни институтнинг аспирантура бўлимига топширдим.

Яшаш учун жой топиш муаммо эди. Москвада таниш – билишларим йўқ. Ўшанда ромитанлик *Ахмад Жўраев* менга туриш учун жой топиб берган. У киши туфайли мен Карбышев бульваридаги хонадонлардан бирида - *Настя* деган бувининг

уйида вақтинчалик яшаб, суткасида 18 соатлаб имтиҳонларга тайёргарлик кўргандим. Ҳар куни имтиҳонларга оид камида 3...4 та китобни синчиклаб ўқирдим. Настя буви менга нонуштани, тушлику кечки овқатларни барчасини тайёрлаб берар, ўз фарзанди сингари меҳрибонлик қилар эди...

Ҳамкасбим Қамбарали Содиқов: - Аспирантурага ўқишга киришда Мубиннинг қобилияти яққол кўринди. 1978 йилги қабул режаси бўйича НИИЖБга атиги 5 та мақсадли ўрин ажратилган эди. Аспирантурага кириш учун ҳужжат топшириб, даъвогарлик қилганлар сони 27 кишини ташкил этганди. Географик нуқтани назардан қараганда, ўқишга кириш учун ҳужжат топширганлар ичида москвалик, ленинградлик, одессалик, киевлик, озарбайжонлик, қозоғистонлик, туркменистонлик, ўзбекистонлик ва бошқа ерлик даъвогарлар бор эди...

Унинг Тошкент политехника институтида ўқиш даврида олган юқори билими ва бажарган илмий изланишлари, Бухоро филиалида дарс бериш жараёнида ортирган тажрибаси, кириш имтиҳонларига жиддий тайёргарлик кўриши юқори натижаларни қўлга киритишга омили бўлди. Учта имтиҳондан (мутахассислик, тарих ва чет тилларидан) 2 даъвогар 15 балдан тўплади, булардан бири Мубин, иккинчиси одессалик Игорь Метелицин эди. Ҳар иккаласи ҳам биринчи бўлиб, аспирантурага қабул қилинди.

Аспирантурага кирганимдан чексиз қувондим. Бундай натижага эришиш керак ҳам эди, чунки мени аспирантурага киришимни ссвимли рафикам, отам, онам, ака - укаларим, дўсту биродарларим, ҳамкасбларим, бошқа қавм - қариндошларим, яқинларим, қолаверса фаолият юритаётган институтим жамоаси кутиб турарди. Ўша даврда Москва шаҳрида марказий илм даргоҳларида аспирантурада ўқиш фан аҳли учун катта фахр эди...

Аспирантурага кирганим туғрисида НИИЖБда буйруқ чиққач, Қамбарали Содиқов билан бирга Москва шаҳри Волгаград тумани Михайлов кўчасининг 34 уйи - аспирантлар ётоқхонасида бир хонага жойлашдик. Турар жойимиз институтимизга яқин эди. Суткалаб экспериментларни давом эттириш зарурлиги боис, кечаси ҳам, кундузи ҳам ишлашга қулай ерда эди.

Аспирантлик даврида ана шу ерда истикомат қилдим ва диссертацияни ҳимояга тайёрладим. Мамлакатнинг турли бурчакларидан келган аспирантлар билан танишиб, ўрток бўлдим,

дўстлашдим. Булар жумласига профессор *Ҳусниддин Акрамовни* (тошкентлик), профессор *Улуғбек Фахриддиновни* (самарқандлик), доцент *Фазлиддин Бадриддиновни* (фарғоналик), доцент *Адҳам Ҳамидовни* (наманганлик), доцент *Ботир Қурбоновни* (туркманистонлик), профессор *Мухтор Оразбековни* (қирғизистонлик), доцент *Рустам Усмоновларни* (тожикистонлик) келтириш мумкин.

Маблаг масаласига келсак, аспирантлик стипендияси олардим. Ўзбекистон сув ҳўжалиги вазирлиги билан тузилган ҳўжалик шартномаси ишларига иштирок этиб, қўшимча маблаг топардим. Тадбиркорлик ишлари билан ҳам шуғулланишга тўғри келарди.

Аспирантлик даврида илмий иш қилиш билан бирга жамоа ишларига ҳам фаол иштирок этардик. Мсва-чсва ва савзавот омборида кечқурунлари олма тушириш, Москва вилояти далаларида полиз экинларини йиғиш, шаҳарда жамоат тартибини саклаш ишларида иштирок этиш шулар жумласидандир... Ўша ердан туриб оиламизга, бола-чакамизга қарашиш доимий эътиборимизда эди. Дам олиш ва ҳар хил маданий тадбирларда иштирок этиш масалалари ҳам эсимиздан чикмаган.

1980 йил 17 сентябрда Москвада, “Колонный зал дома союзов»да ЮНЕСКО томонидан нишонланган буюк олим - юртдошимиз *Абу Али ибн Синонинг 1000 йиллик* тантаналарида иштирок этиш менга насиб этди. Ҳамюртимизга 1000 йилдан кейин Москвада билдирилган жуда катта ҳурмат ва эътибор вужудимни титратиб юборди. Бундан фахрланиб, мен ҳам Ибн Синога муносиб юртдош бўлишга ҳаракат қилдим.

Аспирантурада ўқиш жараёнида менга хизмат кўрсатган фан ва техникада арбоби, собик СССР давлат мукофоти лауреати, техника фанлари доктори, профессор *Сергей Андреевич Миронов* (1905 йил 27 сентябрда Смоленск шаҳрида туғилганлар; у киши 85 йил яшади) ва техника фанлари номзоди, катта илмий ходим *Евгений Наумович Матинский* (1936 йил 11 июнда Москва шаҳрида туғилган, ҳозирги вақтда Америка Қўшма Штатларининг Сизтл шаҳрида истикомат қилади) илмий раҳбар ва маслаҳатчи бўлдилар. Улардаги софлик, пунктуаллик, инсонларга яхши муносабатда бўлиш, кадрлаш ва гамхурлик қилиш каби хислатлар менда чуқур из қолдирган.



Илмий раҳбарларим Ромитанда (1980 йил). Чандан ўннга: Ислоҳ Икромов ("Бухороиққурилиш" трести бошқарувчиси), Марина Ефимовна ўғлим Маҳкам билан, орқасида турмуш ўртоғи Евгений Малинский, Зинаида Тёмкина, Олим Ҳамидов, қайнонам Ёқут Камолова, раҳбарим Сергей Миронов, домлани рафиқаси Лидия Александровна, Сурайё ва Фёдрова

«Термостойкость бетона в условиях сухого жаркого климата и технологические факторы её определяющие» номзодлик диссертациям мавзуси тасдиқлангач, экспериментлар ўтказишга тўғри келди. Таҷрибалар ўтказиш учун зарур замонавий климатик камералар мавжуд бўлган жой бор эди. У ҳам бўлса Бетон коррозияси лабораторияси эди. У ерга гаплашишга бордим. Лабораториянинг техник асбоб-ускуна ва жихозлари *Владимир Семёнов* деган кишининг ихтиёрида экан. У киши билан танишиб, мақсадимни тушунтирдим. Тушунадиган яхши инсон экан, экспериментлар ўтказиш учун менга имконият яратди. *"КТК-3000"* русумли битта замонавий климатик камера ажратди. Диссертацияга оид тажибаларимни бир қисмини айнан ана шу климатик камерада бажардим. Шунингдек, экспериментларни бажаришда лабораториямиздан *С.А.Высоцкий, И.В.Быкова* сингари илмий ходимлар ҳам менга яқиндан туриб ёрдам берган. Диссертацияни ва унга оид барча материалларни Машинасозлик институти директори котибаси *Е.И.Сердюк* чоп этиб берган. Улар томонидан кўрсатилган

бегараз ёрдамлар ишимни анча илгарилаб кетишига ҳисса қўшди. Шунинг учун уларнинг барчасидан миннатдорман.

Евгений Малинский илмнинг кенг кирраларини ўрганишимда катта ҳисса қўшди. Экспериментларга тайёргарлик қўриш, ўтказиш, тажрибалардан керакли натижалар олиш, олинган натижаларни таҳлил қилиш ва умумлаштириш, улар асосида илмий мақолалар тайёрлаш, илмий анжуманларда чиқиш қилиш учун нималарга эътибор бериш, қандай қилиб диссертация ёзиш масалалари бўйича қимматли маслаҳатлар бериб турди.

Голландия давлатида нашр этилган *“Долговечность строительных материалов”* номли илмий журналга *“Тероморозостойкость бетона в районах с сухим жарким климатом”* номли илмий мақолани у киши билан бирга тайёрлаш жараёни ҳали-ҳамон эсимда. Мақолани тайёрлаш тартиби, унинг мазмунини баён этиш услубини Малинский менга ўргатдилар. Ушбу мукаммал ишланган биринчи йирик мақола тайёрлашга 10 кунча вақт кетди. Ниҳоят, илмий ишимиз халқаро микёсда тан олинди. Янги ташкил этилган *“Долговечность строительных материалов”* халқаро илмий журналнинг бошида дебюта мақола сифатида чоп этилди. Ҳали ҳам мен ҳаётда шу тамойил асосида иш тутаман ва бу тажрибамни доим шогирдларимга ўргатаман.



*Номзодлик диссертацияси ҳимояси олдидан
(Москва, 1.04.1982)*

Аспирантлик даврининг иккинчи йилидаёқ, номзодлик диссертациясига оид экспериментларни бажариб бўлдим. Олинган илмий натижаларни таҳлил қилдим ва умумлаштирдим. Номзодлик диссертациясининг дастлабки вариантыни тайёрлаб қўйдим. Етарли даражада илмий мақолалар чоп этилди. Учинчи йилда диссертация илмий семинарда муҳокамадан ўтди ва муддатидан илгари ҳимоя учун ихтисослаштирилган кенгашга топширилди.

Аспирантлик даврида ҳамкорлик масаларига ҳам алоҳида эътибор берилди. Мен ўз илми билан жаҳонга танилган улуғ инсонлар билан танишиш, суҳбатлашиш, уларнинг илмий семинарларига қатнашиш бахтига муяссар бўлдим. Уларнинг қаторига техника фанлари докторлари, профессорлар *Гвоздев А.А., Миронов С.А., Баженов Ю.М., Горчаков Г.И., Дмитриев С. А., Заседателев И.Б., Иванов Ф.М., Крылов Б.А., Крылов С.М., Лифанов И.И., Малинина Л.А., Милованов Ф.М., Михайлов В.В., Михайлов К.В., Москвин В.М., Некрасов К.Д., Жуков В.В., Патуроев В.В. Подвальный А.М., Соловьянчик А.Р., Серых Р.Л., Степанова В.Ф., Шейкин А.Е.* сингари бетон ва темирбетон соҳасидаги фан ва техника арбоблари, қолаверса танлаган илмий соҳамнинг намояндалари номларини келтиришим мумкин. Уларнинг суҳбатида бўлганлигимдан ва улардан кимматли маслаҳатлар олганлигимдан бахтиёрман. Албатта, бундай учрашувлар ҳаётимда чуқур из қолдирди. Кейинги ишларимда ҳам бунинг натижасини доим ҳис этиб юраман. Ҳозир ҳам у инсонларни номларини катта ҳурмат билан тилга оламан.

6. ИЛМИЙ-ПЕДАГОГИК ФАОЛИЯТИМ

Аввал баён этилганидек, меҳнат фаолиятимга 45 йил, илмий-педагогик фаолиятимга 35 йил тўлди. Илмий - педагогик фаолиятимни 1976 йилда *“Фуқаролик ва саноат биналари архитектураси”* кафедрасида ассистент бўлиб ишлашдан бошлаган эдим. Юқорида баён этилганидек, сўнгра аспирантурада таҳсил олдим ва тайёрлаган номзодлик диссертацияни ҳимоя учун муддатидан илгари ихтисослаштирилган кенгашга топширдим. 1982 йил 1 апрелда Москвада НИИЖБ нинг ихтисослаштирилган кенгашида *Қуруқ иссиқ иқлим шароитида бетоннинг иссиққа чидамлилиги ва уни аниқловчи технологик омиллар* мавзусида

номзодлик диссертациясини ҳимоя қилдим. Кўп ўтмай техника фанлари номзоди илмий даражасига эга бўлдим.

1985 йилда «Саноат ва фуқаролик бинолари архитектураси кафедраси» бўйича доцент илмий унвонига тасдиқландим. Бўлажак ёш мутахассисларга билим бериб, бинокорлик сирларини ўргата бошладим. Иқтидорли ёшларни илмий-тадқиқот ишларига жалб этдим. Қатор шогирдларим етишиб чиқди.

Аспирантурадан кейинги иш фаолиятимни Бухоро технология институтида ўқув бўлими бошлиғи лавозимида ишлашдан бошладим. 1983 йилда “Фуқаролик ва саноат бинолари архитектураси” кафедраси мудирлигига сайландим.

Уша йиллар кафедрада битта мен техника фанлари номзоди илмий даражасига эга эдим. Курилиш факультети декани доцент *Зубайдулло Убайдуллаев* ушбу кафедрада 0,5 ҳисса ишласа-да, бироқ, у киши иқтисод фанлари номзоди эди. Кафедрда илмга қизиқиши бўлган ёшлар талайгина эди. *Ҳошим Рўзиев, Шамсиддин Мирзаев, Мурод Эгамбердиев* сингари ассистентлар шулар жумласидандир. Ундан ташқари, кафедрада олий ўқув юртида дарс бериш талабларига жавоб бермайдиган кишилар ҳам йўқ эмас эди. Уларнинг малакасини ошириш, агар ўзгариш бўлмаса, уларни иқтидорли ёшлар билан алмаштинириш вазифаси ҳам турарди.

Хуллас, янги кафедра мудир сифатида менинг олдимда жамоанинг илмий-педагогик салоҳиятини кўтариш, ўқув адабиётлар, шу жумладан дарсликлар, ўқув қўлланмалар яратиш, услубий курсатмаларни ишлаб чиқиш, кафедра моддий - техника базасини мустаҳкамлаш сингари қатор муаммолар турарди. Иш бошлашим биланок, ана шу мавжуд муаммоларнинг ечимини ҳал қилиш устида ишладик. Бутун жамоа ишга сафарбар этилди. Қаттиқ меҳнат қилинди. Бир неча йиллар давомида ҳал бўлмаган долзарб муаммолар бирин - кетин ечила бошланди.

1985 йилда мен институтнинг *Инженер-техника факультети*га декан этиб тайинландим. Уша даврда факультетда 1700 га яқин талабалар ўқир эди. Хуллас, вазифалар кўпайди, масъулият янада ошди. Бу даврда юқорида баён этилган вазифалар билан янада жиддийроқ шуғулланишга тўғри келди. Натижа ёмон бўлмади. Режалаштирилган ишлар ўз вақтида, тўлалигича бажарилди.

1988 йилда институт партия комитетининг секретари лавозимига сайландим. Энди ишлар кўламин факультет доирасидан

чикиб, институт чегарасига ўтди. Бу даврда асосий эътибор олий таълим муассасаси олдида турган вазифаларни бажариш, таълим ва тарбия бериш ишларини янада такомиллаштириш, бу ишга масъул бўлган кадрларни танлаш ва уларни жой-жойига қўйиш, ижтимоий масалаларни ҳал қилиш сингари муаммоларга қаратилди...

1991 йил октябрь ойида олий таълим муассасаларида партия комитетлари тугатилди. Шундан сўнг, мен фаолиятимни яна кафедрада давом эттириб, нихоясига етай деб қолган докторлик диссертациямнинг ҳимоя билан боғлиқ масалаларга киришиб кетдим. Ишимнинг математик моделлаштириш қисмини бажаришда профессор Исмоил Сафаров маслаҳатлар берди.

1994 йилдан бошлаб яна кафедра мудири вазифасини бажаришда давом этдим ва илгари белгиланган вазифаларни амалга ошириш ишларини жадаллаштириб юбордим.

Белгиланган илмий режаларни амалга ошира бориб, 1995 йил 9 июнда Тошкент Архитектура - қурилиш институтининг бир марталик ихтисослаштирилган кенгашида техника фанлари доктори илмий даражаси учун тайёрлаган *Қуруқ иссиқ иқлимли ҳудудларда бетоннинг иссиқ-совуққа чидамчилиги асослари* мавзусидаги докторлик диссертациямни ҳимоя қилдим. 1997 йилда Олий аттестация комиссияси томонидан профессор илмий унвонига тасдиқландим.

Профессор Исмоил Сафаров: - Шуниси қувонарлики, мустақиллик шарофати туфайли Мубин ака Ўзбекистонда Қурилиш материаллари ва буюмлари ихтисослиги бўйича биринчи бўлиб, докторлик диссертациясини ҳимоя қилиш бахтига эришди. У Бухоро воҳаси тарихида Архитектура - қурилиш илми бўйича биринчи техника фанлари доктори, профессордир. Биз дўстлари бундан фахрланамиз.

Фан доктори илмий даражасига эга бўлганимдан кейин, 1996 йилда мени аттестация ишлари бўйича институт проректори лавозимига ҳам тайинлашди. Ўша даврда олий таълим муассасаларини аттестациядан ўтказиш ишларига жиддий эътибор берилган эди. Олий таълим вазирлигида бу соҳа бўйича ҳатто бош бошқарма ҳам ташкил этилганди.

Бухоро давлат университетининг илмий ишлар бўйича проректори, профессор Сиддиқ Қаҳҳоров: - Мени 1996 йилда Бухоро давлат университетида аттестация ишлари бўйича проректор

лавозимига ишга тайинлашди. Бу соҳа янги бўлганлиги учун ҳали тажрибага эга эмасдим. Аттестация ишларини университетда шакллантириш ва ривожлантириш мақсадида Бухоро технология институтида проректор лавозимида ишлаётган профессор Мубин Воҳидовга мурожаат қилганман. У киши менга қимматли маслаҳатлар берган.

Институтни давлат аттестациясига тайёрлаш, ундан мувафаккиятли ўтиш ва аккредитция гувоҳномасига эга бўлиш вазифалари олдимизда турарди. Институтнинг барча бўғинларини бўладиган аттестацияга тайёрладик. 1999 йилда ўтказилган аттестацияда жамоамизнинг барча йўналишлари ижобий натижаларга эришди. Қўлга киритилган натижалар бўйича институтимиз мамлакатимиздаги олий ўқув юртлари ичида биринчи ўнналикдан ўрин олиш бахтига муяссар бўлди. Аттестациядан кейин жамоанинг барча бўғинлари ўзларини хушёр сездди ва режалаштирилган вазифаларни астойдил бажаришга киришиб кетди.

6.1. Илмий-тадқиқот ишларининг қисқача мазмуни

Бажарилган илмий таҳлиллар шуни кўрсатадики, бизнинг давримизгача сакланиб қолган қадимги архитектура ёдгорликларида қосинкор пардоз қатламининг емирилишига ёзда куну тун давомида унинг галма-гал исиб совуши, кишда эса - музлаб эриши асосий сабабдир. Мачит ва макбараларнинг жануб ва гарбга қараган томонлари ҳамда устки қисмини емириши бунга яққол мисол бўла олади деса хато бўлмайди.

Худди ана шундай сабаб табиий шаронгта эксплуатация қилинадиган бетон ва темирбетон конструкцияларга ҳам таълуқлидир. Аммо, амалиётда қўлланилган қурилишнинг меъёрий ҳужжатларида истиқболли бош материал бўлган бетон ва темирбетоннинг узок муддатга чидамлилигини белгиловчи мезонлар сифатида унинг мустаҳкамлиги ва совуққа чидамлилик кўрсаткичлари қабул қилинган. Бу ҳужжатларда мамлакатимизнинг ҳудудий иқлим шаронти учун мос бўлган ва бетондан тайёрланган конструкция ва иншоотлар сифатига салбий таъсир этадиган ёз фаслининг узок муддат давом этувчи жазирама иссиқ об-ҳавосию, унинг паст нисбий намлиги, конструкцияларнинг сутка давомида

галма-гал исиб - совуб туриши каби ҳолатларга жиддий эътибор берилмаган. Ушбу иклимий хусусиятларнинг бетонга салбий таъсирини ҳисобга олувчи махсус мезон ишлаб чиқилмаган. Охир оқибатда эса бетон ва темирбетон конструкциялар ва иншоотларнинг хизмат муддати 10 йилликлар деб билдирилган башоратлар ҳақиқатдан йироқ бўлиб чиқарди. Тайёрланишидан 3-5 йил ўтар-ўтмас уларда турли хил ёриқлар содир бўлар, конструкцияларнинг сифати кескин пасайиб, ҳаттоки шикастланишлар ҳам содир бўларди. Бу ҳолат эса мамлакатимиз иқтисодиёти учун катта зарар келтирарди.

Ўқорида кўрсатиб ўтилган муаммонинг ечимларини ишлаб чиқиш илмий-тадқиқот ишларим сирасига киради. Илмий - ижодий фаолиятим даврида Ўзбекистон Республикасининг ҳудудий қуруқ - иссиқ иқлим шароитларини қурилиш конструкциялари ва иншоотларни тайёрлаш учун ишлатиладиган бетон ва темирбетонга ҳақиқий таъсирини ҳисобга олувчи иссиқ - совуқка чидамлилиқ махсус мезони яратилди. Кейинги ишларимда ушбу мезоннинг бетон структурасига, хоссаларига ва чидамлилигига ўта сезгир эканлиги назарий ҳамда экспериментал йўллар билан исботланди. Яратилган махсус мезон бўйича қурилиш конструкцияларининг узок муддатга чидамлилигини ошириш имкониятини берадиган технологик ечимлар ишлаб чиқилди. Илмий-тадқиқот ишларимнинг натижалари Ўзбекистон Республикасининг қурилиш меъёрлари ва қоидаларида ўз аксини топди. Тавсия этилган ечимларнинг қурилиш амалиётидаги самараси бир млрд сўмдан ошиб кетди.

Илмий-тадқиқот ишларини янада жадаллаштириш мақсадида 1992 йил 12 – 13 октябрда Бухоро шаҳрида *“Гелиотехнология и долговечность бетона в районах с сухим жарким климатом”* мавзусида халқаро илмий-амалий анжуман ташкил қилдик. Унда Москва шаҳридан профессорлар *Б.А.Крылов, А.Р.Соловьянчик, Е.Н.Малинский, А.И.Ли, С.А.Шифрин* ва бошқа йирик олимлар иштирок этди. Шунингдек, ушбу конференцияда Минск, Тошкент, Ўш, Самарканд, Фарғона сингари шаҳарлардан катор олимлар чиқиш қилди. У анжуман мен учун муҳим воқеага айланиб қолди. Докторлик диссертациямнинг асосий мазмунига оид материаллар бўйича доклад қилдим. Уни эшитган таниқли олимлар ишимни химоя қилишга лойиқ деб топишди.

1999 йил 31 майда Бухоро шаҳрида “Архитектуравий ёдгорликларнинг зитзилабардошлиги” мавзусида халқаро илмий-амалий семинар ташкил килинди. Унда Германиянинг Ваймер университетидан профессорлар Вернер ва Шварц, Тошкент архитектура-қурилиш институтидан профессорлар Қобул Абдурашидов ва Абдуқобул Тулагановлар иштирок этдилар.



1999 йил 31 майдаги илмий семинар иштирокчиларидан бир гуруҳи.
 Чандан ўнгга: доцентлар А.П. Пулатов ва Қ.Ш.Содиқов, проф.
 К.С.Абдурашидов, доцент Х.Р.Рўзиев, проф. М.Т.Тошев, доктор Шварц,
 Бухоро шаҳар ҳокими К.Ж.Камолов, мен, проф. Вернер, доцент
 Ш.Р.Мирзаев ва проф. А.Тулаганов

Илмий – тадқиқот ишларни бажариш жараёнида икки нафар номзодлик диссертациясига раҳбарлик ва икки нафар диссертацияга маслаҳатчилик килинди.

Ҳозирги вақтда маҳаллий ресурслардан фойдаланиб, импорт ўрнини босадиган қурилиш материаллари ва технологияларини яратишга, темирбетон конструкциялар ва иншоотларнинг узок муддатга чидамлилигини оширишга йўналтирилган илмий - тадқиқот ишларини бажариш, касб-хунар коллежларининг ўқувчилари ва олий ўқув юртларининг талабалари учун зарурий ўқув адабиётларини яратиш устида ишламоқдамиз.



Кафедрасининг бир гуруҳ аъзолари. Чандан ўннга – биринчи қаторда: доцент Ш.Р.Мирзаев (2008 йилдан Архитектура-қурилиш факультети декани), доцент Х.Р.Рўзиев (проректор), мен, доцент М.С.Эгамбердиев; иккинчи қаторда: Б. Аслонов, доцентлар А.Пўлатов, Қ.Ш.Содиқов, Ф.Б.Усмонов (2009 йилдан Архитектура кафедраси мудири) ва А.Х.Ҳожиев (2007 йил)

Эришилган натижалар чегара эмас. Бажариладиган вазифалар хали олдинда кўп. Таъкидлаб ўтилганидек, кадрлар тайёрлаш сифатини тубдан яхшилаш мақсадида жамоамиз 2011 йил 20 майда Бухоро юқори технологиялар муҳандислик - техник институти деб қайта ташкил қилинди айлантирилди. Бу вазифаларни хал қилишга номи янгиланган Бинолар ва иншоотларнинг юқори технологик қурилиши кафедраси аҳил жамоасининг эътибори қаратилди...

Рахбарлигим даврида кафедрада ўнга яқин фан номзодлари, доцентлар етишиб чикдилар. Натижада олий ўқув юрти талабларига жавоб берадиган илмий – педагогик потенциалга эга бўлган Архитектура-қурилиш факультети жамоасини шакллантиришга замин яратилди. Етиштирилган кадрлардан бири ҳозирги кунда

институтнинг ўқув ишлари бўйича проректори, иккинчиси “Юкори технологик қурилиш ва архитектура” факультети декани, учинчиси Архитектура кафедраси мудир ва ҳоказо.

Таъкидлаш жойизки, илмий – тадқиқот ишларимизнинг натижалари нафакат амалиётда ўз аксини топди, балким у мамлакатимиз иқтисодиёти учун Бухоро воҳасида муҳандис кадрларни етиштирда асос ҳамда муҳим омил бўлди.

Бухорода “Саноат ва граждан қурилиши” мутахассислиги бўйича муҳандис-қурувчи кадрларни диплом лойиҳаларини химоя қилдириб, битиртириш ишлари 1975 йилда бошланган эди. 1985-1988 ҳамда 1994 -1997 йиллар бундай ишга мен бевосита раҳбарлик қилдим. Мустақиллик шарофати билан Кадрлар тайёрлаш миллий дастури туғрисидаги қонун қабул қилингандан кейин, мамлакатимизда олий маълумотли кадрларни икки босқичли самарали тизимда тайёрлашга ўтилди. Янги таълим йўналишлари ва магистратура мутахассисликлари очилди. Биз ҳам бу ишга ўз ҳиссамизни қўшдик. “Биолар ва иншоотлар қурилиши” кафедрасида қуйидаги асосномалар тайёрланиб, ректор орқали вазирликка юборилди. Ана шундай асосномалар қуйида келтирилган.

Бухоро озиқ-овқат ва енгил саноат технологияси институтида 5580200- “Биолар ва иншоотлар қурилиши” таълим йўналиши ва 5A580201-“Қурилиш конструкциялари, биолар ва иншоотлар” магистратура мутахассислиги бўйича кадрлар тайёрлаш туғрисида А С О С Н О М А: “Мамлакатимиз иқтисодиётини модернизация қилиш кўп жиҳатдан малакали мутахассисларнинг билим даражасига, тайёрланган кадрларнинг сифатига боғлиқ. Ҳозирги давр жаҳон таълим андозалари талаб даражасидаги мутахассисларни етказиб беришни тақозо этмоқда.

Қурилиш тармоқларини ривожлантирмай Республикамиз иқтисодиётини кенг қамровли ривожланишини таъминлаш қийин масаладир. Ҳам ашёни қайта ишлаш, ишлаб чиқариш цехларини барпо этиш, саноат тармоқларини ривожлантириш, инсонларга барча қулайликларга эга бўлган турар жой ва жамоат биоларини лойиҳалаш ва қуриш бу соҳа олдига турган долзарб масалалардандир. Ҳозирги кўнга қадар институтимизда «Бухорогазсаноатқурилиш», «Бухорожамоатқурилиш», «Бухороиқ қурилиш», «Бухороқилишқурилиш» каби кўплаб етакчи ҳиссадорлик

жамиятларидан бакалавр кадрларга бўлган эҳтиёжни билдирувчи талабномалар тушган.

Ишлаб чиқариш корхоналарининг талаб ва истакларидан келиб чиққан ҳолда, кадрларни давлат таълим стандартлари талабларига жавоб берадиган даражада мақсадли тайёрлаш катта аҳамиятга эга. Институдда, кафедрада бундай кадрларни тайёрлаш учун зарурий шарт-шароитлар яратилган.

"Бинолог ва иншоотлар қурилиши" кафедрасида 5580200- "Бинолог ва иншоотлар қурилиши" йўналиши бўйича малакали бакалаврларни тайёрлаш соҳасида катта тажрибага эга бўлган илмий даражали ва унвонли профессор-ўқитувчилар фаолият кўрсатмоқда. Ҳозирги кунда ушбу кафедрада 1 нафар фан доктори, профессор, 8 нафар фан номзоди, доцентлар, 2 нафар катта ўқитувчи, 2 нафар ассистент фаолият кўрсатиб келмоқда. Кафедранинг илмий салоҳияти йилдан-йилга ошиб бормоқда. Фан номзодлари докторлик диссертациялари устида ишламоқдалар. Бир нафар катта ўқитувчи номзодлик диссертациясини ҳимоя қилиш арафасида турибди. Қолган профессор-ўқитувчилар ҳам илмий изланишлар олиб бормоқдалар.

Янги педагогик ва ахборот технологиялари, ўқитишнинг замонавий технологияларини ўқув жараёнига жорий этилиши, мавжуд компьютерларни интернет тармоғига уланиши ва ундан фойдаланишни кенгайтириш ўқув жараёнининг самарадорлигини оширишига сезиларли даражада ижобий таъсир кўрсатмоқда.

Талабаларга фойдаланиши учун ахборот-ресурс маркази ташкил этилган бўлиб, у ўз навбатида сўнгги йилларда нашр этилган муҳим дарсликлар, ўқув қўлланмалар, услубий кўрсатмалар, журналлар, маърузалар матнлари билан бойитилган. Талабаларни фойдаланишлари учун интернет тармоғига уланган компьютер синфи доимий равишда ишлаб турибди.

Юқоридагиларни ҳисобга олиб, 5580200 – "Бинолог ва иншоотлар қурилиши" йўналиши бўйича малакали кадрлар тайёрлашни институтда давом эттиришни мақсадга мувофиқ деб ҳисоблаймиз".

...Натижада Бухоро технология институтининг "Бинолог ва иншоотлар қурилиши" битирувчи кафедрасида юқорида номлари келтирилган бакалаврият таълим йўналиши ва магистратура мутахассислиги бўйича муҳандис кадрларни тайёрлаш бўйича ишларни давом эттиришга рухсат берилди.

Укув ишлари бўйича проректор, доцент Ҳошим Рўзиев;
- Профессор М.М.Воҳидов институтда янги таълим йўналишларини
очиш ишларида ҳам салмоқли ҳисса қўймоқда. У 2007 йил 7 июлда
Бухоро озиқ-овқат ва енгил саноат технологияси институти
базасида "5580100 – Архитектура" таълим йўналиши ва келажакда
"5A580102 - Архитектура назарияси ва тарихи, архитектура
ёдгорликларини тиклаш", "5A580101 - Бино ва иншоотлар
архитектураси" магистратура мутахассисликларини очиш
тўғрисида қўйидаги мазмунда АСОСНОМА тайёрлади:

"Марказий Осиёдаги Буюк ипак йўлида жойлашган ва жаҳон
маданиятида, тарихида ўзига хос қиёфаси, маданий объектлари
ҳамда архитектура ёдгорликлари билан яхши танилган энг қадимги
шаҳарлардан бири Бухородир. Узоқ ва буюк аجدодларимизнинг
қўлаб авлодлари томонидан ўзига хос меъморчилик услубларида
қурилган Бухоро миллатимиз ифтихорига айлангандир. Урта
асрларда яратилган Самонийлар мақбараси, Калон минораси,
Магоки-Аттори масжиди ва бошқа қўлаб монументал меъморчилик
мўжизалари Бухоронинг архитектура мактаби маҳсули бўлиб,
қурилиш анъаналарининг юксак намунаси сифатида умумжаҳон
маданий мероси деб тан олинган. Бухоро меъморчилик мактаби XV-
XVII асрларга келиб, ўтган даврнинг энг илгор қурилиш маданияти
анъаналарини янада ривожлантирган. Қўли гул усталар, талантили
меъморлар ва муҳандислар томонидан кенг қўлабдаги шаҳарсозлик
ишлари амалга оширилган. Ўша даврдаги Бухоро мактаби Марказий
Осиёда ягона етакчи куч сифатида, бошқа ҳудудлар меъморчилик
мактабларини ривожлантиришга ҳам хизмат қилган. Бухоронинг
кейинги давр меъморчилик мактабини уста Ширин Муродов сингари
XX аср намоянадалари ажойиб архитектура ёдгорликлари билан янада
бойитганлар.

Мухтарам Президентимиз Ислам Каримов жорий йилнинг 13-14
июнь кунлари Бухорога ташириф буюрганларида, шаҳарнинг ўзига хос
қиёфаси бўлишини таъкидлаб, маданий меърос объектларини
(вилоятда 660 та маданий мерос объектлари бўлиб, уларда 997 та
архитектура ёдгорликлари мавжуд; шу жумладан Бухоро шаҳрида
264 та маданий мерос объектлари бўлиб, уларда 350 дан ортиқ
архитектура ёдгорликлари бор. Жами 264 объектдан 183 таси
жамоат объектлари, 81 таси турар жой биноларидир. Биргина
Баҳовуддин Нақибанд объектида 30 дан ортиқ архитектура
ёдгорликлари мавжуд) чуқур ўрганиш, миллийликни ва жазирами

иссиқ иқлим хусусиятларини ўзига эга этган замонавий бинолар ва иншоотлар яратиш тўғрисида фикр - мулоҳазалар билдирдилар. Маданий мерос объектларини, архитектура ёдгорликларини чуқур ўрганиш ҳамда маҳаллий меъморчилик мактаби анъаналарини давом эттириш мақсадида шу ернинг ўзиде - Бухорода олий маълумотли архитектор кадрлар тайёрлашни йўлга қўйиш масаласига эътибор қаратдилар.

Бу масалани ҳал этиш учун керакли бўлган барча шарт шароитларни яратиш имконияти Бухорода мавжуддир. Энг аввало вилоятда олий маълумотли архитектор кадрларга бўлган эҳтиёж мавжуд. Мутахассисларни тайёрлаш учун зарур бўлган илмий-педагогик кадрлар Бухоро озик-овқат ва енгил саноат технологияси институтида, Бухородаги лойиҳалаш, қурилиш, реконструкция қилиш, реставрация ишларини бажариш ва таъмирлаш корхоналарда етарлидир. Шу жумладан "Архитектура" таълим йўналишини билан чамбарчас боғлиқ бўлган, аввалги «Саноат ва граждан қурилиши», «Қишлоқ хўжалик қурилиши» мутахассисликлари бўйича қурувчи муҳандислар, «Қурилиш» мутахассислиги бўйича муҳандис педагоглар Бухорода 1972 йилдан бери, дастлаб Тошкент политехника институтининг Бухоро филиалида, сўнгра ушбу филиал базасида таъкил этилган Бухоро озик-овқат ва енгил саноат технологияси институтида тайёрланиб келинмоқда. Кадрлар тайёрлаш миллий дастури ва янги давлат таълим стандартлари қабул қилингандан сўнг, институтда «Бинолар ва иншоотлар қурилиши» йўналишини бўйича бакалаврлар ҳамда «Қурилиш конструкциялари, Бинолар ва иншоотлар» мутахассислиги бўйича магистрлар тайёрланмоқда.

Бухоро технология институтида "Архитектура" таълим йўналишини бўйича кадрлар тайёрлаш йўлга қўйилса, унинг базасида келажакда Бухоро учун жуда ҳам зарур бўлган "5A580101 - Бино ва иншоотлар архитектураси", "5A580102- Архитектура назарияси ва тарихи, архитектура ёдгорликларини тиклаш" мутахассисликлари бўйича магистрлар тайёрлаш имконияти яратилади. Бундай ишларни амалга ошириш учун зарур бўлган шарт шароитлар бу ерда мавжуддир. Архитекторлар тайёрлашда институтнинг «Бинолар ва иншоотлар қурилиши» кафедрасида ижодий фаолият кўрсатаётган илмий-педагогик кадрларни (техника фанлари доктори, профессор. М.М.Воҳидов, техника фанлари номзодлари, доцентлар Қ.Ш.Содиқов, Ҳ.Р.Рўзиев, Ш.Р.Мирзаев, Ф.Б.Усмонов,

М.С.Эгамбердиев, А.П.Пулатов, Б.Н.Нигматуллаев, Ж.Р.Уринов, Н.Н.Авлиёқулов), Чизма геометрия ва чизмачилик кафедраси мудирини (Чизмачилик ва расм бўйича мутахассис, доцент, У.Ёдгоров), Бухоро шаҳар лойиҳалаш ва қурилиш корхоналарида фаолият кўрсатаётган етук мутахассислар - Бухоро экспериментал лойиҳа илмий-тадқиқот институти директори - архитектура номзоди Т.А.Низомовни, катта тажрибага эга бўлган вилоятнинг собиқ бош архитекторлари М.Қ.Ахмедов ва Н.Шариповларни, Маданий меросни сақлаш ва ундан фойдаланиш муассасаси бошлиғи Т.Бобоевни, шаҳар лойиҳа институтларида фаолият кўрсатаётган тажрибали бош архитекторларни, реставрация бўйича мутахассислар С.Ходжаев (Бухоро шаҳар тарихий обидаларини реставрация қилиш корхонаси раҳбари) ва А.Амонов (Самарқанд шаҳаридаги реставрация корхонасининг собиқ раҳбари) ларни, З.Қиличев, Н.Файзуллаев сингари истеъдодли архитекторларни жалб этиш илкониёти мавжуддир”.

Аввал таъкидланганидек, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2011 йил 20 майдаги қарори билан Бухоро озиқ-овқат ва енгил саноат технологияси институти Бухоро юқори технологиялар муҳандислик - техник институти деб қайта ташкил этилди. Шу муносабат билан, эртаси куни институтимизнинг фаоллари йиғилиши чакирилди. Унда Бухоро юқори технологиялар муҳандислик - техник институтининг олдида турган вазифалар билан бирга, таркибига киритилган таълим йўналишлари ҳам кўриб ўтилди. Бу рўйхатда архитектура ва қурилиш йўналишлари кўринмади. Шунда мен йиғилишда институтнинг раҳбарига нега архитектура ва қурилиш таълим йўналишлари институт таркибиде қолдирилмаган? Бухорода архитекторлар тайёрлаш, Архитектура-қурилиш факультетини очиш масаласи 2008 йилда Юртбошимиз томонидан ижобий ҳал этилган эдилар-ку! - деб мурожаат қилдим. Самарқанд меъморчилик - қурилиш институти Бухорога яқин бўлганлиги боис, Бухоро вилояти учун керак бўлган бу йўналишларни ўша ерда тайёрлаш мумкин экан, - деган жавобни олдим.

Ушбу йиғилишда янги институтнинг структураси бўйича таклифлар берилди. Муҳокама жараёнида институт таркибиде архитектура - қурилиш факультетини қолдириш мақсадга мувофиқ деган фикрлар билдирилса-да, бироқ Бухорода архитектура ва қурилиш таълим йўналишлари бўйича мутахассисларни тайёрлашга ишонч йўқлиги биллиниб қолди. Шундан сўнг, мен бу масалани ҳа

килиш учун вилоят ҳокимига мурожаат килиш керак,- деган фикрга келдим...

27 май куни эрталаб соат 8³⁰ да Бухоро шаҳрида, марказий спорт стадионини реконструкция килиш ишлари бўйича вилоят ҳокими бошчилигида курилиш штаби йиғилиши чакирилган эди. У йиғилишга реконструкцияга дахлдор бўлган вилоят ҳокимининг саноат ва курилиш соҳаси бўйича муовини, Бухоро шаҳар ҳокими, вилоят корхоналарининг биринчи раҳбарлари таклиф этилган экан. Улар каторида мен ҳам мутахассис сифатида ушбу йиғилишга таклиф этилган эдим. Қиркка яқин киши иштирокида штаб йиғилиши белгиланган вақтда бўлиб ўтди. Йиғилиш тугагач, мен Бухоро вилоят ҳокими билан юкоридаги масала бўйича учрашдим. У кишига қайта ташкил этилган институт структурасидан архитектура ва курилиш таълим йўналишлари ўрин эгаламаганлигини билдирдим. Вилоят раҳбари фикримни диққат билан тинглагач, Вазирлар Маҳкамаси орқали бу масалани ижобий ҳал этишга ҳозирлигини билдирди...

Орадан бир неча кун ўтди. 5 июнь кечкурун биринчи ҳокимнинг вилоятни ижтимоий - иқтисодий ривожлантириш котибияти раҳбари мени ўз ҳузурига таклиф этди. У киши менга куйидаги фикрларни баён этди: - *Бугун вилоят коллежлари куни йиғилиш тугагач, ҳоким мени ўз ҳузурларига чақирдилар. Технология институтидан менга таклиф билан чиққан профессор Мубин Воҳидовни ҳокимликка таклиф этинглар. Ўзбекистон Республикасининг Бош вазирига менинг номидан Бухорода Тошкент архитектура - қурилиш институтининг филиалини очиб туғрисида у киши билан бирга хат тайёрланглар.*

Котибият раҳбари *Фирдавс Норов* ва институт Архитектура-қурилиш факультети декани, доцент *Шамсиддин Мирзаев* билан биргаликда Бош вазирга вилоят ҳокими номидан хатнинг лойҳасини тайёрладик... Бухоро юкори технологиялар муҳандислик -техник институтида архитектура ва курилиш таълим йўналишлари бўйича мутахассисларни тайёрлаш яна йўлга қўйилди...

Архитектура-қурилиш факультети декани, техника фанлари номзоди, доцент *Шамсиддин Мирзаев*: - *Олий ўқув юр்தларининг талабалари ва касб-ҳунар коллежларининг ўқувчилари учун профессор Мубин Воҳидов томонидан қатор дарсликлар, ўқув қўлланмалар, монографиялар, рисолатлар, услубий кўрсатмалар яратилдики, улардан талабалар самарали фойдаланишмоқда.*

У киши томонидан Бинолар ва иншоотлар қурилиши таълим йўналиши ўқув режасига Мураккаб шaroитларда қурилиш асослари номли янги фан киритилди. Янги фanning намунавий ва ишчи дастурлари яратилди. Бу фанни ўрганиш учун зарур бўлган ўқув услубий адабиётлари ёзиб, chop этилди. Fanning ўқув-услубий мажмуаси ишлаб чиқилди. Айни вақтда Мубин aka Бинолар ва иншоотлар қурилиши таълим йўналиши талабалари учун Архитектура номли муҳим дарсликни тайёрлаш устида ишламоқда.

Бажарилган ишларнинг ижобий натижалари қурииб турибди. Битирувчиларнинг билим сифати йилдан-йилга яхшиланиб бормоқда. Қурилиш материаллари ва конструкциялари фанлари бўйича Тошкент архитектура - қурилиш институтида ўтказиладиган II тур Республика олимпиадаларида талабаларимиз мунтазам равишда Фaхрли ўринларни эгаллаб қелишмоқда.

Кадрлар тайёрлаш сифатини янада яхшилаш мақсадида кейинги йилларда "Бинолар ва иншоотлар қурилиши" кафедрасининг ҳамкорлик алоқалари кенгайтирилди. Қатор дарсликлар, ўқув кулланмалар, монографиялар ва рисоалар нашр килинди. моддий-техник база янада кучайтирилди.

6.1. Ҳамкорлик алоқалари



Тошкент темир йўл муҳандислари институти,
диссертация ҳимоясида (2009 йил)



*Москвалик олимлар Афшонада; чадан уннга Мурод Эгамбердиев,
мен Акбар ўғлим билан, профессор И.Б.Заседателев ва илмий
раҳбарим Е.Н.Малинский Маҳкам ўғлим билан (1985 йил)*



*Ҳамкасб дўстлар ва олимлар Арслонбобда дам олишда
(1987 йил)*



Амир Олимхон томонидан қурдирилган мадрасадаги шаҳар кутубхонасида (1995 йил); чапдан ўнгга: мен, профессор Исмоил Сафаров, москвалик таниқли механик олим, академик А.Ильющин



*Факультетлар деканлари Самарқандда
малака оширишда (V.1985)*



*Институт жамоаси мажлисини бошқариш. Чандан ўннга: мен,
Бухоро вилоят ижроия қўмитаси раиси Ш. Гафатулин, ректор
М. Тошев, бошқарма бошлиғи Н.Иноятов, трибунада Олий ва ўрта
махсус таълим вазири М.А.Зоҳидов жараёни (VI.1989 йил)*



*Бир гуруҳ олимлар Бухорода (профессор Шўҳрат Низомов
раҳбарлигидаги экспертлар гуруҳи, 1999 йил)*



*Тошкент темир йўл муҳандислари институтининг Бинолар ва
иншоотлар қурилиши кафедрасида. Мен, профессорлар Муҳаммадин
Тоҳиров (кафедра мудири), Рустам Тешабоев (ТАТУ нинг Фаргона
филиали директори), 2009 йил, декабрь*



*“Бухоро – 2002”
универсиадаси
меҳмонлари*



Бир гуруҳ олимлар Самарқандда (СамДАҚИни аттестациядан утказувчи экспертлар гуруҳи Имом Бухорий зиёратгоҳида, 2000 й.)



Тошкент темир йўл муҳандислари институтида. Чапдан ўнгга: профессорлар Анвар Одилходжаев (ректор), Эркин Қосимов, Мухаммаджон Мирахмедов (ТАҚИ ректори) ва мен (2009 йил)



*“Келажак овози” кўрик танловида шаҳарсозлик ва архитектура
йўналишида жюри раҳбари (14.06.2011)*



*Бухоро Аркида унинг техник ҳолатини муҳокама қилиш
жараёнидан лавҳа*



*Қўшиқчилар билан кўчада Навруз байрамини нишонлаш
(2009 йил, 21 март)*



Навруз айёмида ҳамкасблар билан (2010 йил, 21 март).



*"Келажак овози" кўрик танловида шаҳарсозлик ва архитектура
йўналишида жюри раҳбари (14.06.2011)*



*Бухоро Аркида унинг техник ҳолатини муҳокама қилиш
жараёнидан лавҳа*



*Қўшиқчилар билан кўчада Навруз байрамини нишонлаш
(2009 йил, 21 март)*



Навруз ғиёмида ҳамкасблар билан (2010 йил, 21 март).

6.3. Илмий-педагогик кадрлар тайёрлаш

Илмий раҳбарлик

1. Мирзаев Ш. Р. Гелиотермообработка изделий из конструкционно-теплоизоляционного керамзитобетона. Диссертация на соискание ученой степени кандидата технических наук, Москва, НИИЖБ, 1989 г. (совместно с Е.Н.Малинским).

2. Эгамбердиев М.С. Послойное бетонирование и ускорение твердения бетона с использованием однослойного гелиопокрытия в условиях сухого жаркого климата. Диссертация на соискание ученой степени кандидата технических наук, Бухара, БухТИПиЛП, 1998 г. (совместно с Т.А. Атакузиевым).

Илмий маслаҳатчилик

3. Абдуллаев М.М. Ускорение твердения сборных изделий в гелиоформах со светопрозрачными теплоизолирующими покрытиями. Диссертация на соискание ученой степени кандидата технических наук, Москва, НИИЖБ, 1984 г.

4. Усмонов Ф.Б. Разработка и исследование тепловой обработки сборного железобетона с использованием солнечной энергии. Диссертация на соискание ученой степени кандидата технических наук, Бухара, БухТИПиЛП, 1994 г.

Диссертацияларга берилган тақризлар

Докторлик диссертациялари

1. Камбаров Ҳ.У. Железобетонные конструкции в условиях сухого жаркого климата. Автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора технических наук, Ташкент, ТАСИ, 1998 г.

2. Ходжаев С.А. Структура, технология и свойства бетона для кровельных покрытий. Автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора технических наук, Ташкент, ТАСИ, 2001 г.

3. Гиясов А. Регулирование микроклимата застройки городов в условиях жаркого штилевого климата. Автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора технических наук, Москва, МГСУ, 2004 г.

4. Мирахмедов М. Основы методологии комплексной системы организации пескозакрепления. Автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора технических наук, Ташкент, ТашИИТ, 2008 г.

5. Щипачева Е.В. Основы тепловой защиты гражданских зданий в условиях сухого жаркого климата. Автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора технических наук, Ташкент, ТашИИТ, 2008 г.

Номзодлик диссертациялари

1. Оразбеков М. Комбинированная гелиотермообработка железобетонных изделий в формах с применением светопрозрачных теплоизолирующих покрытий. Диссертация на соискание ученой степени кандидата технических наук, Москва, НИИЖБ, 1986 г.

2. Быкова Е.В. Гелиотермообработка железобетонных изделий с применением плёнообразующих составов. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата технических наук, Москва, НИИЖБ, 1988 г.

3. Рузиев Х. Легкобетонные панельные стены с экраном для условий жаркого климата. Москва. ЦНИИЭП жилища, 1992 г.

4. Ходжамуродов У.К. Морозостойкость бетона на основе алинитового цемента. Диссертация на соискание ученой степени кандидата технических наук. Ташкент, ТАСИ, 1997 г.

5. Агзамова Д.И. Свободные и вынужденные колебания пластин и оболочек с сосредоточенными связями и массами. Академия наук Республики Узбекистан. Самаркандское отделение. 1999 г.

6. Авлиякулов Н.Н. Свободные и вынужденные колебания подземных стержневых конструкций. Самарканд, СамГАСИ, 2004г.

7. Юсупов У.Т. Исследование физико-механических свойств тяжелого бетона при его тепловлажностной обработке. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата технических наук, Ташкент, ТашИИТ, 2007 г.

8. Тургунбоев У. Ж. Полимерцементный клей с применением ацетоноформальдегидной смолы. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата технических наук, Ташкент, ТашИИТ, 2008 г.



*Бинолар ва иншоотлар қурилиши кафедрасида,
иш кабинетида (2010 йил)*

6.4. Яратилган илмий ва илмий-услубий ишлар

6.4.1. Илмий ишларнинг йиллар бўйича рўйхати

1979 йил

1. Влияние продолжительности начального ухода на пластическую усадку и прочность конструкционного керамзитобетона в условиях сухого жаркого климата. Высоцкий С.А. билан биргаликда. «Технология бетонных работ в условиях сухого жаркого климата» номли китобда, 80-85 бетлар. Москва, НИИЖБ, 1979 йил.

1980 йил

2. О термостойкости бетона в условиях сухого жаркого климата. Миронов С.А. ва Малинский Е.Н билан биргаликда. «Строительство и архитектура Узбекистана» журналы, Тошкент, 1980 йил, N 8, 1-5 бетлар.

1981 йил

3. Термостойкость бетона в условиях сухого жаркого климата и технологические факторы её определяющие. «Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата технических наук». Москва, НИИЖБ, 1981 йил, 24 бет.

4. Влияние крупного заполнителя на термо-морозостойкость тяжелого бетона в условиях сухого жаркого климата. Миронов С.А. ва Малинский Е.Н билан биргаликда. «Бетон и железобетон» журналы, N 11, Москва, 1981 йил, 27-28 бетлар.

5. Влияние добавок на термо-морозостойкость бетона в условиях сухого жаркого климата. «Вопросы технологии и конструирования железобетона» китобида. Москва, НИИЖБ, 1981 йил, 19-22 бетлар.

1982 йил

6. Durability assessment criterion for concrete exposed to dry not climate condition. (S.A.Mironov E.N.Malinsky). International journal of "Durability of Building Materials", Amsterdam, 1982, N 1, pg. 3-14.

1983 йил

7. Влияние продолжительности ухода на прочность бетона с химическими добавками. "Развитие технологии, расчета и конструирования железобетонных конструкций" китобида, Москва, НИИЖБ, 1983йил, 23-27 бетлар.

8. Исследование пластической усадки конструкционного керамзитобетона в условиях сухого жаркого климата. Малинский Е.Н. ва Высоцкий С.А. билан биргаликда. «Архитектура и строительство Узбекистана» журналы, N 12, Тошкент, 1983 йил, 9-12 бетлар.

1984 йил

9. Термоморозостойкость бетона, прошедшего тепловлажностную обработку. "Интенсификация производства и повышение качества сборных железобетонных изделий" китобида. Бухоро, 1984 йил, 173-174 бетлар.

1985 йил

10. О нарушении структуры бетона при протекании пластической усадки. «Архитектура и строительство Узбекистана» журналы, N 3, Тошкент, 1985 йил, 36-38 бетлар

11. О нарушении структуры бетона при пластической усадке. «Архитектура и строительство Узбекистана» журналы, N 9, Тошкент, 1985 йил, 26-29 бетлар.

12. Термостойкость бетона в районах с сухим жарким климатом. Миронов С.А., Малинский Е.Н. "Основы технологии бетона в условиях сухого жаркого климата" китобида, Москва, Стройиздат, 1985 йил, 267-305 бетлар.

13. Влияние технологических факторов на долговечность бетона в условиях сухого жаркого климата. «Архитектура и строительство Узбекистана» журналы, N 10, Тошкент, 1985 йил, 1-3 бетлар.

1986 йил

14. Уход за твердеющим бетоном с применением усовершенствованного варианта инвентарных тепловлагоизоляционных покрытий. «Архитектура и строительство Узбекистана» журналы, N 7, Тошкент, 1986 йил, 5-7 бетлар.

1987 йил

15. Пособие по гелиотермообработке бетонных и железобетонных изделий с применением покрытий СВТАП (в СНиП 3.09.01-85). Маркаров Н.А., Рыбасов В.П., Малинский Е.Н., Крылов Б.А. билан биргаликда. «Труды НИИЖБ» китобида, Москва, 1987 йил, 83 бет.

16. Ускорение твердения бетона в теплоизолирующих гелиостендах. «Архитектура и строительство Узбекистана» журналы, N 3, Тошкент, 1987 йил, 1-4 бетлар.

17. Прочность бетона, твердевшего в теплоизолирующем гелиостенде. Мирзаев Ш.Р. билан биргаликда. «Архитектура и строительство Узбекистана» журналы, N 7, Тошкент 1987 йил, 34-36 бетлар.

1988 йил

18. Ускорение твердения бетона монолитных конструкций с использованием солнечной энергии. Материалы IV Всесоюзного координационного совещания по проблеме: "Технология бетонных работ в условиях сухого жаркого климата" китобида, Душанбе, 1988 йил, 240-248 бетлар.

19. Выдерживание бетона монолитных конструкций в зимнее время со светопрозрачными и тепловлагоизолирующими покрытиями. Эгамбердиев М. С. билан биргаликда. «Материалы IV

Всесоюзного координационного совещания по проблеме: "Технология бетонных работ в условиях сухого жаркого климата"» китобида. Душанбе. 1988 йил, 261- 266 бетлар.

20. Интенсификация твердения монолитного бетона с применением однослойного гелиопокрытия. М. С. Эгамбердиев билан биргаликда. «Архитектура и строительство Узбекистана» журнали, N 3, Тошкент, 1988 йил, 12-14 бетлар.

21. Использование солнечной энергии для ускорения твердения монолитного бетона. «Архитектура и строительство Узбекистана» журнали, N 7, Тошкент, 1988 йил, 10-12 бетлар.

22. Особенности радиационного нагрева бетона монолитных конструкций, контактирующих с грунтом. Эгамбердиев М.С. ва Шифрин С.А. билан биргаликда. «Бетоны для специальных сооружений» китобида, ВНИПИ Теплопроект, Москва, 1988 йил. 96-99 бетлар.

1989 йил

23. Обезвоживание и пластическая усадка конструкционно-теплоизоляционного керамзитобетона. Малинский Е.Н., Мирзаев Ш.Р. лар билан биргаликда. «Архитектура и строительство Узбекистана» журнали, N 8, Тошкент, 1989 йил, 36-38 бетлар.

24. Способ определения прочности в конструкции, А.С. N 15335007 от 1.09.89г. Авторские свидетельство. Коршунов Д.А., Лешинский А.М., Малинский Е.Н. лар билан биргаликда. «Бллютень изобретений», N 48, 1989 йил.

1991 йил

25. Структура, прочность и долговечность гелиотермообработанного керамзитобетона. Мирзаев Ш.Р. билан биргаликда. «Маскан» журнали, Тошкент, 1991 йил, N-11, 31-33 бетлар.

26. Улучшение технологических свойств строительного раствора. Хотамов С.А. билан биргаликда. «Труды ТашПИ и БухТИПилП» китобида, Тошкент, 1991 йил, 67-70 бетлар.

1992 йил

27. Гелиотермообработка керамзитобетонных изделий в теплоаккумулирующих гелиокамерах. Мирзаев Ш.Р., Норов Д.М., Пулатов Х.К. лар билан биргаликда. «Маскан» журнали, 1992 йил, N 2, 4-6 бетлар.

28. Основные причины снижения долговечности бетона в районах с сухим жарким климатом. «Материалы международной научно-технической конференции по проблеме "Гелиотехнология и долговечность бетонов в условиях сухого жаркого климата"» N 1 китобида (V координационное совещание по проблеме "Технология бетонных работ в условиях сухого жаркого климата), Бухоро, 1992 йил, 17-34 бетлар.

29. Анализ традиционных методов ухода с позиции сокращения срока выдерживания бетона за счет ускорения его твердения с использованием солнечной энергии. Крылов Б.А. билан биргаликда. Ўша ерда, 52-56 бетлар.

30. Технология зимнего бетонирования с использованием солнечной энергии. Миронов С.А. билан биргаликда. Ўша ерда, 82-89 бетлар.

31. Повышение долговечности бетона в районах с сухим жарким климатом. «Материалы Международной научно-технологической конференции по проблеме "Гелиотехнология и долговечность бетонов в условиях сухого жаркого климата"» N 2 китобида (V координационное совещание по проблеме "Технология бетонных работ в условиях сухого жаркого климата). 1992 йил.

32. Влияние продолжительности ухода на прочность и структуру бетона с добавками ПАВ. Ўша ерда, 19-28 бетлар.

33. Влияние влажностных и без безвлажностных способов ухода на долговечность бетона. Икрамов И.И. билан биргаликда. Ўша ерда, 62-68 бетлар.

34. Разработка способа ухода за бетоном с применением однослойных светопрозрачных термовлагоизолирующих покрытий. Эгамбердиев М.С. билан биргаликда. Ўша ерда, 69-80 бетлар.

35. Прочность и долговечность бетона выдержанного в естественных условиях длительное время. Хасанова С.Ф. билан биргаликда. Ўша ерда, 100-108 бетлар.

36. Водопотери и деформации бетона, твердевшего в естественных условиях в зимнее время. Негматуллаев Б.Н. билан биргаликда. Ўша ерда, 110-116 бетлар.

37. Долговечность гелиотермообработанного бетона. Мирзаев. Ш.Р. билан биргаликда. Ўша ерда, 131-143 бетлар.

38. Прочность бетона, твердевшего в естественных условиях в зимнее время с применением некоторых технологических приемов.

Эгамбердиев М.С. Аракчеева И. лар билан биргаликда. Ўша ерда, 144-147 бетлар.

39. Изучение влияния добавки ВРС на химико-технологические свойства бетона. Хотамов С.А., Вафоев С.Ф., Ражабов С.Ф., Касимов Х. лар билан биргаликда. Ўша ерда, 148-153 бетлар.

40. Сокращение срока ТВО бетона за счет использования ВРС. Хотамов С.А., Муинов О.Г., Рамазанов Ф. лар билан биргаликда. Ўша ерда, 154-157 бетлар.

41. Твердение бетона с разогретой смесью под светопрозрачными теплоизолирующими покрытиями. Эгамбердиев М.С. билан биргаликда. Ўша ерда, 158-160 бетлар.

42. Послойное бетонирование в условиях сухого жаркого климата. Эгамбердиев М. Заседателей И. Шифрин С.А. лар билан биргаликда. Ўша ерда, 161-166 бетлар.

43. Высокоэффективный пластификатор ВРС. «Бухарское отделение ИА РУз, Рекламные проспекты», Бухоро, 1992 йил.

1993 йил

44. Методика определения термо-морозостойкости бетона. БухТИПиЛП, Бухоро, 1993 йил.

45. Использование отхода ВРС в качестве добавки для улучшения технологических и технических свойств бетона. Хотамов С.А. билан биргаликда. «Маскан» журналы, N 7-8. 1993 йил.

46. Бетонная смесь. Хотамов С.А. билан биргаликда. Ўз Республикасининг дастлабки патенти, 1993йил, 2 март, N 665.

47. Ресурсосберегающая технология бетона и железобетона. «Ўзбекистон Республикаси халқ хўжалиги тармоқларда ресурсларни ва энергияни тежаш муаммолари бўйича илмий-амалий конференция» китобида, Бухоро, 1993 йил, 237-239 бетлар.

48. Вопросы повышения долговечности бетона открытых конструкций в условиях сухого жаркого климата. Ўша ерда, 245-247 бетлар.

49. Основные проблемы ресурсосбережения и качества при производстве легких бетонов. Мирзаев Ш.Р. ва Атоев Х.Х. лар билан биргаликда. Ўша ерда, 258-260 бетлар.

50. Ресурсосбережение при изготовлении изделий и конструкций из легкого бетона в заводских условиях. Мирзаев Ш.Р. ва Хотамов С.А. билан биргаликда. Ўша ерда, 266-267 бетлар.

51. Ресурсосбережение в монолитном домостроении. Мирзасев Ш.Р. Хотамов С.А. лар билан биргаликда. Ўша ерда, 268-270 бетлар.

52. Высокоэффективный пластификатор ВРС. Хотамов С.А. билан биргаликда. Ўша ерда, 280-282 бетлар.

53. Защищенность арматуры от коррозии в бетоне на основе ВРС. Вапаев С.Ф., Хотамов С.А., Левкин В.Г. лар билан биргаликда. Ўша ерда, 285-287 бетлар.

1994 йил

54. Технологические основы обеспечения долговечности бетона в районах с сухим жарким климатом. Тошкент, "Фан", 1994 йил, 258 бет.

55. Рекомендации по повышению долговечности (термо-морозостойкости) бетона открытых монолитных и сборных конструкций в районах с сухим жарким климатом. Ўзбекистон Республикаси Давлат Архитектура - курилиш қўмитаси, Тошкент, 1994 йил, 19 бет.

1995 йил

56. Thermal-frost resistance of concrete in regions with hot climate. (E.N.Malinsky), Materials of International conference on concrete, Tehran, 1995, pg. 17.

57. Основы термо-морозостойкости бетона в районах с сухим жарким климатом. «Автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора технических наук». Ўзбекистон Республикаси ОваЎМТВ, Тошкент, ТАҚИ, 1995 йил, 48 бет.

58. Влияние добавки серицина на термо-морозостойкость бетона. «Композиционные строительные материалы» китобида. Хотамов С.А. билан биргаликда. Илмий ишлар тўплами, Тошкент, ТАҚИ, 1995 йил, 40-41 бетлар.

59. Подготовка инженеров-строителей владеющих вопросами реконструкции и реставрации. «Подготовка и повышение квалификации преподавателей архитектурно-строительного профиля» китобида, Мирзасев Ш.Р. ва Рузиев Х.Р. билан биргаликда, Тошкент, ТАҚИ, 1995 йил, 31-33 бетлар.

1996 йил

60. Қуёш энергияси ва маҳаллий чиқиндилардан темирбетон тайерлаш технологиясида фойдаланиш. "Шу азиз ватан"

барчамизники" мавзудаги илмий-амалий анжумани тезислари китобида. Хасанова С.Ф. ва Хотамов С.А. билан биргаликда, Бухоро, 1996 йил.

61. Моделирование термических напряжений, возникающих в бетоне в условиях аридного климата. Сафаров И.И. билан биргаликда, Бухара, издательство "Бухоро", 1996 йил, 55 бет.

62. Повышение сопротивления тяжелого бетона термо-морозным разрушениям. "Бухоро" нашриёти, 1996 йил, 69 бет.

63. Гелиопрогрев монолитного бетона протяженных конструкций в районах с жарким климатом. Эгамбердиев М.С. билан биргаликда, ГФНТИ ГКНТ РУз, Тошкент, Депонирование. N 2524-Уз 96, 7.05.1996 йил.

64. Зич силикат бетондан бетон ва темирбетон конструкциялар. ҚМҚ 2.03.02-96. Хакимов Ш. А., Кузанов А.Б., Хўжаев С. ва бошқалар билан биргаликда, Ўзбекистон Республикаси Давлат архитектура - қурилиш қўмитаси, Тошкент, 1996 йил, 62 бет.

1997 йил

65. Технологические основы повышения термоморозо- стойкости бетона. Тошкент, "ФАН", 1997 йил, 62 бет.

66. Об утилизации серициносодержащих сточных вод при производстве бетонных изделий. Хотамов С.А., Каримов А., Абдурахмонов Р.А. лар билан биргаликда, Ўзбекистон Республикаси О ва УМТВ, БухООва ЕСТИ илмий ишлар туплами, 1997 йил.

68. Темирбетонга гелиотермик ишлов бериш технологиясидан амалда фойдаланиш ва унинг самарадорлиги. Усманов Ф.Б., Мирзаев Ш.Р., Рузиев Х.Р. лар билан биргаликда. "Бозор ислохотлари: ҳолати, муаммолари ва яқунлари" китобида. Бухоро, 1997 йил, 190-194 бетлар.

69. Вопросы повышения эффективности наружных стеновых панелей. Усманов Ф.Б., Мирзаев Ш.Р., Рузиев Х.Р. лар билан биргаликда. Ўша ерда, 197-199 бетлар.

70. Исследование роли температурно-влажностных факторов в процессе массопереноса в системе "затвердевший бетон - сухая бетонная смесь". «Вопросы строительства и архитектуры Республики Узбекистан» китобида, Эгамбердиев М.С. ва Атакузиев Т.А. билан биргаликда. Тошкент, 1997 йил, 93-94 бетлар.

1998 йил

71. Курилиш соҳаси йуналишлари бакалаврларини тайёрлаш тўғрисида. Содиков К.Ш. ва Усмонов Ф.Б. билан биргаликда Ўзбекистон Республикаси О ва УМТВ, Бухоро ООва ЕСТИ илмий ишлар тўплами. Бухоро, 1998 йил, 195-196 бетлар.

72. О термо-морозостойкости бетона. «Теория и технологии бетона и железобетона» китобида. Тошкент, ТАҚИ, 1998 йил. 136-141 бетлар.

73. Бетон ва темирбетон конструкциялар. ҚМҚ 2.03.01-96. Хакимов Ш.А., Кузанов А.Б., Хужасев С. ва бошқалар билан биргаликда. Ўз. Республикаси Давлат архитектура ва қурилиш қўмитаси, Тошкент, 1998 йил, 211 бет.

2000 йил

74. Курук иссиқ иқлимда кишки бетонлаш муаммоларини ҳал қилишнинг ўзига хос хусусиятлари. Институт профессор-ўқитувчиларининг XXIII илмий-анжуманининг материаллари. БухООваЕСТИ, 2000 йил.

75. Иссиқ курук иқлим шароитида бетон структурасини ҳосил бўлиш жараёнида конструкциялар бардошлигини ошириш. Пулатов О., Каримов Д., Очилов Б. лар билан биргаликда. Ўша ерда.

76. Химическая добавка ВРС-эффективный компонент улучшения качества строительного гипса. Хожиев А. ва Бозоров С. билан биргаликда. Бухоро, Жараён-2000, 2000 йил.

77. Повышение технико-экономической эффективности зданий эксплуатируемых в сложных грунтовых условиях. Пулатов А.П., Мирзаев Ш.Р. лар билан биргаликда. "Бозор ислохотлари: яқунлари ва муаммолари" Республика илмий амалий конференция ва илмий ишлар тўплами БухООваЕСТИ, 2000 йил.

78. Об усилении жилых зданий в инженерно-геологических условиях исторической Бухары. "XXI аср бўсағасида Ўзбекистон меъморчилиги ва қурилишини тадбиқ этишнинг долзарб муаммолари", Пулатов А.П., Мирзаев Ш.Р. ва Содиков К.Ш. билан биргаликда. Самарканд, СамМҚИ, 2000 йил.

79. Тоза сувни тежашнинг яна бир йўли. «Саноатда экологик муаммолар ва уларни ҳал этишда мутахассислар тайёрлашнинг роли». Хотамов С.А. билан биргаликда. Республика илмий-техникавий анжумани тезислари, Тошкент, ТДТУ, 2000 йил, 8-9 бетлар.

80. Пиллакашлик фабрикаси окова сувларини курилиш материаллари тайёрлашда ишлатилиши. Хотамов С.А. билан биргаликда. "Саноатда экологик муаммолар ва уларни ҳал этишда мутахассислар тайёрлашнинг роли". Республика илмий-техникавий анжумани тезислари, Тошкент, ТДТУ, 2000 йил, 38-39 бетлар.

2001 йил

81. Кишки бетонлаш технологиясини танлаш тўғрисида. "Архитектура-курулиш фани ва давр" мавзусида Республика илмий-амалий конференцияси материаллари, Тошкент, ТАКИ, 2001 йил.

82. Обследование и усиление конструкций фундаментов многоэтажного жилого дома в г. Бухаре. Пулатов А.П. билан биргаликда Тошкент, ТАКИ, 2001 йил.

83. Юкори зичликдаги куйма бетонли конструкциялар тайёрлашда куёш ва ички энергиялардан фойдаланиш. Эгамбердиев М.С. билан биргаликда, Тошкент, ТАКИ, 2001 йил.

84. Кишки бетонлаш технологиясини мамлакатимиз курилишида қўллаш масаласи. Эгамбердиев М.С. билан биргаликда, Фарғона, ФарПИ, Олий ўқув юртлари ахборотномаси, Илмий-техникавий журнал, 2001 йил, N3.

85. Ясси куйма конструкциялар мустаҳкамлигини оширишнинг янги технологик усули. Эгамбердиев М.С. билан биргаликда, Фарғона, ФарПИ, Олий ўқув юртлари ахборотномаси, Илмий-техникавий журнал, 2001 й, N3.

86. Иссиқ курук иқлим шароитида бетон структурасини ҳосил бўлиш жараёнида конструкциялар бардошлигини ошириш. Пулатов О. ва Каримов Д. билан биргаликда. БухООваЕСТИ профессор-ўқитувчиларнинг илмий мақолалар тўплами, Бухоро, 2001 йил, 4-сон.

87. Қурук иссиқ иқлимда кишги бетонлаш муаммоларини ҳал қилишнинг ўзига хос хусусиятлари. БухООваЕСТИ профессор-ўқитувчиларнинг илмий мақолалар тўплами, Бухоро, 2001 йил, 4-сон.

88. Узлуксиз таълимни ривожлантириш принципларини касб-хунар коллежлари ўқитувчиларини малакасини оширишда бажарилиши. Намозов Ф.Н. билан биргаликда. "Академик лицей ва касб-хунар коллежлари педагогларини малакасини оширишнинг замонавий таълим технологиялари" мавзусидаги халқаро илмий-амалий анжуман материаллари. Бухоро, 2001 й, 4-5 май, 139-141 бетлар.

89. Ясси қуйма бетонли конструкциялар мустаҳкамлигини оширишнинг технологик усули. Эгамбердиев М.С. билан биргаликда, Фарғона, ФарПИ, Олий ўқув юртлари ахборотномаси, Илмий-техникавий журнал, 2001 йил, №3, 46-48 бетлар.

90. Кишки бетонлаш технологиясининг мамлакатимиз қурилиш ишларида қўллаш масаласи. Эгамбердиев М.С. билан биргаликда, Фарғона, ФарПИ, Олий ўқув юртлари ахборотномаси, Илмий-техникавий журнал, 2001 й, №4 43-45 бетлар.



Профессор Мубин Воҳидов 50 ёшда

2002 йил

91. Пойдеворда қўлланиладиган бетоннинг кучланганлик ҳолати. Отабоев Ж.Т. билан биргаликда. Бухоро ОО ва ЕСТИ илмий мақолалар тўплами, Бухоро, 2002 йил, 110-111-бетлар.

92. Маҳаллий пластификаторли оғир бетоннинг мустаҳкамлик ва деформатив хусусиятлари. Ҳожиев А.Х билан биргаликда. Бух ОО ва ЕСТИ илмий мақолалар тўплами, Бухоро, 2002 йил.

93. Юқори зичликдаги қуйма бетонли конструкциялар тайёрлашда қуёш ва ички энергиялардан фойдаланиш. Эгамбердиев М.С. билан биргаликда, Фарғона, ФарПИ, Илмий-техника журналі, 2002 йил, №3, 67-68 бетлар.

2003 йил

94. Курук иссиқ иқлим шароитида бетонда ҳосил бўлувчи термик қучланишларни моделлаштириш. Бух ОО ва ЕСТИ, Бухоро, 2003 йил, 56 бет.

95. Қишки бетонлаш технологиясининг баъзи масалалари. Худоёров А., Шарипов О., Жураев У. лар билан биргаликда. «Янги технологиялар – иқтисодий тараққиётнинг асосий омили» номли Республика конференцияси материаллари. Наманган, Нам МПИ, 2003 йил 15-16 апрел.

96. Использование отхода местной промышленности в качестве химической добавки для улучшения качества строительного гипса. Эгамбердиев М.С., Ҳожиев А. билан бирга. «Янги технологиялар – иқтисодий тараққиётнинг асосий омили» номли Республика конференцияси материаллари. Наманган, Нам МПИ, 2003 йил 15-16 апрел.

97. Ресурсосбережение в технологии бетона. Худоёров А., Шарипов О., Бердиев И. лар билан биргаликда. «Миллий иқтисодиётда технологик жараёнларни жадаллаштириш ва энергияни тежайдиган технологиялардан фойдаланиш муаммолари» мавзусидаги халқаро конференция материаллари. Бухоро, Бухоро ОО ва ЕСТИ, 2003 йил, 2-том, 40-41 бетлар.

98. Использование ВРС и барханного наполнителя в бетонной смеси. Ҳожиев А., Ядгарова Г.Г., Хотамов С.А. лар билан биргаликда. «Миллий иқтисодиётда технологик жараёнларни жадаллаштириш ва энергияни тежайдиган технологиялардан фойдаланиш муаммолари» мавзусидаги халқаро конференция материаллари. Бухоро, Бухоро ОО ва ЕСТИ, 2003 йил, 2-том, 42-43 бетлар.

2004 йил

99. Курук иссиқ иқлимни худудларда қишки бетонлаш технологиясининг ўзига хос хусусиятлари. Расулова Р.Р., Худоёров А., Шарипов О.О. билан биргаликда. «Замонавий илм-фан ва технологияларнинг энг муҳим муаммолари» мавзусида Республика илмий-амалий анжумани материаллари. Жиззах, Жиззах политехника институти, 2004 йил, 14-15 май.

100. Гелиотермообработка — энергосберегающая технология бетона. Файзуллаева З.Н., Расулова Р.Р., Худоёров А.А. лар билан биргаликда. «Стратегия развития пищевой и легкой

промышленности» мавзусидаги халқаро илмий-амалий анжуман материаллари. Алмата технология университети, 2004 йил, 4-5 июн.

101. Улучшение качества гипсового теста и камня за счет использования отхода производства - водного раствора серицина. Баратов Х. Х., Дониёров А.Н., Хикматов С. С. лар билан биргаликда. «Ишлаб чиқариш қорхоналарининг экологик муаммолари...» мавзусидаги Республика илмий-амалий анжуман материаллари. Қарши, Мухандислик-иқтисодиёт институти, 2004 йил, 27-28 апрел.

102. Вопросы термо-морозостойкости бетона открытых конструкций. Худоёров А.А., Турдиев А.Т., Фаттоев У.Р. лар билан биргаликда. «Проблемы механики и сейсмостойкости сооружений» мавзусидаги халқаро илмий-амалий анжуман материаллари. Тошкент, Ўз ФА Механика ва иншоотлар зилзилабардошлиги институти, 2004 йил, 27-28 май.

103. Регулирование сроков схватывания строительного гипса за счет использования водного раствора серицина. Зокиров Н. Н., Валиев Ж. Ж., Файзуллаева З. Н. лар билан биргаликда. «Кимё ва кимёвий технологияларнинг замонавий муаммолари» мавзусидаги Республика илмий-амалий анжуман материаллари. Фаргона, ФарПИ, 2004 йил, 22-24 апрел.

2005 йил

104. Озик-овқат хавфсизлигини таъминлаш жараёнида қуруқ иссиқ иқлимнинг инсон организмига таъсири. Н.Рахимов, С.Ҳасанов, Г.Жумаева билан биргаликда. Озик-овқат хавфсизлиги мавзусидаги халқаро илмий-амалий анжуман материаллари. Бухоро, Бух ООИ ЕСТИ, 2005 й.

105. Вопросы улучшения микроклимата зданий переработки пищевых продуктов в жарких регионах. У. Бақоев, У. Файзиев, Ш.Мавлонов, С.Ҳасанова, Г.Жумаева. билан биргаликда. Материали международной научно-практической конференции по проблеме «Пищевая безопасность». Бухара, БухТИП и ЛП, 2005 г.

106. Қуруқ иссиқ иқлим шароитида озик-овқат хавфсизлигини таъминлашда биноларни шамоллатиш тизимини лойиҳалаш. А.Х. Ҳожиев, С.С.Хикматов, Т. Сайфуллаев, Ж.Жумаев билан биргаликда. Озик-овқат хавфсизлиги мавзусидаги халқаро илмий-амалий анжуман материаллари. Бухоро, Бух ООИ ЕСТИ, 2005 й.

107. М.М.Воҳидов, Қуруқ иссиқ иқлим шароитида озик-овқат хавфсизлигини таъминлашда биноларни ёритиш тизимини

лойихалаш. Ж.Валиев, Р. Саидов, Р.Эшонкулова, З.Каримов билан биргаликда. Озик-овкат хавфсизлиги мавзусидаги халқаро илмий-амалий анжуман материаллари. Бухоро, БухООваЕСТИ, 2005 й.

108. Регулирование сроков схватывания строительного гипса за счет использования ВРС. Фарғона политехника институти илмий техника журнали. 2005 й., №2, 43-44 бетлар.

109. О стойкости бетона открытых конструкций. Валиев Ж. билан биргаликда. Магистратура талабаларининг У илмий анжумани тўплами. Бухоро. БухООваЕСТИ. 2005 й, 221-222 бетлар.

110. Повышение термо – морозостойкости бетона в условиях сухого жаркого климата технологическими приёмами. Хикматов С.С. билан биргаликда. Магистратура талабаларининг У илмий анжумани тўплами. Бухоро. БухООваЕСТИ. 2005 й, 222-224 бетлар.

111. Термо-морозостойкость бетона промышленных площадок. Турдиев А.Т. билан биргаликда. Магистратура талабаларининг илмий анжумани тўплами. Бухоро. БухООваЕСТИ. 2005 й, 226-227 бетлар.

112. Вохидов М.М., Методика лабораторных испытаний прочностных характеристик грунта при исследовании поврежденного жилого дома в г. Бухаре. Эгамов Н., Пулатов А.П. билан биргаликда. Магистратура талабаларининг У илмий анжумани тўплами. Бухоро. БухООваЕСТИ. 2005 й, 228-230 бетлар.

2006 йил

113. Использование водного раствора серицина для улучшения качества гипсового теста и камня. С.А.Хотамов, Г.Г.Ядгарова, А.Х.Хожиев билан биргаликда. В кн.: Сборник трудов международной научно-практической конференции «Проблемы интенсификации интеграции науки и производства», Бухоро, 2006, стр. 164-165.

114. Тепловая обработка в теплоизолированных гелиокамерах-эффективная энергосберегающая технология бетона. А.Бафосев, У.Бакоев, Ш.Мавлонов билан биргаликда. В кн.: Сборник трудов международной научно-практической конференции «Проблемы интенсификации интеграции науки и производства», Бухоро, 2006, стр. 547-548.

115. Касб хунар коллежларида ўқитиладиган қурилиш материаллари ва буюмлари фанининг Сопол материаллари мавзусини педагогик-технологик ҳаритаси. «Ўрта махсус, касб-хунар таълим тизимида замонавий ўқитиш технологияларини ишлаб чиқиш

промышленности» мавзусидаги халқаро илмий-амалий анжуман материаллари. Алмата технология университети, 2004 йил, 4-5 июн.

101. Улучшение качества гипсового теста и камня за счет использования отхода производства - водного раствора серицина. Баратов Х. Х., Дониёров А.Н., Ҳикматов С. С. лар билан биргаликда. «Ишлаб чиқариш корхоналарининг экологик муаммолари...» мавзусидаги Республика илмий-амалий анжуман материаллари. Қарши, Мухандислик-иктисодиёт институти, 2004 йил, 27-28 апрел.

102. Вопросы термо-морозостойкости бетона открытых конструкций. Худоёров А.А., Турдиев А.Т., Фаттоев У.Р. лар билан биргаликда. «Проблемы механики и сейсмостойкости сооружений» мавзусидаги халқаро илмий-амалий анжуман материаллари. Тошкент, Ўз ФА Механика ва иншоотлар зилзилабардошлиги институти, 2004 йил, 27-28 май.

103. Регулирование сроков схватывания строительного гипса за счет использования водного раствора серицина. Зокиров Н. Н., Валиев Ж. Ж., Файзуллаева З. Н. лар билан биргаликда. «Кимё ва кимёвий технологияларнинг замонавий муаммолари» мавзусидаги Республика илмий-амалий анжуман материаллари. Фарғона, ФарПИ, 2004 йил, 22-24 апрел.

2005 йил

104. Озик-овқат хавфсизлигини таъминлаш жараёнида қуруқ иссиқ иқлимнинг инсон организмга таъсири. Н.Рахимов, С.Ҳасанова, Г.Жумаева билан биргаликда. Озик-овқат хавфсизлиги мавзусидаги халқаро илмий-амалий анжуман материаллари. Бухоро, Бух ООМ ЕСТИ, 2005 й.

105. Вопросы улучшения микроклимата зданий переработки пищевых продуктов в жарких регионах. У. Бақоев, У. Файзиев, Ш.Мавлонов, С.Ҳасанова, Г.Жумаева. билан биргаликда. Материали международной научно-практической конференции по проблеме «Пищевая безопасность». Бухара, БухТИП и ЛП, 2005 г.

106. Қуруқ иссиқ иқлим шароитида озик-овқат хавфсизлигини таъминлашда биноларни шамоллатиш тизимини лойиҳалаш. А.Х. Хожиев, С.С.Ҳикматов, Т. Сайфуллаев, Ж.Жумасев билан биргаликда. Озик-овқат хавфсизлиги мавзусидаги халқаро илмий-амалий анжуман материаллари. Бухоро, Бух ООМ ЕСТИ, 2005 й.

107. М.М.Воҳидов, Қуруқ иссиқ иқлим шароитида озик-овқат хавфсизлигини таъминлашда биноларни ёритиш тизимини

лойихалаш. Ж.Валиев, Р. Саидов, Р.Эшонкулова, З.Каримов билан биргаликда. Озик-овқат хавфсизлиги мавзусидаги халқаро илмий-амалий анжуман материаллари. Бухоро, БухООваЕСТИ, 2005 й.

108. Регулирование сроков схватывания строительного гипса за счет использования ВРС. Фаргона политехника институти илмий техника журнали. 2005 й., №2, 43-44 бетлар.

109. О стойкости бетона открытых конструкций. Валиев Ж. билан биргаликда. Магистратура талабаларининг У илмий анжумани тўплами. Бухоро. БухООваЕСТИ. 2005 й, 221-222 бетлар.

110. Повышение термо – морозостойкости бетона в условиях сухого жаркого климата технологическими приёмами. Хикматов С.С. билан биргаликда. Магистратура талабаларининг У илмий анжумани тўплами. Бухоро. БухООваЕСТИ. 2005 й, 222-224 бетлар.

111. Термо-морозостойкость бетона промышленных площадок. Турдиев А.Т. билан биргаликда. Магистратура талабаларининг илмий анжумани тўплами. Бухоро. БухООваЕСТИ. 2005 й, 226-227 бетлар.

112. Вохидов М.М., Методика лабораторных испытаний прочностных характеристик грунта при исследовании поврежденного жилого дома в г. Бухаре. Эгамов Н., Пулотов А.П. билан биргаликда. Магистратура талабаларининг У илмий анжумани тўплами. Бухоро. БухООваЕСТИ. 2005 й, 228-230 бетлар.

2006 йил

113. Использование водного раствора серицина для улучшения качества гипсового теста и камня. С.А.Хотамов, Г.Г.Ядгарова, А.Х.Хожиев билан биргаликда. В кн.: Сборник трудов международной научно-практической конференции «Проблемы интенсификации интеграции науки и производства», Бухоро, 2006, стр. 164-165.

114. Тепловая обработка в теплоизолированных гелиокамерах-эффективная энергосберегающая технология бетона. А.Бафосев, У.Бакоев, Ш.Мавлонов билан биргаликда. В кн.: Сборник трудов международной научно-практической конференции «Проблемы интенсификации интеграции науки и производства», Бухоро, 2006, стр. 547-548.

115. Касб хунар коллежларида ўқитиладиган қурилиш материаллари ва буюмлари фанининг Сопол материаллари мавзусини педагогик-технологик ҳаритаси. «Ўрта махсус, касб-хунар таълим тизимида замонавий ўқитиш технологияларини ишлаб чиқиш

анжуман материаллари. 355-356 – бетлар.

132. Улугбек мадрасасининг архитектураси. Ҳасанова С.Ф. билан биргаликда. «XXI асрда фан ва технологияларнинг стратегияси ҳамда таракқиёти» республика илмий анжуман материаллари. 353-354 – бетлар

133. Лаби ҳовуз меъморий ансамбли. Рахимов М. ва Воҳидов А.М. билан биргаликда. «XXI асрда фан ва технологияларнинг стратегияси ҳамда таракқиёти» республика илмий анжуман материаллари. 358-360 – бетлар.

2009 йил

134. Ўзбекистон миллий меъморчилиги. «Бухоро» нашриёти, 2009 йил, 92 бет.

135. Самарканд архитектура ёдгорликлари. «Бухоро» нашриёти, 2009 йил, 44 бет.

136. Ресурсосбережение в технологии бетона на основе использования отхода производства ВРС. «Ресурсосберегающие технологии на железнодорожном транспорте» республика илмий анжуман материаллари (декабр 2009 йил), 48-50 бетлар, Тошкент, ТаШИИТ, 2009 йил.

137. Бухоро архитектура ёдгорликлари. «Бухоро» нашриёти, 2009 йил.

138. Хива меъморий обидалари. «Бухоро» нашриёти, 2009 йил.

139. Бинокорлик безакчилиги. «Бухоро» нашриёти, 2009 йил.

2011 йил

140. 5580200 – “Биолар ва иншоотлар қурилиши”, 5140900 – “Қасб таълими (биолар ва иншоотлар қурилиши)”, 5580100 – “Архитектура” таълим йўналишлари бўйича давлат таълим стандартлари, ўқув режалари ва дастурларининг структураси ва мазмунини такомиллаштириш ҳақида. Тошкент, ТАКИ, 2011 йил.

141. Интенсификация технологии бетонирования монолитных конструкций за счет использования солнечной энергии. Ozbekiston arxitekturasi va qurilish, 02. 2011.

142. Ҳаётим мазмуни (Архитектура - қурилиш илмий бағишланган ҳаёт йўли). Бухоро шаҳри, “Бухоро” нашриёти, 2011 йил. 148 бет.

6.4.2. Илмий-услубий ишларнинг йиллар бўйича рўйхати

1983 йил

1. Методические указания N 1 по выполнению расчетной работы дипломного проекта для студентов выпускников специальности "Промышленное и гражданское строительство". Бухоро, Бухоро ООваЕСТИ, 1983 йил, 11 бет.

2. Методические указания N 2 по выполнению расчетной работы дипломного проекта для студентов выпускников специальности "Промышленное и гражданское строительство". Бухоро, Бухоро ООваЕСТИ, 1985 йил, 21 бет.

1985 йил

3. Методические указания по выполнению курсового проекта "Монтаж строительных конструкций одноэтажного и многоэтажного зданий" по курсу "Технология строительного производства" для студентов специальности "Промышленное и гражданское строительство". Иванова Р.С. ва Чжен Н.В. билан биргаликда. Бухоро, Бухоро ООваЕСТИ, 1985 йил, 21 бет.

1986 йил

4. Методические указания по выполнению лабораторной работы по теме: "Влияние жаркой и сухой погоды на водопотребность бетонной смеси"; "Изучение обезвоживания бетона и его интенсивности в условиях сухого жаркого климата"; "Определение пластической усадки бетона в условиях сухого жаркого климата". Абдуллаев М.М. билан биргаликда. Бухоро, Бухоро ООваЕСТИ, 1986 йил, 15 бет.

5. Методические указания по разработке архитектурно-конструктивного проекта двухэтажного гражданского здания из мелкогазобетонных элементов - курсового проекта N 1 по дисциплине "Архитектура гражданских и промышленных зданий" для студентов специальности "Промышленное и гражданское строительство". Мирзаев Ш.Р. билан биргаликда. Бухоро, Бухоро ООваЕСТИ, 1986 йил, 23 бет.

6. Методические указания по разработке архитектурно-конструктивного проекта многоэтажного гражданского здания из крупногазобетонных элементов - курсового проекта N 2 по дисциплине "Архитектура гражданских и промышленных зданий" для студентов

специальности "Промышленное и гражданское строительство", Абдуллаев М.М. ва Мирзаев Ш.Р. билан биргаликда. Бухоро, Бухоро ООваЕСТИ, 1986 йил, 36 бет.

1988 йил

7. Методические указания по разработке архитектурно-конструктивного проекта промышленного здания из крупноразмерных элементов- курсового проекта N 3 по дисциплине "Архитектура гражданских и промышленных зданий" для студентов спец."Промышленное и гражданское строительство". Рузиев Х. Р. билан биргаликда. Бухоро, Бухоро ООваЕСТИ, 1988 йил, 29 бет.

1991 йил

8. Бинолар архитектураси ва шаҳарсозлик фанидан бажариладиган 1-курс лойихаси бўйича услубий тавсияномалар. Бухоро, Бухоро ООваЕСТИ, 1991 йил, 36 бет.

1993 йил

9. Бинолар архитектураси ва шаҳарсозлик фанидан бажариладиган 2-курс лойихаси бўйича услубий курсатмалар. Бухоро, Бухоро ООваЕСТИ, 1993 йил, 29 бет.

1995 йил

10. Курилиш жараёнлари технологияси фани бўйича бажариладиган курс иши учун услубий курсатмалар. Усмонов Ф.Б. ва Иванова Р.С. билан биргаликда. Бухоро, Бухоро ООваЕСТИ, 1995 йил, 32 бет.

11. Ишлаб чиқаришда биринчи технологик амалиётини ўтказиш учун услубий курсатмалар. Пулатов А.П. билан биргаликда. Бухоро, Бухоро ООваЕСТИ, 1995 йил, 10 бет.

12. Ишлаб чиқаришда иккинчи технологик амалиётини ўтказиш учун услубий курсатмалар. Пулатов А.П. билан биргаликда. Бухоро, Бухоро ООваЕСТИ, 1995 йил, 10 бет.

1996 йил

13. Методические указания к выполнению дипломного проекта по проектированию кондитерских фабрик. Восиев М.Г., Хайдар-заде Л.Н., Хотамов С.А. ва Мухаммедов Х.Р. билан биргаликда. Бухоро, Бухоро ООваЕСТИ, 1996 йил, 68 бет.

14. Ёзги бетонлаш ва тош териш ишларининг курук иссиқ иқлим шароитидаги хусусиятлари Ўқув қўлланма. Ўз. Респ. ОваЎМТВ, Бухоро, "Муаллиф", 1996 йил, 62 бет.

1999 йил

15. Қурилиш материаллари (1-қисм). Маърузалар матни. Ўз. Респ. ОваЎМТВ, Бухоро, "Муаллиф", 1999 йил, 57 бет.

16. Мураккаб шароитларда қурилиш асослари. Маърузалар матни. Ўз. Респ. ОваЎМТВ, Бухоро, "Муаллиф", 1999 йил, 39 бет.

2000 йил

17. Бинолар ва саноат иншоотлари қурилиши йўналиши бўйича битирув малакавий ишини бажаришга доир услубий кўрсатмалар. Содиков К.Ш. Пулатов А.П. Усмонов Ф.Б. билан биргаликда. Бухоро, ООваЕСТИ, "Муаллиф", 2000 йил, 30 бет.

2001 йил

18. Саноат бинолари ва иншоотлари. I қисм. Лойихалаш асослари. Маърузалар матни. Бухоро, "Муаллиф", 2001 йил, 84 бет.

19. Саноат бинолари ва иншоотлари. II қисм. Бинолар конструкцияси. Маърузалар матни. Бухоро, "Муаллиф", 2001 йил, 105 бет.

20. Нефть ва газ саноати иншоотлари қурилиши асослари. I қисм. Маърузалар матни. Бухоро, "Муаллиф", 2001 йил, 72 бет.

21. Нефть ва газ саноати иншоотлари қурилиши асослари. I қисм. Маърузалар матни. Бухоро, "Муаллиф", 2001 йил, 83 бет.

22. Нефть ва газ саноати иншоотлари қурилиши асослари. Ўқув қўлланма. I жилд, Ўз. Респ. ОваЎМТВ, Бухоро, "Муаллиф", 2001 йил, 60 бет.

23. Нефть ва газ саноати иншоотлари қурилиши асослари. Ўқув қўлланма. II жилд, Ўз. Респ. ОваЎМТВ, Бухоро, "Муаллиф", 2001 йил, 70 бет.

2002 йил

24. Қурилиш материаллари. Ўқув қўлланма. I жилд, Ўзбекистон Республикаси ОваЎМТВ, Бухоро, "Муаллиф", 2002 йил, 76 бет.

25. Қурилиш материаллари фанини ўқитишда педагогик технологиянинг ўрни, унинг мақсади ва моҳияти. Бухоро, "Муаллиф", 2002 йил, 15 бет.

26. Саноат иншоотларини лойиҳалаш асослари. Ўқув қўлланма. Ўзбекистон Республикаси ОваЎМТВ, “Муаллиф”, 2002 йил, 104 бет.

27. Иншоотлар конструкциялари. Ўқув қўлланма. Ўзбекистон Республикаси ОваЎМТВ, Бухоро, “Муаллиф”, 2002 йил, 132 бет.

2003 йил

28. Мураккаб шароитларда қурилиш асослари. Маърузалар матни. Ўзбекистон Республикаси ОваЎМТВ, Бухоро, “Муаллиф”, 2003 йил, 84 бет.

29. Биноларни реконструкцияси. Маърузалар матни. Мирзаев Ш.Р. билан биргаликда. Бухоро, “Муаллиф”, 2003 йил, 48 бет.

30. Бинолар ва иншоотлар конструкциялари. Мирзаев Ш.Р. билан биргаликда. Қасб-хунар коллежлари учун ўқув қўлланма. Тошкент, «Меҳнат», 2003 йил, 184 бет.

31. Фуқаролик биноларининг конструкциялари. Мирзаев Ш.Р. билан биргаликда. Ўқув қўлланма. Ўзбекистон Республикаси ОваЎМТВ, Бухоро, “Муаллиф”, 2003 йил, 100 бет.

32. Саноат иншоотлари. Ўқув қўлланма. Ўзбекистон Республикаси ОваЎМТВ, Тошкент, ФДТК ДИТ АФ босмахонаси, 2003 йил, 183 бет.

33. Қурилиш конструкциялари. Маърузалар матни. Ҳотамов С.А. билан биргаликда. Бухоро, “Муаллиф”, 2003 йил, 108 бет.

34. Мураккаб шароитларда қурилиш асослари. Маърузалар матни. II қисм. Бухоро, “Муаллиф”, 2003 йил, 80 бет.

35. Архитектура. Маърузалар матни. Мирзаев Ш.Р. билан биргаликда. Бухоро, “Муаллиф”, 2003 йил, 92 бет.

36. Ёғоч конструкциялари. Маърузалар матни. Ҳотамов С.А. билан биргаликда. Бухоро, “Муаллиф”, 2003 йил, 32 бет.

37. Металл конструкциялар. Маърузалар матни. Бухоро, “Муаллиф”, Ҳотамов С.А. билан биргаликда. 2003 йил, 116 бет.

2004 йил

38. Ишлаб чиқариш ва ёрдамчи биноларни лойиҳалаш. Бухоро ООваЕСТИ, “Технотасвир”, 2004 йил, 96 бет.

39. Иншоотлар зилзилабардошлиги. Маърузалар матни. Бухоро ООваЕСТИ, “Технотасвир”, 2004 йил, 107 бет.

40. Саноат иншоотлари. Курс лойиҳасини бажариш бўйича услубий курсатмалар. Бухоро ООваЕСТИ, “Технотасвир”, 2004 йил, 41 бет.

41. Нефт ва газ саноати иншоотлари қурилиши асослари. Назорат ишларини бажариш бўйича услубий кўрсатмалар. Бухоро ООваЕСТИ, "Технотасвир", 2004 йил, 28 бет.

42. Мураккаб шароитларда қурилиш асослари. Курс ишини бажариш бўйича услубий кўрсатмалар. Бухоро ООваЕСТИ, "Технотасвир", 2004 йил, 24 бет.

43. Бинолар ва иншоотларнинг зилзилабардошлигини таъминлаш. Ўқув қўлланма. Ўзбекистон Республикаси ОваЎМТВ, Тошкент, ФДТК ДИТ АФ босмахонаси, 2004 йил, 127 бет.

2005 йил

44. Саноат иншоотлари фанидан «AutoCAD» дастурида ёрдамида иншоотларнинг лойиҳаларини компьютерда ишлаб чиқиш Ўқув методик қўлланма, Бухоро, Бухоро ОО ва ЕСТИ, "Технотасвир", 2005 йил, 34 бет.

45. «Нефт ва газ саноати иншоотлари қурилиши асослари» фанидан назорат ишларини бажариш бўйича услубий кўрсатмалар. Бух ОО ва ЕСТИ, "Технотасвир", 2005 й., 28 бет.

46. «Саноат иншоотлари» фанидан курс лойиҳасини бажариш бўйича услубий кўрсатмалар. Бухоро ОО ва ЕСТИ, "Технотасвир", 2005й., 41 бет.

47. Бинолар ва иншоотлари қурилиши йўналиши бўйича таълим олаётган талабалар учун битирув малакавий ишини бажариш бўйича услубий кўрсатмалар. Содиқов К.Ш., Усмонов Ф.Б ва Пулатов А.П билан биргаликда. Бухоро, Бухоро ООваЕСТИ, "Технотасвир", 2005 йил, 48 бет.

2006 йил

48. Саноат бинолари. Ўқув қўлланма. Х.А.Акрамов билан биргаликда. Тошкент, 2006 й., Ўқитувчи, 224 бет.

49. Қурилиш материаллари, буюмлари ва металлар технологияси. Эгамбердиев М.С. билан биргаликда. Тошкент, ФДТК ДИТ АФ босмахонаси, 2006 й, 210 бет.

50. Геодезия асослари (КХК Ўқувчилари учун). Аслонов Б. билан биргаликда. Бухоро ОО ва ЕСТИ, "Технотасвир", 2006 йил.

51. Қурилиш материаллари, буюмлари ва металлар технологияси (муस्ताқил ишларни бажариш), Бухоро ООваЕСТИ, "Технотасвир", 2006 йил.

52. Архитектура фанидан автокад дастури ёрдамида курс ишини бажариш, Бухоро ООваЕСТИ, "Технотасвир", 2006 йил.

53. Саноат иншоотлари фани буйича мустақил ишларни ташкил этиш, назорат қилиш ва баҳолаш, Бухоро ООваЕСТИ, "Технотасвир", 2006 йил.

54. Бинолар ва иншоотлар конструкциялари фанидан лойиҳалар чизмаларини "Autocad" дастури ёрдамида компьютерда ишлаб чиқиш, Бухоро ООваЕСТИ, "Технотасвир", 2006 йил.

55. Саноат иншоотлари фанидан курс лойиҳасини бажариш, Бухоро ООваЕСТИ, "Технотасвир", 2006 йил.

56. Мураккаб шаронтларда қурилиш асослари фанидан назорат ишларини бажариш, Бухоро ООваЕСТИ, "Технотасвир", 2006 йил.

2007 йил

57. Биноларнинг зилзилабардошлигини таъминлаш. Бухоро ОО ва ЕСТИ, "Технотасвир", 2007 йил.

58. Қурилиш материаллари ва буюмлари ва металлар технологияси фанидан лаборатория машгулотларини бажариш. Эгамбердиев М.С., Ҳожиев А.Х. билан биргаликда. Бухоро ОО ва ЕСТИ, "Технотасвир", 2007 йил.

59. Касб таълими (Бинолар ва иншоотлар қурилиши) йўналиши бўйича малакавий битирув ишини бажариш бўйича услубий курсатмалар. Бухоро ОО ва ЕСТИ, "Технотасвир", 2007 йил.

60. Меҳнат хавфсизлиги бўйича компьютерли ўқитиш технологияси. Ҳожиев А.Х. билан биргаликда. Бухоро ОО ва ЕСТИ, "Технотасвир", 2007 й.

61. Меъморчилик фанини ўқитиш методикаси. Бухоро ОО ва ЕСТИ, "Технотасвир", 2007 йил.

2008 йил

62. Саноат бинолари фанини ўқитиш методикаси. Бухоро, Бухоро ООваЕСТИ, "Технотасвир", 2008 йил.

2009 йил

63. Определение коэффициента риска в строительстве. Содиков К.Ш., Ҳожиев А.Х. билан биргаликда. Бухоро ООваЕСТИ, "Технотасвир", 2009 й.



*Кафедрада иш кабинетида. Мен, доцент Қамбарали
Содиқов ва катта ўқитувчи Гулнора Ядгарова (2010 йил)*

2010 йил

64. Меъморчилик, I қисм. Меъморчилик тарихи. Мирзаев Ш.Р. билан биргаликда. Тошкент, Тафаккур нашриёти, 2010 йил. 368 бет..
65. Меъморчилик, II қисм. Фуқаролик бинолари. Мирзаев Ш.Р. билан биргаликда. Тошкент, Тафаккур нашриёти, 2010 йил. 268 бет.
66. Меъморчилик, III қисм. Саноат бинолари. Тошкент, Тафаккур нашриёти, 2010 йил. 240 бет.

2011 йил

67. Когон саноат ва транспорт касб-ҳунар коллежида таълим ва тарбия сифатини ҳамкорликда такомиллаштириш тўғрисида. С.Ҳамроева, А.Пўлатовлар билан биргаликда. Бухоро, Бухоро ООва ЕСТИ, Анжуман материаллари, "Технотасвир", 2011 йил.
68. Танишув амалиётини ўтиш бўйича дастур ва услубий кўрсатмалар. Бухоро, Бухоро ООваЕСТИ, "Технотасвир", 2011 йил.
69. Ўқув –геодезик амалиётини ўтиш бўйича дастур ва услубий кўрсатмалар. Бухоро, Бухоро ООваЕСТИ, "Технотасвир", 2011 йил.
70. Ишлаб чиқариш малакавий амалиётини ўтиш бўйича дастур ва услубий кўрсатмалар. Бухоро, Бухоро ООваЕСТИ, "Технотасвир", 2011 йил.

71. Битирув олди амалиётини ўтиш бўйича дастур ва услубий кўрсатмалар. Бухоро, Бухоро ООВаЕСТИ, "Технотасвир", 2011 йил.

6.5. Биноларнинг техник ҳолатига берилган ҳулосалар

2007 – 2008 йиллар

1. Қашқадарё вилояти. Пачкамар. Ҳарбий қисм бинолари.
2. Сурхондарё вилояти. Хайратон. Ҳарбий қисм бинолари.
3. Самарканд шаҳри. Ҳарбий қисмлар бинолари.
4. Самарканд шаҳри. Ҳарбий олий ўқув юрти бинолари.
5. Фарғона шаҳри. Ҳарбий госпитал ва ҳарбий қисм бинолари.
6. Янгийўл шаҳри. Ҳарбий қисм бинолари.
7. Тошкент шаҳри. Ҳарбий қисмлар бинолари.
8. Тошкент вилояти. Чимён. Ҳарбийлар ўқув биноси.
9. Тошкент вилояти. Олтин булок санаторияси бинолари.
10. Тошкент вилояти. Бурмулла. Ҳарбийлар санаторияси бинолари.

2009 йил

1. Ташкент. Ҳарбий госпиталнинг даволаш корпуси.
2. Олот. Солиқ инспекцияси биноси.
3. Каракул. Лицей – интернат биноси.
5. Бухоро тумани. Молия бўлими биноси.
6. Бухоро тумани. 32-мактаб биноси.
7. Когон. Педагогика КҲК талабалар турар-жойи биноси.
8. Гиждувон. Турар- жой биноси.
9. Гиждуван. 24-, 25- ва 40- мактаб бинолари.
10. Шофрикон. 8-, 28- ва 38- мактаб бинолари.
11. Вобкент. 17- ва 27- мактаб бинолари.
12. Вобкент. Спорт комплекси.
13. Бухоро шаҳри. Агробизнес, Педагогика, Автомобил йўллари ва Енгил саноат КҲК лари талабалар турар-жойлари бинолари.
14. Авшона. Тиббиёт КҲК талабалар турар-жойи бинолари.
15. Пешку. Молия бўлими биноси.

2010 йил

1. Бухоро шаҳри. Санъат КХКлари талабалар турар-жой бинолари.
2. Галасиё саноат ва қурилиш КХК талабалар турар-жойи биноси.
3. Пешку тумани. Саноат КХК талабалар турар-жойи биноси.
4. Вобкент. Қишлоқ-ҳўжалик КХК талабалар турар-жойи биноси.
5. Бухоро шаҳри. Туризм ва режа-иктисод КХКлари талабалар турар-жойлари бинолари.
6. Вобкент. Сув олиш иншоотлари.
7. Бухоро шаҳри. Вилоят сувоқава корхонаси бинолари.
8. Бухоро шаҳри. Санъат лицейи биноси.
9. Бухоро шаҳри. Божхона идораси биноси.
10. Бухоро шаҳри. Б.Нақшбанд кўчасидаги уйлар.
11. Бухоро шаҳри. Хазрати Охуни Калон комплекси биноси.
12. Вобкент. Магазин бинолари.
13. Галасиё. Туйхона биноси.
14. Бухоро шаҳри. Аэропорт бинолари.
15. Бухоро шаҳри. Тиббиёт пахтаси цехи бинолари.
16. Бухоро шаҳри. Шошилинч тиббий ёрдам курсатиш биноси.
17. Бухоро шаҳри. Ипотека банки биноси.
18. Қорақўл тумани. "ЗАГС" биноси.
19. Олот тумани. Туман суди биноси.
20. Қорақўл ҳарбий чакирув пункти биноси.
21. Қорақўл. Туман тиббиёт бирлашмаси бинолари.
22. Шофиркан 9-сон музика мактаби биноси.
23. Когон шаҳри. Марказий шифохона бинолари.
24. Пешку. Туман тиббиёт бирлашмаси бинолари.
25. Бухоро шаҳри. Шаҳар тиббиёт бирлашмаси бинолари.
26. Олот тумани. Туман тиббиёт бирлашмаси бинолари.
27. Бухоро шаҳри. Энергомарказ биноси.

2011 йил

1. Шофиркон тумани. 53-сонли мактаб биноси.
2. Вобкент тумани. 37-сонли мактаб биноси.
3. Ғиждувон тумани. 28-сонли мактаб биноси.
4. Бухоро шаҳри. "Бухоро" марказий стадиони.
5. Бухоро шаҳри. Вилоят чакирув пункти.
6. Бухоро шаҳри. "Кафолат суғурта" биноси



*Бухоро шаҳри марказий стадионининг
техник ҳолати бўйича хулоса бергандан сўнг*



*Бухоро Арки ташқи деворининг техник ҳолатини муҳокама
қилишда йиғилган олимлар ва мутахассислар (21.06.2011)*

7. Бухоро шаҳри. 6-сонли мактаб бинолари.
8. Гиждувон тумани. Сармижон йўл-патрул хизмати пости.
9. Бухоро шаҳри. ИИБ махсус бўлинмаси бинолари.
10. Бухоро политехника касб-хунар коллежи бинолари.
11. Жондор ҳарбий чакирув пункти биноси.

6.6. Тайёрланган дарслик, ўқув қўлланма ва монографиялар

Дарсликлар

1. Меъморчилик, I қисм. Меъморчилик тарихи. Мирзаев Ш.Р. билан биргаликда. Тошкент, Тафаккур нашриёти, 2010 йил. 368 бет.

Дарслик икки бўлимдан иборат бўлиб, 1 - бўлимида жаҳон меъморчилик тарихи, 2-бўлимида Ўзбекистон миллий меъморчилик тарихи масалалари баён этилган.

2. Меъморчилик, II қисм. Фуқаролик бинолари. Мирзаев Ш.Р. билан биргаликда. Тошкент, Тафаккур нашриёти, 2010 йил. 256 бет (16, 0 б.т).

Дарслик тўртта бўлимни ўз ичига олади, унинг 1-бўлимида биноларни лойиҳалаш асослари, 2-бўлимида турар-жой бинолари, 3-бўлимида фуқаролик биноларининг конструкциялари ва 4-бўлимида жамоат биноларининг лойиҳавий ва конструктив масалалари ўрганилган.



Уйдаги иш кабинетида (2011 йил 30 март)



Нашрдан чиққан дарсликлар

3. Меъморчилик, III қисм. Саноат бинолари. Тошкент, Тафаккур нашриёти, 2010 йил. 240 бет. (15,0 б..т).

Дарслик уч бўлимдан иборат бўлиб, 1 - бўлимида саноат биноларини лойиҳалаш асослари, 2 - бўлимида биноларнинг конструкциялари, 3 - бўлимида меъморчилик фанини ўқитиш методикаси ёритиб берилган.

Ўқув қўлланмалар

1. Бинолар ва иншоотлар конструкциялари. Тошкент, «Меҳнат», 2003 йил, 184 бет.

Касб-ҳunar коллежлари ўқувчилари учун мўлжалланган ушбу ўқув қўлланмада фуқаролик бинолари ва саноат иншоотларининг конструктив ечимлари ва элементлари ёритилган, улар тўғрисида муҳим маълумотлар келтирилган.

2. Саноат иншоотлари. Ўзбекистон Республикаси О ва УМТВ, Тошкент, ФДТК ДИТ АФ босмахонаси, 2003 йил, 183 бет.

Олий таълим муассасалари талабалари учун мўлжалланган ушбу ўқув қўлланмада саноат иншоотларини лойиҳалашнинг умумий қоидалари, уларни лойиҳалаш асослари, корхоналарнинг бош режаси, ёрдамчи хоналарининг ечимлари, конструктив элементларни лойиҳалашнинг умумий принциплари, темирбетон ва пўлат каркаслари, деворлари, ёпи ва томлар, тепадан ёритиш ва аэрация қурилмалари сингари масалалар ёритиб берилган.



Нашр этилган ўқув қўлланмалар

3. Фуқаролик биноларининг конструкциялари. Ўзбекистон Республикаси О ва ЎМТВ, Тошкент, ФДТК ДИТ АФ босмахонаси, 2003 йил, 83 бет.

Ўқув қўлланмада фуқаролик бинолари, уларнинг структураси, конструктив ва қурилиш ечимлари, конструктив элементларининг тузилиши ва қўлланилиш соҳалари бўйича маълумотлар берилган.

4. Нефт ва газ саноати иншоотлари қурилиши асослари. Бухоро, "Муаллиф", 2001 йил, 153 бет.

Ўқув қўлланмада нефт ва газ саноати қурилишлари учун ишлатиладиган қурилиш материаллари ҳамда иншоотларнинг конструктив ечимлари ўрганилган.

5. Саноат иншоотларини лойиҳалаш асослари. Бухоро, "Муаллиф", 2002 йил, 104 бет.

Ўқув қўлланма саноат биноларини лойиҳалашнинг умумий қоидалари, физик - техник масалалари, ҳажм - режавий ечимлари, саноат корхонасининг бош режаси, ёрдамчи бино ва хоналари ҳамда меъморий композиция ечимларини ўрганишга бағишланган.

6. Иншоотлар конструкциялари. Ўқув қўлланма. Ўзбекистон Республикаси ОваЎМТВ, Бухоро, "Муаллиф", 2002 йил, 132 бет.

Ўқув қўлланмада иншоотлар конструктив элементларини лойиҳалашнинг умумий қондалари, уларнинг каркаслари ва бошқа конструктив элементлари бўйича муҳим материаллар берилган.

7. Бинолар ва иншоотларнинг зилзилабардошлигини таъминлаш. Ўзбекистон Республикаси О ва ЎМТВ, Тошкент, ФДТК ДИТ АФ босмахонаси, 2004 йил, 127 бет.

Ўқув қўлланмада зилзила ва унинг иншоотларга таъсири, зилзилабардошликнинг назарий асослари ва уларни қурилиш амалиётида қўллаш, иншоотларни сейсмик таъсирларга амалдаги меъёрлар асосида ҳисоблаш, қурилиш материаллари, конструкциялари ва иншоотларнинг динамик характеристикалари, бино ва иншоотлар сейсмабардошлигини таъминлашнинг конструктив йўллари, шаҳарсозлик ечимларини ишлаб чиқишга қўйилган асосий талаблар, зилзиладан шикастланган бино ва иншоотларни қайта тиклаш усуллари, қурилиш ишлари сифатининг бино ва иншоотлар зилзилабардошлигини таъминлашдаги аҳамияти каби масалалар ёритилган.

8. Қурилиш материаллари, буюмлари ва металлар технологияси. Ўзбекистон Республикаси О ва ЎМТВ, Тошкент, ФДТК ДИТ АФ босмахонаси, 2004 йил, 172 бет.

Ўқув қўлланмада қурилиш материалларининг асосий хоссалари, табиий тош материаллари, сопол материаллар, шиша ва шиша кристалл материаллар, боғловчи минерал моддалар, бетонлар, йиғма темирбетон ва бетон буюмлар, қурилишбоп қоришмалар, минерал боғловчи моддалардан тайёрланган сунъий тош материаллар, ёғоч материаллар, битумли ва қатронли боғловчи ҳамда улар асосида тайёрланадиган материаллар, полимердан тайёрланган қурилиш материаллари ва буюмлари ҳамда металлар технологияси сингари масалалар ёритиб берилган.

9. Саноат бинолари. Ўқув қўлланма. Х.А.Акрамов билан биргаликда. Тошкент, Ўқитувчи, 2006 й., 224 бет.

Ўқув қўлланмада саноат биноларини лойиҳалашнинг умумий қондалари, физик-техник масалалари, ҳажм-режавий ечимлари, корхоналарнинг бош режаси, ёрдағчи бино ва хоналарининг ечимлари, конструктив элементларни лойиҳалашнинг умумий тамойиллари, бир ва қўп қаватли саноат биноларининг темирбетон ва пулат каркаслари, саноат иншоотларининг деворлари, ёғма ва томлар, тепадан ёритиш ва аэрация қурилмалари, енгил ташқи тўсиқ конструкциялар, поллар, пардевор, эшик, дарвоза ва очик

майдончаларга оид зарурий маълумотлар берилган. Унинг таркибидан ҳар бир мавзуга оид таянч сўз ва иборалар, уларнинг ўқув мақсадлари ҳамда тест топшириқлари ҳам ўрин олган.

10. Мураккаб шаронгларда қурилиш асослари. II қисм. Бухоро, “Муаллиф”, 2003 йил, 80 бет.

Ўқув қўлланмада қуруқ иссиқ иқлимли ҳудудларда ёзги ҳамда қишки шаронгларда қурилиш учун бажарилиши мураккаб ҳисобланган бетонлаш ишларининг ўзига хос хусусиятлари, тайёрланган конструкцияларнинг коррозияси сингари масалалар ёритилган.

11. Қурилиш материаллари, буюмлари ва металлар технологияси. Эгамбердиев М.С. билан биргаликда. Ўзбекистон Республикаси О ва ҲМТВ, Тошкент, ФДТК ДИТ АФ босмахонаси, 2006 й., 210 бет.

Касб-ҳунар коллежлари ўқувчилари учун мўлжалланган ушбу ўқув қўлланмада материалларнинг асосий хоссаларини аниқлаш, ёғоч материалларини синаш, табиий тош материалларини текшириш, сополбон материаллар, металллар, минерал боғловчи моддалар, бетонларга ишлатиладиган майда ва йирик тўлдирувчилар, бетонлар ва қурилиш қоришмаларини синаш тартиб қоидаларига оид қимматли маълумотлар берилган.

Рисолалар

1. Ўзбекистон миллий меъморчилиги. Бухоро, “Бухоро” нашриёти, 2009 йил, 92 бет.

Китобда Ўзбекистон миллий меъморчилигининг қисқача тарихи, мустақиллик йилларида архитектура ва шаҳарсозликнинг ватандишда тараққий қилиш масалалари ёритилган.

2. Бухоро архитектура ёдгорликлари. Бухоро, “Бухоро” нашриёти, 2009 йил, 88 бет.

Китобда Бухоро меъморчилиги ва бинокорлиги тўғрисида муҳим маълумотлар келтирилган. Арк қалъаси, Исмоил Сомоний мақбараси, Минораи Калон, Магоки Аттори масжиди, Чашма Аюб мақбараси, Сайфиддин Баҳорзи ва Буян Қўлихон мақбаралари, Улугбек мадрасаси, Масжиди Калон, Мир Араб мадрасаси, Лаби ҳовуз меъморий ансамбли, Қўш мадраса, Хўжа Зайниддин ва масжиди Баланд, Тоқ, тилм ва ҳаммомлар, Намозгоҳ ва Хўжа Калон масжидлари, Говкушон мадрасаси, Абдулазизхон мадрасаси, Баҳоуддин Нақибандий маданий мерос объекти, Чор Бақр некрополи, Чор Минор ва Абдурахмон Аълам мадрасалари, Болоҳовуз масжиди, Ситоран Моҳи Хоса ва XX аср иншоотларининг меъморчилиги ва бинокорлиги ёритиб берилган.



Нашрдан чиққан рисоалар

Самарканд архитектура ёдгорликлари. Бухоро, “Бухоро” нашриёти, 2009 йил, 44 бет.

Китобда Самарқанд шаҳрининг архитектуравий ёдгорликлари тўғрисида умумий маълумотлар, Афросиёб ёдгорликлари, Шоҳи Зинда архитектуравий ансамбли, Бибиҳоним масжидининг архитектураси, Гури Амир меъморий ёдгорлиги, Регистон майдонининг меъморий ансамбли, Улугбек расадхонаси, Ишратхона архитектуравий ёдгорлиги, XVIII –XIX асрлар архитектураси сингари масалалар ёритилган.

4. Хива меъморий обидалари. Бухоро, “Бухоро” нашриёти, 2009 йил.

Китобда Хиванинг меъморий обидалари тўғрисида умумий маълумотлар берилган. Ичан қалъа, Жума масжидининг архитектураси, Тош ҳовлининг меъморий ечими, Ота дарвоза ёдгорлиги, Муҳаммад Аминхон мадрасаси меъморчилиги, Қалтаминор архитектураси, Паҳлавон Маҳмуд мақбараси архитектураси сингари масалалар ёритилган.

5. Бинокорлик безакчилиги. Бухоро, Бухоро нашриёти, 2009 йил, 43 бет.

Китобда бинокорликда миллий безакнинг, нақшу-нигорнинг келиб чиқиши ва қўлланилиши тарихий тараққиёти, унинг турлари ва ўзига хос

жиҳатлари ёритилган. Замонавий безакчиликнинг миллий руҳда ривожланиши йўллари кўрсатиб берилган, бинокорликдан бир қанча мисоллар келтирилган.

6. Ҳаётим мазмуни (Меъморчилик - қурилиш илмига бағишланган ҳаёт йўли). "Бухоро" нашриёти, 2011 йил, 152 бет.

Ушбу рисолада Бухоро воҳасидан етишиб чиққан архитектура-қурилиш соҳасида биринчи фан доктори, профессор Мубин Воҳидовнинг фаолияти ва ижоди тўғрисида маълумотлар берилган. Олимнинг шажараси, тақдир йўли, фарзандлари, ёшлик йиллари, илм эгаллаш йўлида қилган тинимсиз изланишлари, илмий - педагогик фаолияти, илмий-педагогик кадрлар тайёрлаш ишлари, яратган илмий ва илмий - услубий ишлари, бинокорлик амалиёти учун берган тавсиялари, тайёрлаган ва нашр эттирилган дарслик, ўқув қўланма ва монографиялари, тармоқ таълим йўнатиши моддий-техника базасини ривожлантиришга қўшган камтарона ҳиссаси, жамоанинг ижтимоий масалаларга бўлган эътибори, шогирдлари, илмий-педагогик фаолиятига тегишли матбуот материаллари, ҳаёт ва меҳнат фаолиятидаги асосий саналар тўғрисида қисқача маълумотлар баён этилган.

Монографиялар

1. Технологические основы повышения долговечности бетона в районах с сухим жарким климатом. Тошкент, Фан нашриёти, 1994 йил, 258 бет.

В монографии рассмотрены процессы термо-морозного разрушения бетона в районах с резкоконтинентальным сухим жарким климатом и разработаны технологические основы, обеспечивающие его повышенную долговечность.

2. Рекомендации по повышению долговечности бетона открытых монолитных и сборных конструкций в районах с сухим жарким климатом. Ўзбекистон Республикаси Давлат Архитектура - қурилиш қўмитаси. Тошкент, 1994 йил, 19 бет.

Рекомендации содержат основные положения по обеспечению термо-морозостойкости бетона, эксплуатируемого в районах с сухим жарким климатом.

3. Основы термо-морозостойкости бетона в районах с сухим жарким климатом. Автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора технических наук. Ташкент, 1995 г., 47 бет.

4. Повышение сопротивления тяжёлого бетона термо-морозным воздействиям. «Бухоро» нашриёти, 1996 год, 71 бет.



Нашр қилинган монографиялар

Рассмотрены вопросы сопротивления бетона термо-морозным воздействиям. Разработан критерий термо-морозостойкости бетона и предложены способы ее повышения в условиях сухого жаркого климата.

5. Ёзги бетонлаш ва тош териш ишларининг қуруқ иссиқ иқлим шароитидаги хусусиятлари. «Бухоро» нашриёти, 1996 йил, 62 бет.

Китобда қуруқ иссиқ иқлимги ҳудудларда ёзги ҳамда қишки шароитларда қурилиш учун бажаритилиши мураккаб ҳисобланган бетонлаш ишларининг ўзига хос хусусиятларини ўрганиш асосида олинган натижалар ва уларнинг таҳлили бўйича фикрлар баён этилган.

6. Моделирование термических напряжений, происходящих в бетоне в условиях аридного климата. «Бухоро» нашриёти, 1996 йил, 56 бет.

В работе рассмотрены вопросы физико-математического моделирования температурных напряжений, возникающих в твердеющем и затвердевшем бетоне в условиях сухого жаркого климата. Показаны пути регулирования этих напряжений, значительно

вливающих на стойкость бетонных и железобетонных изделий и конструкций.

7. Технологические основы повышения термо-морозостойкости бетона. Фан наشريѐти, 1997 йил, 75 бет.

В монографии рассмотрены и разработаны технологические приемы, способствующие повышению термо-морозостойкости бетона в районах аридного климата. Показана роль ухода в жаркую сухую погоду и в зимнее время в обеспечении стойкости бетона.

8. Курук иссиқ иқлим шароитида бетонда ҳосил бўлувчи термик кучланишларни моделлаштириш. «Бухоро» наشريѐти, 2003 йил, 62 бет.

Монографияда курук иссиқ иқлим шароитида қотувчи ва қотган бетонда ҳосил бўлувчи структуравий кучланишларни физик-математик моделлаштириш масалари ўрганилган. Ушбу шароитда эксплуатация қилинувчи бетон ва темирбетоннинг чидамлилигига кучли таъсир этувчи структуравий термик кучланишларни аниқлаш масалалари ҳал қилинган.

Қурилиш меъѐрлари ва қоидалари

1. Пособие по гелиотермообработке бетонных и железобетонных изделий с применением покрытий СВИТАП (К СНиП 3.09.01-85). Маркаров Н.А., Рыбасов В.П., Малинский Е.Н, Крылов Б.А. лар билан биргаликда. «Труды НИИЖБ» китобида, Москва, 1987 йил, 83 бет.

2. Зич силикат бетондан бетон ва темирбетон конструкциялар. ҚМҚ 2.03.02-96. Хакимов Ш. А., Кузанов А.Б., Хужаев С. ва бошқалар билан биргаликда. Ўзбекистон Республикаси Давлат архитектура - қурилиш қўмитаси, Тошкент, 1996 йил, 62 бет.

3. Бетон ва темирбетон конструкциялар. ҚМҚ 2.03.01- 96. Хакимов Ш.А., Кузанов А.Б., Хужаев С. ва бошқалар билан биргаликда. Ўз. Республикаси Давлат архитектура ва қурилиш қўмитаси, Тошкент, 1998 йил, 211 бет.

Муаллифлик ҳувоҳномаси ва патентлар

1. Способ определения прочности в конструкции, А.С. N 15335007 от 1.09.89г. Авторские свидетельства. Коршунов Д.А., Лешинский А.М., Малинский Е.Н. билан биргаликда. «Бллютень изобретений», N 48, 1989.

2. Бетонная смесь. Хотамов С.А. ва Норов Ж.М. билан биргаликда. Ўзбекистон Республикасининг дастлабки патенти, 1993 йил, 2март, N 665.

7. КАФЕДРА МОДДИЙ-ТЕХНИКА БАЗАСИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ

Бухоро озик-овкат ва энгил саноат технологияси институти раҳбарияти олдидаги энг муҳим вазифалардан бири олий ўқув юртинини номи билан боғлиқ бўлган мутахассисликлари ривожини янги пағонага кўтариш эди. Шу муносабат билан мен деканлик қилаётган “Инженер-техника” факультетининг “Саноат ва фуқаролик қурилиши” кафедрасига тегишли бўлган лабораториялар хоналари 1985 йилнинг май ойида институтнинг энгил саноат факультети кафедраларига олиб берилди. Оқибатда кафедрамиз лаборатория хоналарисиз қолди. Шунда мен факультет декани сифатида институт ректори профессор *Нусрат Парпиевга* мурожаат қилиб, бош ўқув бино жойлашган ҳудуддан, кафедранинг лаборатория биносини қуриш учун ер участкаси ажратиб беришни сўрадим. Бу ташаббусим у кишига маъқул бўлди. Институт ҳудудидан “Саноат ва фуқаролик қурилиши” кафедраси лаборатория биносини қуриш учун ер майдони ажратилди. Қуриладиган бино лойиҳасини ишлаб чиқдик. 1985 йилнинг июль ойида, меҳнат таътили даврида бино пойдеворини қўйдик. Жамоамиз аъзоларининг куч - ғайрати билан ноябрь ойига келиб кафедранинг лаборатория биноси қуриб битказди. У бинонинг ҳозирги кўриниши қуйидаги суратда келтирилган.



1985 йилда барпо этилган кафедра
лабораториялари биносининг умумий кўриниши

Ушбу бинода Қурилиш материаллари, Қурилиш конструкциялари, Мухандислик геодезияси, Грунтлар механикаси, Метрология ва сифат назорати сингари ўқув лабораториялари ташкил этилди. Унда қанчадан-қанча талабалар билим олдилар ва олмоқдалар.

Илмий - изланиш ишларини бажариш мақсадида *Бетон гелиотехнологияси* ва *узоқ муддатга чидамлилиги* илмий лабораториясини ташкил этилди. Ушбу лабораторияда битта докторлик, тўртта номзодлик диссертациялари ва ўнлаб магистрлик диссертациялари тайёрланди.

8. ИЖТИМОЙ МАСАЛАЛАРГА ЭЪТИБОР

1989 йилда Бухоро технология институтида 76 нафар профессор - ўқитувчилар ва ходимлар уй жой олиш ва турар-жойларини кенгайтириш учун навбатда турардилар. Ўша даврда мен институтда партком секретари эдим. Бу масалани ҳал қилиш вазифаси менинг ҳам зиммамда турарди. Ана шу долзарб ижтимоий муаммони ҳал этиш мақсадида институт ҳудудида фойдаланилмай келинаётган нообод ерда яна бир қатор қоттежлар - 10 та икки қаватли икки хонадонли индивидуал турар жойлар қуриш таклифи билан институт ректори, академик *Нусрат Парпиевга* чикдим.



1977- 1988 йилларда
институт ректори академик
Н.А.Парпиев

Бу ташаббусимни институт ректори ва партком йиғилиши маъқуллади. Шундан сўнг *ректор, мен ва қасаба уюшмаси раиси Исмат Шарипов* биргаликда шаҳар аҳолисини уй-жой билан таъминлаш масаласини ҳал қилувчи Бухоро шаҳар ижроия комитетининг раиси *Убайдулло Носировга* мурожаат хати (11.02.1989

йил, № 221/25.01) билан чиқдик. У киши ташаббусимизни маъқуллади ва қўллаб-қувватлади.

Галдаги вазифа институтнинг бош лойиҳачиси ҳисобланган Москвадаги “ГипроВУЗ”нинг ва Бухоро шаҳар архитектора лойиҳалаштириш бошқармасининг руҳсатини олиш эди. Мен янги қуриладиган коттежлар жойи кўрсатилган ва меъёрий ҳужжатлар талабларига мос келадиган ҳудуднинг янги бош режасини ишлаб чиқдим. Бу даврга келиб институтда ректор вазифасини вақтинча профессор *Мустафо Муродов* бажараётган эди. Бу босқичдаги вазифани ҳал этишда у киши ёрдам кўрсатди. Бош режани “ГипроВУЗ”да тасдиқлатиш учун институт бош муҳандисини Москва шаҳрига хизмат сафарига юборди. *Раҳим Қаҳҳоров* лойиҳани “ГипроВУЗ”дан тасдиқлатиб келди.

Энди Бухоро шаҳар ижроия комитетининг қарорини чиқариш учун институт жамоаси умумий йиғилишининг қарори керак эди. Бу масалани ҳал қилиш кейинги раҳбар даврига тўғри келди. У киши ректорликка сайланмасдан аввалроқ, бу масалани ижобий ҳал қилиш жараёнида партком йиғилишида бир оз қаршилик қилган эди. Мен партком секретари сифатида у кишининг олдига кириб, ушбу иш жуда ҳам муҳим эканлигини, бу масала у кишидан аввалги раҳбарлар, қолаверса шаҳар ва вилоят раҳбарлари томонларидан ҳам қўллаб-қувватланганлигини ётиғи билан тушунтирдим. Фикрларини ижобий томонга ўзгартиришга эришдим. Институтнинг умумий йиғилиши ўтказиладиган бўлди. Жамоанинг умумий йиғилиши бўлиб ўтди ва коттежлар қуриш бўйича ижобий қарор олинди. Шундан сўнг 1989 йил 31 июлда Бухоро шаҳар ижроия комитетининг №356/19 рақамли қарори чиқди. 1989 йил 5 августда коттежлар бош режаси Бухоро шаҳар бош архитектори *Махмуд Аҳмедов* томонидан тасдиқланди.

Тасдиқланган бош режа бўйича институт ҳудудида 10 та икки қаватли икки хонадонли индивидуал уй қуришга руҳсат берилди. Шундан кейин 20 нафар профессор-ўқитувчига 6 “сотих”дан ер участкалари ажратиб берилди. Биноларни қуриш мақсадида банкдан унинг лойиҳадаги сметасига тегиш микдорда имтиёзли кредитлар ҳам ажратилди.

Бухоро шаҳар архитектура - режалаштириш бошқармасида архитектор *Мақсуда Сулаймонова* томонидан коттежлар қурилишининг архитектура - режавий топшириғи тузилди. Унда кўрсатилган 10 та инженерлик корхоналаридан техник шартлар

имзоланди. Бу ишларига *Мухиддин Рашидов* (6-коттеж) ва *Юсуф Мирхоновлар* (8-коттеж) жалб килинди. Улар бу ишни тезкорлик билан амалга оширдилар.



Барпо этилган каттежлардан ташкил топган кўчанинг умумий кўриниши (1989 - 1992 йилларда қурилган)



Барпо этилган каттежлардан бирининг бош фасади

Шундай қилиб, коттежларни лойиҳалаш ва аввалдан бошлаб қўйилган барпо этиш ишлари жонланиб кетди. Аввалроқ - 1989 йил июнь ойидан бошлаб “Бухороирқурилиш” трестининг бошқарувчиси *Ислом Икромов* бу ишга ҳомийлик ёрдами кўрсатаётган эди. У киши коттежлар қуриладиган жойни текислаш учун булдозер ажратганди. Август ойига келиб коттежлар қуриладиган жойнинг горизонтал планировкаси амалга оширилиб бўлинган эди. Профессор *Мухтор Раҳматовнинг* маслаҳатлари билан коттежлар лойиҳасини ишлаб чиқиш ва бош пудратчилик вазифаси “Бухорогазсаноатқурилиш” трестига топширилди. Бу ишни ҳал қилиб бериш учун трест бошқарувчиси *Николай Зубовга* битта ер участкаси ажратилди. Кейинги босқичларда у трестнинг қурби барча коттежларни бир пайтда қуриб беришга етмаслиги аён бўлиб қолди. Бирок, шунга қарамай, қурилиш материаллари сотиб олишда у трестнинг кўпчиликка ёрдами тегди. Бу ишларда трест қурилиш бошқармаси бошлиғи *Сайфулло Ҳикматовнинг* хизмати ҳам кам бўлмади.

1989 йил сентябрь ойидан бошлаб биноларни барпо этиш ишлари жадаллашиб кетди. Ер участкаларининг эгалари қурилиш материаллари келтира бошладилар, усталар топдилар... Тасдиқланган бош фасадни сақлаган ҳолда, ҳар кимга маъқул вариантда биноларнинг хоналари жойлаштирилди, уйлар тикланди, пардозланди. Барча уйлар электр, газ, сув ва канализация тармоқлари билан таъминланди. Магистрал муҳандислик тармоқлари тортилди, йўллар ўтказилди. Бу ишда Бухоро автомобил йўллари бошқармасининг бошлиғи *Муродилло Абдуллаев* (ҳозирги кунда у киши “Ўзавтойўл” концернининг раиси), Пролетарободдаги газлаштириш корхонасининг раҳбари *Музаффар Нигматуллаев*, Бухоро вилоят электр тармоқлари корхонасининг раҳбари *Яхши Ҳожиев*, 163-қурилиш трестининг бошлиғи *Насилло Ортиқов* катта хисса қўшдилар. Канализация тармоғини ўтказиш масаласини профессор *Шариф Норов* (5-коттеж), Бухоро вилоят капитал қурилиш бошқармаси бошлиғи *Мэлс Махмудов* ва қурилиш корхонаси бошлиғи *Дилмурод Нуров* ҳал қилдилар.

Уша даврда яна бир муҳим ишга қўл урилди. Институт ҳудудини меваги ва манзарали дарахтлар билан кўкаламзорлаштиришни яхшилаш мақсадида ҳудудга сув келтириш зарур эди. Бу ишларни бошлашда ҳам ташаббускорлик кўрсатдим. Институт ректорига таклиф билан чиқдим. Таклифим маъқул бўлди... Иш бошланди. Ватанимиз мустақиллигининг дастлабки йилида узунлиги 400 м дан

зиёд бўлган сув лотоклари ўрнатилди. Ушбу ишларни амалга оширишда “Бухороирқурилиш” трестининг бошқарувчиси *Ислом Икромов* ва трестнинг Ромитан кўча - механизациялашган колоннаси бошлиғи *Тоҳир Қобилов* жонбозлик кўрсатдилар.

Худудни ободонлаштириш ишлари ҳам эътибордан четда қолмади. Бош режа асосида асфальт йўл ва йўлақлар (стадион атрофидаги ва коттежлар олдидаги йўллар) қуриш ишлари ҳам авж олиб кетди. Ушбу ишларни амалга оширишда яна Бухоро автомобил йўллари бошқармасининг бошлиғи *Муродилло Абдуллаевнинг* хизматлари катта бўлди.

Ўша даврда қурилган ва янги раҳбар профессор *Муҳсин Ҳожиёв* томонларидан мукаммал таъмирланиши ҳал этилган равон йўллар ва ўрнатилган сув лотоклари бугунги кунда ҳам институтимиз худудини ободончилиғи ва кўкалазорлаштириш ишлари учун хизмат қилмоқда.

9. ШОГИРДЛАР

Ўтган давр мобайнида Қурилиш ашёлари ихтисослиғи бўйича фан номзодлари, Саноат ва фуқаролик қурилиши мутахассислиғи бўйича қурувчи-муҳандислар, Қурилиш конструкциялари, биналар ва иншоотлар мутахассислиғи бўйича магистрлар, Биналар ва иншоотлар қурилиши таълим йўналиши бўйича бакалаврлар тайёрлашда бевосита раҳбарлик ва маслаҳатчилик вазифаларини бажариб, тўрт нафар фан номзоди, 400 дан ортиқ муҳандис шогирдлар етиштириш бахтига муяссар бўлдим.

Улар жумласига Бухоро шаҳар ҳокими *Ҳайит Камилловни*, Гиждувон туман ҳокими *Баҳодир Зиёевни*, “Ўзбекнефтегазстройинвест” ОАЖ раиси *Аваз Алимовни*, унинг ўринбосари *Шўҳрат Нажмиддиновни*, “Азия” хусусий корхонаси раҳбари *Ибрагим Аҳмедовни*, “Тошкентгазсаноатқурилиш” ОАЖ раиси *Усмон Ҳамроевни*, институт Архитектура-қурилиш факультети декани, доцент *Шамсиддин Мирзаевни*, Бухоро ёғочни қайта ишлаш заводи директори *Шамси Норовни*, Бухоро автомобил йўллари бошқармаси бошлиғи *Ўткир Жумаевни*, “Бухороуёқурилиш” ОАЖ раиси *Аҳад Амоновни*, вилоят ички ишлар бошқармаси бошлиқ ўринбосари *Тўлқин Норовни*, Бухоро шаҳар архитектура ёдгорликларини таъмирлаш корхонаси раҳбари *Садулло Ҳоджаевни*, “Жамоақурилиш” ОАЖ раиси *Шамсиддин Ариповни*, “Ғарбгазтаъминот” унитар корхонаси бош муҳандиси *Ўктам Абдиевни*, Архитектура кафедраси доценти *Мурод Эгамбердиев-*



*Талабаларга дарс ўтиш жараёнидан лавҳа
(2008 йил)*



*Битирув малакавий ишлар ҳимоясидан сўнг ҳамкасб ва шогирдлар
билан (13.06.2011)*



Наврӯз айёмида шогирдлар давраида (23.03.2011 йил)



Институтнинг илк қалдирғочлари билан 30 йилдан кейинги учрашувдан лавҳа (мен 2-қаторнинг ўртасида, 2011 йил 14 май)

ни, Менежмент кафедраси доценти *Наим Қулиевни*, Бинолар ва иншоотлар қурилиши кафедраси катта ўқитувчилари *Суннат Хотамов*, *Азиз Ҳожиев* ва *Инъом Тожиевларни*, “Техпроектстройсервис” муассасаси раҳбари *Эркин Астановни*, Бухоро Темирйўлқурилиш корхонаси бошлиғи *Тоҳир Равшановни* сингари юзлаб шогирдларимни номларини келтириш мумкин.

Шунингдек, институт ўқув ишлари проректори, доцент *Ҳошим Рўзиев*, Архитектура кафедраси мудири, доцент *Фарҳод Усмонов*, доцентлар *Муҳиддин Абдуллаев*, *Ҳасан Гаппаров*, *Ўқтам Саидмуродовларга* институтда ўқув жараёнларини ташкил этиш ва йўлга қўйиш ишларида устозлик қилганлигим, Бухоро давлат университети проректори, профессор *Сиддиқ Қаҳҳоровга* университетда аттестация ишларини йўлга қўйишда, Тошкент архитектура - қурилиш институти ректори *Толиб Низомовга* илм йўлига дастлабки кадам ташлашга маслаҳатлар берганлигим ҳам айни ҳақиқатдир.

10. ИЛМИЙ-ПЕДАГОГИК ФАОЛИЯТГА ОИД МАТБУОТ МАТЕРИАЛЛАРИ

1. Техника фанлари доктори. “Дўстлик байроғи” газетаси. 19.04.1996.
2. Ирмоқларни туташтираётган уммон. “Бухоро ҳақиқати”. 16.03.1996.
3. Қанот берган орзулар. “Коммунистик мул-қўлчилик учун”. 1982 йил, 10 ноябрь.
4. Қурилиш соҳасида биринчи фан доктори. “Муҳандис” газетаси. 1995 йил, сентябрь.
5. Эзгуликка интилиб яшайди инсон. “Ёш технолог” газетаси. 2002 йил, 31 январь.
6. Ходжиев М.Т., Мастонов К.Ҳ. “Бухоро озик-овқат ваенгил саноат технологияси институти. Ўтмиши, бугуни ва эртаси”. 28 - ва 98- 101- бетларда, Бухоро, 2008 йил.
7. “Бухоролик нуршунос олимлар”. И.Раҳматов, К.Ботиров. “Бухоро” нашриёти, 2005 йил, 20- бет.
8. Архитектура-қурилиш соҳасида олий таълимни янада такомиллаштириш. Ўзбекистон архитектураси ва қурилиши. 2008, №2, 27- 28- бетлар.

9. "Бухоролик гелиофизик олимлар". И.Рахматов. Бухоро давлат университети, 2009 йил, 21-22-бетлар.

10. Механика тарихига оид қўлланма. Н.С.Бибутов, М.М.Муродов. 134-137 -бетлар. Бухоро, 2009 йил.

11. Профессору М.М.Вохидову 60 лет. "O'zbekiston arxitekturası va qurilishi", Ташкент, 03. 2011.

12. Устозлар бизнинг фахримиз. Бухоро – 2011.

13. "Ёш технолог" газетаси. 2011 йил, июнь.

11. ҲАЁТИМ ВА ИШ ФАОЛИЯТИМДАГИ АСОСИЙ САНАЛАР

1951 йил 3 август. Ромитан тумани Усталар қишлоғида туғилганман.

1968 йил 30 июнь. Ромитан туманидаги 1-ўрта мактабни битирдим.

1968 йил 25 август. Тошкент политехника институтининг Бухоро кечки умумтехника факультетига ўқишга кирдим.

1969 йил 16 ноябрь. Ҳарбий хизматга чақирилдим.

1971 йил 19 ноябрь. Ҳарбий хизматни тамомлаб, уйга қайтдим.

1971 йил 24 ноябрь. Бухоро кечки умумтехника факультетининг 2-курсига ўқишга тикландим.

1973 йил 30 июль. Политехника институтининг Тошкент шаҳридаги Саноат ва фуқаролик факультетига кундузги бўлимга ўқишга ўтдим.

1976 йил 5 июль. Институтни имтиёзли диплом билан битирдим.

1976 йил, 11 сентябрь. Тошкент политехника институтининг Бухоро филиалига Фуқаролик ва саноат бинолари архитетураси кафедрасига ассистент лавозимига йўлланма билан ишга келдим.

1977 йил. Филиал қабул комиссиясининг масъул котиб муовини.

1977 йил 4 август. Сурайё Файзуллаевнага уйланиб, oilалик бўлдим.

1978 йил 10 сентябрь. Маҳкам ўғлим дунёга келиб, ота деган номга муяссар бўлдим.

1978 йил 16 ноябрь. Москва шаҳрига НИИЖБ нинг аспирантурасига ўқишга кирдим.

1980 йил 17 сентябрь Москвада, "Колонный зал дома союзов»да ЮНЕСКО томонидан нишонланган буюк олим - юртошимиз Абу Али Ибн Синонинг 1000 йиллик тантаналарида иштирок этдим.

1981 йил 24 ноябрь. Бухоро ООваЕСТИ ўқув бўлими бошлиги лавозимида иш бошладим.

1982 йил 1 апрель. Москва шаҳрида техника фанлари бўйича номзодлик диссертациясини ёкладим.

1983 йил 18 февраль. «Фукаролик ва саноат бинолари архитектураси» кафедраси мудирлигига конкурс асосида сайландим.

1983 йил. Институт қабул комиссиясининг масъул котиби.

1985 йил 3 июль. Инженер - техника факультети декани.

1985 йил 10 июль. Саноат ва фукаролик бинолари архитектураси кафедраси доценти илмий унвонига тасдиқландим.

1988 йил октябрь. Институт партком секретари.

1994 йил 7 апрель. «Саноат ва граждон қурилиши» кафедраси мудир лавозимида ишни давом эттирдим.

1995 йил 9 июнь. Докторлик диссертациясини ҳимоя қилдим.

1997 йил 16 октябрь. Профессор илмий даражасига тасдиқландим.

1996 - 2001 йиллар. Институтнинг аттестация ишлари бўйича проректори.

2001 йил. Институт қабул комиссиясининг масъул котиби.

2001 йил 31 май. Ректорликка тайинланиш масаласи бўйича Президент девонида давлат маслаҳатчиларининг суҳбатида бўлдим.

1996 йилдан ҳозиргача - «Бионолар ва иншоотлар қурилиши» кафедраси мудир.

1997 йил 19 октябрда Бухоро шаҳрининг 2500 йиллиги муносабати билан Пойи Калон меъморий ансамблида ўтказилган Президентимиз Ислом Қаримов қатнашган тантаналарнда иштирок этдим.

2002 йил 23 декабрь. Ислом неварам дунёга келиб, бобо деган номга муяссар бўлдим.

2011 йил 6 майда Бухоро маданият марказидаги вилоят давлат музикали драма театрида бўлган Ўзбекистон Республикаси ва Туркманистон Республикаси Президентлари иштирокида бўлиб ўтган икки мамлакат маданият ва санъат усталарининг қўшма концертида қатнашдим.

12. АСОСИЙ ХУЛОСАЛАР ВА КЕЛГУСИДАГИ МАҚСАДЛАР

Оддий дехқон оиласида дунёга келиб, тарбия топдим. Ҳалол меҳнат билан ўсиб, қўхна ва боқий Бухорода, азим пойтахт Тошкентда, жаҳоннинг энг илғор фан марказларидан бири Москвада

билим олганлигимдан, архитектура-қурилиш соҳасидаги илм сирларини мукамал ўрганиб, унинг ҳақиқий эгаларидан бўлиб етишганлигимдан, буюк ва муқаддас Ватанда, мустақил Ўзбекистонда яшаб, асрларга татигулик ишларни амалга ошираётган миллионлаб кишилардан бири бўлганлигимдан шуқуруналар қиламан. Бу ишни устида турган ота-онамдан, унга бош-қош бўлган атрофдагиларимдан миннатдорман.

Болалик чоғидан ўқишни ва меҳнатни севганлардан, ақлини танигандан бошлаб билим олишга ва илмга қизиққанлардан бири бўлганлигимдан шуқур қиламан. Ўн беш ёшлигимдан далада меҳнат қилишга киришиб кетганлигимни, политехника институтнинг Бухородаги кечки факультетига ўқишга кириб аёло баҳоларда ўқиганлигимни ҳамда кундузи танлаган бинокорлик йўналишим бўйича гишт терувчилик, бетончилик, сувоқчилик, бўёқчилик, усталик касбларини мукамал эгаллаганлигимни, илмга қизиқиб, политехника институтининг Тошкент шаҳридаги Саноат ва фуқаролик факультетига ўқишга ўтганлигимни, у ерда Архитектура-қурилиш соҳасининг етук олимларидан мукамал билимларни олганлигимни, илм сирларини чуқурроқ ўрганиб, Киев, Баку сингари шаҳарларда нуфузли илмий-назарий конференцияларда маърузалар қилиб, яхши натижалар билан қайтганлигимни доим эслаб юраман. Ўқувчи ва талаба ёшлар билан бўлган суҳбат ва учрашувларда бу ҳақда ҳам гапириб, уларни меҳнатсеварликка, чуқур билим олишга, илмни севишга ундаб келишни одат қилганман.

Ҳаётда асли бутун, қалби тоза, соф, маданиятли, ўқимишли, оқила аёл бўлган умр йўлдошим Сурайёни учратганимдан, у билан турмуш қурганимдан, қолаверса тақдиримдан мингдан - минг розиман. Ҳалол меҳнат билан ўсиб, оиламнинг тарбиясини олиб, мактабларда аёло баҳоларда ўқиб, нуфузли олий ўқув юртларида фахрли 1 - 3 - ўринларни эгаллаб биринчи курсга ўқишга кирган, имтиёзли дипломлар билан бакалавриятни, магистратурани битириб, фан номзодлиги диссертациясини ёқлаб, бугунги кунда мустақил мамлакатимизнинг гуллаб - яшнаши йўлида кўплар қаторида туриб фаолият кўрсатаётган фарзандларимдан розиман, уларга кўз тегмасин, дейман.

Бухоро технология институти Фуқаролик ва саноат биолари архитектураси кафедрасининг мудри сифатида 1983 йилда иш бошлаганимда биргина ўзим кафедрада техника фанлари номзоди эдим. Раҳбарлик масъулиятини ҳис этиб, ўзининг архитектура

ёдгорликлари, ноёб бинолари ва иншоотлари билан жаҳонга танилган ажойиб шаҳарлардан бирида яшаётганимни назарла тутиб, ватанимизнинг гуллаб - яшнаши йўлида ёш мутахассисларни ишга жалб қилиш, уларни тарбиялаш ва илм йўлига бошлаш эвазида ижобий натижаларга эришганлигимдан, кафедрада архитектура-қурилиш соҳасида қатор олимлар етиштириб чиқарганимдан ва бугунги кунда уларни нафақат бошқа кафедраларда, балким факультет, қолаверса институт микёсида раҳбарлик курсиларида масъулият билан ишлаётганликларини қўриб завқланаман, ҳаётда муносиб изим борлигидан мамнун бўламан. Кафедранинг изланишлар марказига, илмий мунозаралар ўчоғига, масъул кадрлар етиштириб берадиган масканга айланганлигидан хурсандман.

Яратилган кенг имкониятлар туфайли ватанимиз мустақиллиги даврида Бинолар ва иншоотлар қурилиши кафедраси профессор - ўқитувчиларининг савиясини кескин ошишига эришилди. Фанлардан дарс бериш сифати ўсди. Давлат тилидаги ўқув ва услубий адабиётлар таъминоти яхшиланди. Моддий-техник баъзаси ривожланди. Домларнинг яшаш шароитлари яхшиланди. Ватанимиз мустақиллигининг 20 йиллик юбилеи кунларига келиб, кафедрамиз оддий услубий кўрсатма ишлаб чиқиш даражасидан ўсиб, архитектура - қурилиш соҳаси ўқувчи ва талаба ёшлари учун қатор дарсликлар, ўқув қўлланмалар, инновацион таълим технологиялари, рисоалар, монографиялар, меъёрий ҳужжатлар сингари адабиётлар яратиш марказига айланди. Улкан юбилей арафасида кафедрамиз профессор-ўқитувчилари томонларидан яратилган дарслик ва ўқув қўлланмалардан мамлакатимиздаги архитектура - қурилиш институтлари ва факультетларининг талабалари, касб - ҳунар коллежларининг ўқувчилари фойдаланмоқдалар. Бу билан биз ҳар қанча фахрлансак арзийди.

Етиштирган шогирдларимиз ватанимизнинг турли бурчакларида, турли лавозимларда нафақат архитектура - қурилиш соҳасида, балким бошқа тармоқ ва йўналишларда ҳам самарали меҳнат қилмоқдалар. мамлакатимиз мустақиллигининг 20 йиллик юбилейини баланд рух ва кўтаринги кайфият билан кутиб олдишга ҳозирлик қўрилаётир.

Буюк ва муқаддас ватанимиз мустақиллигининг 20 йиллик байрами илмий-педагогик фаолиятдаги қатор ютуқларимиз билан кутиб олмақдамиз. Ўйлаб қўйган эзгу мақсадларимиз, орзу - умидларимиз ва режалаштирган ишларимиз ҳали олдинда кўп. Мамлакатимиз ўқувчи ва талаба ёшлари учун архитектура-қурилиш

соҳасида яна катор дарсликлар ёзиш, соҳа олимлари ва фан ходимлари билан ҳамкорликни янада яхшилаш, инновацион таълим технологияларини такомиллаштириш, ишлаб чиқариш корхоналари билан интеграцияни кучайтириш, моддий-техник базани мустаҳкамлаб бориш, талабаларга дарс ўтиш сифатини янада яхшилаш, замонавий педагогик ва ахборот технологиялари асосида дарс беришга ўтишни тўла таъминлаш, ватанимиз мустақиллигини янада мустаҳкамлашда ўз ҳиссасини қўшадиган муносиб мутахассис шогирдлар тайёрлаш каби бажараётган ишларимиз ана шулар жумласидандир.

*Бутун умрим тайёргарликдир,
ҳали кўндир битмаган ишим,
Англамади ҳозирча кўп сир,
ҳали вужуд ичида ишқим.
Йилдиришдай лаҳза сувратин
яширинча асрар ёдимда.
Мени бор ҳам йўқ қиладиган
лаҳза порлаб турар олдинда.*

Шавкат Раҳмон

13. ФИКРНОМАЛАР

***Математика кафедраси мудири, физика-математика
фанлари доктори, профессор Исмоил Сафаров:***

- Менинг Мубин Воҳидов билан танишишим 1983 йилдан бошланган. Мубин ака Қабул комиссиясининг масъул котиби, мен эса у кишига ёрдамчи эдим. Шунинг айтишим керакки, Мубин ака бағри кенг, одамларга фақат яхшиликни раво қўрувчи инсондир. Мен шунга ўхшаш илиқ гапларни у кишининг рафиқалари Сурайё Файзуллаевна тўғрисида ҳам билдирсам айни ҳақиқат бўлади. Қатъийлик, тўғри сўзлик, ўз фикрини исботлаб бериш каби хусусиятлар Мубин акага хосдир.

1991 йилдан бери Мубин ака билан илмий ҳамкорлик қилиб келаман. Шунинг алоҳида таъкидлаб ўтиш керакки, Мубин ака муаммони қўйиш, натижаларни таҳлил қилиш борасида энг илғор олимлардан. У киши нафақат архитектура-қурилиш илмини, балки математик моделиштириш натижасида ҳосил бўлган

масалаларни ҳам чуқур таҳлил эта оладиган йирик олимдир. Менинг кўлаб шоғирларим у кишидан ҳам маслаҳат олиб турадилар. Профессор М.М.Воҳидовни ҳеч иккиланмай Бухородан чиққан буюк аломатлар сирасига киритса тўғри бўлади.

**Тошкент архитектура-қурилиш институти ректори,
архитектура номзоди Толиб Низомов:**

- Профессор Мубин Воҳидов мени Тошкент архитектура-қурилиш институтига ректор бўлишимга сабабчи бўлган инсонлардан бири ҳисобланади. 1980 йилда Москвага "ЦНИИЭПЖ илица"га мутахассислигим бўйича малака оширишга борганимда "НИИЖБ" нинг аспиранти бўлиб юрган ҳамшаҳрим Мубин Воҳидов мени вақтдан самарали фойдаланиб, илмий раҳбар топиш ва номзодлик диссертацияси устида иш бошлашга ундаган... У кишининг қимматли маслаҳатлари мени фан номзоди бўлиб етишимга сабабчи бўлди.... Вақтлар ўтди, 2009 йилда мени Бухоро вилоят бош архитектори лавозимига ишга олишди. Ўша пайтда Тошкент архитектура-қурилиш институтининг ректорлик лавозими вакант бўлиб қолган экан. Бу жойга илмий даражага эга бўлган вилоятлар бош архитекторларидан бирини тайинлаш мақсадга мувофиқ бўлган. Мен ана шундай талабга жавоб берувчи вилоят бош архитектори бўлиб чиқдим. Шу сабаб мени Тошкент архитектура-қурилиш институтига ректор этиб тайинлашди... (Тошкент шаҳри, ҳамкасб олимлар суҳбати, 2010 йил, октябрь).

Техника фанлари номзоди, доцент Қамбарали Содиқов:

- Мен Мубин Муминович билан Москва шаҳрида аспирантлар уйида 3 йил бир хонада турганман. У қобилияти, ўтқир истеъдоди, илмга чанқоқлиги, меҳнатсеварлиги ва бошқа бир қатор хислатлари билан бошқалардан ажралиб турарди. Номзодлик диссертацияларини бирга бошлаган бўлсакда, у киши ўз илмий ишини иккинчи йилнинг бошларидаёқ тайёрлаб қўйган эди...

**Бухоро юридик ва маиший хизмат касб-хунар коллежи
директори, иқтисод фанлари номзоди, доцент Гулрух Ҳасанова:**

"Ақл-заковат, дунёқараш, таълим-тарбия, илми эъзолаш, йирик мутахассис бўлиш, ёмонликни яхшилик билан бартараф қила олиш, меҳнатсеварлик, сабр-қаноатлилик, самимийлик, камтаринлик каби хислатлар инсон умрини сермазмун қилади.

Устозим, профессор Мубин Воҳидовда ана шу хислатларнинг барчаси мужассамлашган. У киши илм чўққисини забт этган йирик олимлардандир.

Мубин Мўминовичга қачон мурожаат қилсам ҳам, қимматли вақтларини аямайдилар. Ҳар қандай муаммони чуқур таҳлил қилиб, тўғри маслаҳат берадилар. Маслаҳатлари бир қарашда оддий туюлса-да, аммо у, ҳар доим, энг тўғри ва энг маъқул ечим бўлиб чиқади. Раҳматли ойил ҳам у кишини кўп ҳурмат қилардилар... Ўғил укам бўлганида ҳам бунчалик меҳрибон ва бунчалик бағри кенг бўлмасди балки-, дердилар. Илоҳим тупроқ олса зарга айлансин, деб дуо қилардилар. Менинг ҳаётда ўз ўрниمنى топишимда, шу даражага етишимда ҳаётдаги устозим Мубин Воҳидовнинг хизматлари гоят каттадир. У киши мен учун идеал инсондир.

Мубин Мўминович аваламбор ҳаётга ҳар доим шукур қиладиган инсонлардан. Шу ўринда ҳазрат Алишер Навоийнинг “Кафшисизликдан малул бўлмагил, оёқсизларга боқиб, шукур қил” (яъни ковушининг йўқлигидан ўксима, оёғи йўқларга қараб шукур қил), - деган ҳикматли сўзлари эсимга тушди. Ҳаётда тушқунликларга учраган вақтларимда ҳар доим, ҳар қандай ҳолатда ҳам шукур қилгин, ношукурчилик қилма, - деган сўзлари менга далда бериб келган ва ҳаётга чанқоқлик билан қарашга ундаган.

Буюк соҳибқирон Амир Темурнинг “Азми қатъий, тадбиркор, ҳушёр, мард, шижоатли бир киши мингта тадбирсиз, лоқайд кишидан яхшироқдир”, - деган фикрлари ҳаётдаги устозим Мубин Мўминовичга ҳам тегишли десам хато бўлмайди. Мен у кишини нафақат устоз, балким ота ўрнида ҳам кўраман ва ниҳоятда ҳурмат қиламан”.

2001 йил 31 майда Бухоро технология институти ректорлигига тавсия этилганида жамоа раҳбарлари ва профессор-ўқитувчиларининг Ўзбекистон Республикаси Президент девонига билдирган фикр-мулоҳазалари

1. Бухоро технология институти ўқув ишлари проректори, техника фанлари номзоди, доцент Ҳошим Рўзиев:

Профессор Мубин Воҳидов ўз кучи ва қобилиятини илмий кадрлар тайёрлашга, ўқув жараёнини юксалтиришга бағишлаган жонкуяр фидоий инсон...

Қурилиш соҳасида илмий йўналишига ва мактабига эга йирик олим. У киши қуруқ иссиқ иқлим шароити учун яратилган бир қанча янгиликлар ва меъёрий ҳужжатлар муаллифидир....М.М.Воҳидов меҳнатсевар, ишчан, юксак қобилиятли, маданиятли, жамоа фикрини ўрганувчи, қатъиятли раҳбар ҳамдир...

2. Маънавият ва маърифат ишлари бўйича 1- проректор, фалсафа фанлари номзоди, доцент Каромат Мастонов:

Профессор М.М.Воҳидов барча лавозимларда виждонан фаолият кўрсатиб келмоқда. Институт ҳаётини, ўқув, таълимий, тарбиявий соҳаларини мукаммал билади...

М.М.Воҳидов давр билан ҳамқадам юрадиган, жаҳон янгиликларидан хабардор, таълим, иқтисодиёт ва бошқа соҳаларда амалга оширилаётган ислохотларнинг фаол иштирокчиси ва тарғиботчиси ҳамдир...

3. Архитектура-қурилиш факультети декани, техника фанлари номзоди, доцент Шамсиддин Мирзаев:

- ...Профессор Мубин Воҳидов иш фаолияти давомида ассистент, доцент, кафедра мудири, факультет декани, институт партком секретари, аттестация ишлари бўйича проректор лавозимларида ишлаган. У киши йирик олим, моҳир устоз ва талабчан раҳбар сифатида жамоамиз орасида яхши танилган...

Устозим профессор Мубин Воҳидов илмий ишлари билан қурилиш тармогини ривожлантириш, янги технологиялар билан бойитиш йўлида салмоқли ҳиссаса қўшиб келаётган етук олим сифатида Республикамизда яхши танилган...

М.М.Воҳидов яхши оила сардори, меҳнатсевар, талабчан, қатъиятли, маданиятли, ҳақиқат йўлида қурашувчан, катта энергияга ва мукаммал билимларга эга бўлган мутахассис ва таниқли олим...

4. “Касбий таълим” факультети декани, техника фанлари номзоди, доцент Сайфулло Мусаев:

- ...Профессор М.М.Воҳидов ақл - заковат, билимдонлик талаб этиладиган ҳар қандай ишда ўзини кўрсата олади ва дадиллик билан ҳаракат қилади. У ташаббускор, жўрватли, тўғри сўз, маънавий етук шахс ва йирик олим...

**5. “Нефт ва газ иши” кафедраси мудири,
кимё фанлари доктори Ҳамро Дўстов:**

- ...Ўз соҳасининг билимдон мутахассиси, етук олим ва талабчан педагог сифатида жамоамизда катта ҳурматга эга. Қўлаб ўқув адабиётлари, монографиялар ва илмий мақолаларнинг муаллифи. Қобилиятли, талабчан, ўз устида ишлайдиган ва қўзланган мақсад сари интилувчи инсон сифатида у киши яхши танилган...

...профессор М.М.Воҳидовни вазифаларига жиддий ёндошадиган, масъулиятли ишларни талаб даражасида бажара оладиган раҳбар ва йирик олим сифатида тавсифлайман.

**Бухоро тиббиёт институтининг Фармакология ва клиник
фармакология кафедраси катта ўқитувчиси, рафиқан
Сурайё Ҳасанова:**

“Мубин Мўминович юзларида доимо самимият уфуриб турган зукко, зийрак, меҳрибон, ўта маданиятли инсон. У доимо янгиликка интилиб, янгилик яратиб, янгиликлардан завқ олиб, уларни ҳаётга тадбиқ этадиган олим. Атрофидаги инсонларни ҳаракатга келтириб, уларни ишга жалб эта биладиган, ташкилотчи. Юрган, ўтирган, ишлаган ерида қандайдир сеҳрли, ораста излари қоладиган инсон. Қалби доимо яхшиликларга лиммо – лим. Қараишларидан одамнинг дили равшан тортади. Гаплашганда ҳаётнинг турли соҳалари ҳақидаги теран фикрлари одамни жўшиб яшашига, унумли ишодга ундайди. Унинг олдига бўлганингда соатлар қандай ўтиб қолишини сезмайсан. Ёнидан бир зум кетгим келмайди. Муаммоларни зум ўтмай осон ечиши ақлимни лол этади. Унга ҳавас қиламан.

Шу ўринда умр йўлдошининг ўзига хос хислатларидан бирини эслатиб ўтмоқчиман. Отам 1959 йилда оламдан ўтганларидан кейин, онам раҳматли ҳаётда қўп зарбаларга дуч келганлар. Шўролар даврида мажбуран даҳрийчасига дафн этилган дадамни эслаб у киши азият чекардилар. Биз қизлар фақат йиғи-сиги қилардик, аммо онамга амалий кўмак бера олмас эдик. Тушқунлик сабабли онам оғир касалга учрадилар...

Орадан 28 йил ўтган бўлсада, Мубин Мўминович узоқ Хайробоҳдадаги қабристонда дафн этилган отамнинг жасадларини “гроб”дан олиб, Ромитандаги Ҳиндувон қабристонига мусулмончилик расм русмларини бажо келтирган ҳолда қайта дафн этдилар. Отамги қабр тош қўйдилар. Қабр тошига марсия сузларини

битдилар. Уша кун раҳматли дадам учун қурон сураларидан ўқилди. Онамнинг, опаларимнинг йиғи фигонлари, турмуш ўртоғимнинг қилган дуо жонлари одамларни ҳайратга солди. Одамлар бу ишни кўриб ҳайратда қолди, ҳамма у кишига таҳсинлар айтди. Ушанда мактаб директориимиз Журабой Бобопиров: "Мубинни иқтидори баланд олим деб билардим, аммо у довжур, жасур инсон ҳам экан", -дедилар. Чунки, шўролар даврида партия аъзоси учун бундай ишни бажариш чинакам қаҳрамонлик эди. Одамлардан партия билети олиниши ва ишдан ҳайдалиш мумкин эди. Олим бўлиш осону, одам бўлиш қийин, деган гап бор. Мубин Воҳидов ҳаётда аввал беқиёс, асл инсон, кейин қомусий олимдирлар. Шундай умр йўлдошим борлигидан фахрланаман. Мубин Муминовичга узоқ умр, баракали ижод тилайман".



Турмуш ўртоғим Сурайё Файзуллаевна 55 ёшда (Бухоро, 2009)

Дарёдай мавжланиб кечади умрим
 Балиғи, қайиғи, тўлқини билан.
 Саҳродай ташналаб кечади умрим
 Бурони, армони, чақини билан.
 Мен кечиб ўтарман оқин дунёни
 Дунёдек ранго-ранг ҳисларим билан.

Тилак Жура

СЎНГГИ СЎЗ ЎРНИДА

Яхши ният билан ундирилган ҳар қандай экин ёки ўтқазилган ниҳол парваришсиз ривожлана олмайди ва қутилган натижаларни беравермайди. Шундай экан, дунёга келган ҳар бир инсон ҳам таълим ва тарбиясиз қолган инсон бўла олмайди. Бу ҳаёт фалсафасидир. Маълумки, фақат самарали таълим ва тарбия орқали давлат ва жамиятга фойда келтира оладиган, ўз манфаатини жамият манфаати билан уйғун ҳолда кўрадиган, қолаверса жамият манфаатини ўз манфаатидан ҳам устун қўя оладиган инсонларни тарбиялаш мумкин. Бу эса жамиятимизнинг энг муҳим вазифаларидан бири ҳисобланади. Мазмунидан кўринадик, ушбу китобда ана шу йўсунда тарбия топиб ва таълим олиб, ўсиб - улғайган оддий меҳнаткаш ўзбек оиласининг фарзанди Мубин Воҳидовнинг ҳаёт йўли тўғрисида ҳикоя қилинади.

Мубин Муминович юксак маънавиятли, самимийлик ва инсонийлик фазилатларини юқори даражада ўзида намоён этган, қалби соф инсон. У киши ёшларни ҳаётдаги муаммоли вазиятларда ақл билан иш тутишга, қатъий қарор қабул қилиб, ҳеч иккиланмасдан мақсад сари ҳаракат қилишга ундайдиган, уларга тўғри йўл кўрсатадиган буюк устоз. Мубин ака дўстларини, ҳамкасбларини, талабаларни, борингки, барча инсонларни табассум билан қаршилайдиган, уларга доимо кўмаклашадиган ва ютуқларидан қувонадиган фазилатга эга қалб эгасидир.

Рисоланинг асосий мазмунини профессор Мубин Воҳидовнинг ҳаёти ва меҳнат фаолияти, унинг шажараси, тақдир йўли, оиласи ва фарзандлари, ёшлик даври, илм эгаллаш учун тинимсиз изланишлари, машаққатли меҳнатлари, илмий - педагогик фаолияти, ҳамкасблари билан ҳамкорлиги, илмий-педагогик кадрлар тайёрлаш ишлари, яратган илмий ва илмий - услубий ишлари, бинокорлик амалиётига берган тавсиялари, тайёрлаган ва нашр эттирган дарсликлари, ўқув қўланма ва монографиялари, тармоқ таълим йўналиши моддий-техника базасини ривожлантиришга қўшган ҳиссаси, жамоанинг ижтимоий масалаларига бўлган эътибори, шогирдлари, илмий-педагогик фаолиятига тегишли матбуот материаллари, ҳаёт ва меҳнат фаолиятидаги асосий саналарга оид материаллар ташкил этади.

Китобнинг мазмунини таҳлил этар экансиз, ундан ота-онага, фарзандларга, қавм-қариндошларга, устозу-шогирдларга, меҳнат жамоасига, ҳамкасбларга, атрофдагиларга, барча азиз инсонларга,

қолаверса юртга, она Ватанга бўлган садоқатини, эътиборини, чуқур иззат-ҳурматини ҳис этиш мумкин.

Китобда ҳавола этилган лавҳалар бадиий тўқималар бўлмай, айна ҳақиқатдир ва улар муаллифнинг ҳаёт йўли, кўп йиллик педагогик ва илмий тажрибалари асосида ёзилган.

“Ҳаётим мазмуни” китобхонларни нафақат Бухоро воҳасидан етишиб чиққан архитектура ва қурилиш соҳасидаги биринчи фан доктори, профессор Мубин Воҳидовнинг ҳаёт йўли ва ижодий фаолияти билан таништиради, шунингдек у ёшларни ўқиш ва меҳнатни севишга, ота-оналари, қавм-қариндошлари, ёру-биродарлари, атрофдагиларини ҳурмат қилишга, эл-юртга, Ватанга садоқатли бўлишга, унинг дарди билан яшашга ундайди. Демак, ушбу рисола ёшларни буюк ва муқаддас Ватанимизни янада гуллаб-яшнаши йўлида қадам ташлашга ўз ҳиссасини қўшади, уларни эзгу мақсадлар сари етаклашга қўмаклашади. Хулоса қилиб айтганда, ёшларга таълим ва тарбия беришда, уларни меҳнатсеварликка, ватанпарварликка ўрганишда ушбу китобнинг аҳамияти беқиёсдир.

Қаҳрамон Олимов
институт проректори,
педагогика фанлари доктори, профессор

Токи мавжуд экан бу юрак, бу тан,
Бурчим-сенга хизмат қилмоқлик Ватан!
Шу юртда туғилдим, ўсдим, топдим шайън,
Ҳаётим мазмуни - илму-одоб, фан!
Фарзандлар камоли камолимдадир,
Ёлгон яшамадим, Яшайман чин!
Барча саодатлик аъмолимдадир,
Бир Муминнинг ўғли, мен ўша - Мубин!
Дунёдек бир жаҳон орзуларим бор,
Қалдирғочлар тўлар осмонларимга!
Мен ҳам доим сафда, мен ҳам бир тиргак,
Ҳурликни асровчи посбонларимга!
Қўлим мудом Ишда, қалбимда-чи, Ёр,
Барча шодмонлигим шу юртга оид!
Ҳаётим мазмуни – Садоқат ва Ор,
Деб, имзо чекувчи мен Мубин Воҳид!!!

МУНДАРИЖА

Камолот ичра кузгу.....	3
Мукаддима.....	7
1. Авлодлар карвони.....	10
2. Тақдир инъоми.....	24
3. Фарзандларим камоли.....	33
4. Ёшлик йилларим.....	46
4.1. Тошкентдаги талабалик даврим.....	50
4.2. Илмий-тадқиқотчилик ишларини шаклланиши.....	55
4.3. Ҳаётга йўлланма.....	60
5. Фан сўқмоқларида.....	62
6. Илмий-педагогик фаолиятим.....	67
6.1. Илмий-тадқиқот ишларининг қисқача мазмуни.....	70
6.2. Ҳамкорлик алоқалари.....	80
6.3. Илмий-педагогик кадрлар тайёрлаш.....	90
6.4. Яратилган илмий ва илмий-услубий ишлар.....	92
6.4.1. Илмий ишларнинг йиллар бўйича рўйхати.....	92
6.4.2. Илмий-услубий ишларнинг йиллар бўйича рўйхати.....	109
6.5. Биноларнинг техник ҳолатига берилган хулосалар.....	116
6.6. Тайёрланган дарслик, ўқув қўлланма ва монографиялар.....	119
7. Кафедра моддий-техника базасини ривожлантириш.....	128
8. Ижтимоий масалаларга эътибор.....	129
9. Шогирдлар.....	133
10. Илмий-педагогик фаолиятга оид матбуот материаллари.....	136
11. Ҳаётим ва иш фаолиятимдаги асосий саналар.....	137
12. Асосий хулосалар ва келгусидаги максадлар.....	138
13. Фикрномалар.....	141
Сўнгги сўз ўрнида.....	147

Техника фанлари доктори, профессор
Воҳидов Мубин Мўминович

Ҳаётим мазмуни
(Меъморчилик - қурилиш илмига
бағишланган ҳаёт йўли)

Масъул муҳаррир: *Исмоил Сафаров*
Муҳаррир: *Исроил Субҳоний*
Техник муҳаррир: *Назиржон Тўраев*
Саҳифаловчи: *Матлюба Ҳамроева*

«Бухоро» нашриёти. Бухоро шаҳри, И.Мўминов кўчаси, 27-уй.

Бичими: 60x84 ¹/₁₆. «Times New Roman» гарнитурасида
офсет босма усулида босилди. 9,5 шарт. б.т.
7,6 ҳисоб-нашр т. Адади 150 нусха. 114-сон буюртма.
Баҳоси келишилган нархда.

«STANDART-POLIGRAF»

Хусусий ишлаб чиқариш корхонасида чоп этилди:
Бухоро шаҳри, Навоий шоҳ кўчаси, 6-уй
Тел. 223-47-08

